

SMJERNICE OECD-A ZA MULTINACIONALNA PODUZEĆA O ODGOVORNOM POSLOVNOM PONAŠANJU

NKT

HRVATSKA NACIONALNA
KONTAKTNA TOČKA

Izmjene Smjernica za multinacionalna poduzeća o odgovornom poslovnom ponašanju iz 2023. usvojile su države pristupnice Deklaracije o međunarodnim ulaganjima i multinacionalnim poduzećima [OECD/LEGAL/0144]. Odluku o Smjernicama za multinacionalna poduzeća o odgovornom poslovnom ponašanju [OECD/LEGAL/0307] usvojilo je Vijeće OECD-a na ministarskoj razini. Komentare na oba dokumenta odobrio je Odbor za ulaganja OECD-a. Glavni tajnik OECD-a odgovoran je za objavljivanje predgovora koji ne odražava nužno službena stajališta država članica OECD-a.

Ovaj dokument, kao ni bilo koji podaci i karte koji su ovdje sadržani, ne dovodi u pitanje status ili suverenitet bilo kojeg državnog područja, razgraničavanje međunarodnih granica i naziv bilo kojeg teritorija, grada ili područja.

Izvorno objavio OECD na engleskom jeziku pod naslovom: OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct © OECD 2023, <https://doi.org/10.1787/81f92357-en>. Ovaj prijevod nije izradio OECD i ne treba ga smatrati službenim prijevodom OECD-a. Kvaliteta prijevoda i njegova usklađenost s tekстом na izvornom jeziku djela isključiva su odgovornost autora prijevoda. U slučaju bilo kakvog neslaganja između izvornog djela i prijevoda, važećim će se smatrati samo tekst izvornog djela.

© Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Hrvatska, 2023., za ovaj prijevod.

Smjernice OECD-a za multinacionalna poduzeća o odgovornom poslovnom ponašanju (Smjernice) preporuke su vlada zajednički upućene multinacionalnim poduzećima kako bi se ojačao doprinos poduzeća održivom razvoju i uklonili negativni učinci koje poslovne aktivnosti imaju na ljude, planet i društvo. Smjernice se temelje na jedinstvenom provedbenom mehanizmu koji se sastoji od Nacionalnih kontaktnih točaka za odgovorno poslovno ponašanje (NKT), koji su osnovale vlade radi poboljšanja učinkovitosti Smjernica.

Od njihova uvođenja 1976. Smjernice se stalno ažuriraju kako bi ostale svrsishodne s obzirom na društvene izazove i promjenjive okolnosti u međunarodnom poslovanju. Ažuriranje iz 2023. temelji se na desetljeću iskustva stečenog od zadnje verzije dokumenta iz 2011. te uzima u obzir hitne društvene, okolišne i tehnološke prioritete s kojima se susreću društvo i poduzeća. Ažurirane Smjernice uključuju sljedeće izmjene:

- preporuke za poduzeća radi usklađivanja s međunarodno dogovorenim ciljevima koji se odnose na klimatske promjene i biološku raznolikost,
- uključivanje očekivanjâ u vezi s dubinskom analizom u pogledu razvoja, financiranja, prodaje, licenciranja, trgovine i upotrebe tehnologije, uključujući prikupljanje i upotrebu podataka,
- preporuke o načinu na koji bi poduzeća trebala provoditi dubinsku analizu s obzirom na učinak i poslovne odnose u vezi s upotrebom njihovih proizvoda i usluga,
- bolja zaštita osoba i skupina izloženih riziku, uključujući one koji izražavaju zabrinutost u pogledu poslovanja,
- ažurirane preporuke za objavljivanje informacija u pogledu odgovornog poslovnog ponašanja,
- proširenje preporuka za dubinsku analizu na sve oblike korupcije,
- preporuke za poduzeća kako bi se osiguralo da lobističke aktivnosti budu u skladu sa Smjernicama,
- strožiji postupci kako bi se osigurala vidljivost, učinkovitost i funkcionalna jednakovrijednost Nacionalnih kontaktnih točaka za odgovorno poslovno ponašanje.

Ažuriranje je provela 51 država pristupnica OECD-ovoj Deklaraciji o međunarodnim ulaganjima i multinacionalnim poduzećima te Europska unija koja sudjeluje u OECD-ovoj Radnoj skupini za

odgovorno poslovno ponašanje i OECD-ovom Odboru za ulaganja. U ažuriranje su izravno bili uključeni institucijski dionici, odnosno *Business at OECD*, OECD-ov Savjetodavni odbor sindikata i OECD Watch, koji su zastupali stajališta milijuna poduzeća, radnika i članova civilnog društva u cijelom svijetu. Postupak je uključivao i dva javna savjetovanja koja su bila otvorena svim zainteresiranim dionicima iz cijelog svijeta.

Održano je savjetovanje s tijelima OECD-a i njihovim tajništvima te se time doprinijelo izmjeni tematskih poglavlja *Smjernica*. Uključeni su bili Odbor za tržišno natjecanje, Odbor za politiku zaštite potrošača, Odbor za korporativno upravljanje, Odbor za razvojnu pomoć; Odbor za digitalnu gospodarsku politiku, Odbor za zapošljavanje, rad i socijalna pitanja, Odbor za politiku zaštite okoliša, Odbor za financijska tržišta, Odbor za fiskalne poslove, Odbor za industriju, inovacije i poduzetništvo, Odbor za osiguranje i privatne mirovine, Odbor za znanstvenu i tehnološku politiku, Odbor za mala i srednja poduzeća i poduzetništvo, Odbor za trgovinu, Radna skupina za suzbijanje podmićivanja u međunarodnim poslovnim transakcijama te Radna skupina za javni integritet visokih dužnosnika.

OECD-ov Centar za odgovorno poslovno ponašanje u Upravi za financijske poslove i poduzetništvo podržao je ovaj ažurirani dokument.

SADRŽAJ

Smjernice OECD-a za multinacionalna poduzeća o odgovornom poslovnom ponašanju — 1

Predgovor — 3

Sadržaj — 5

Deklaracija o međunarodnim ulaganjima i multinacionalnim poduzećima — 6

I. DIO: Smjernice OECD-a za multinacionalna poduzeća o odgovornom poslovnom ponašanju — 9

Uvod — 10

I. Koncepti i načela — 14

I. Opće politike — 17

III. Objavljivanje informacija — 29

IV. Ljudska prava — 36

V. Zapošljavanje i industrijski odnosi — 41

VI. Okoliš — 49

VII. Borba protiv podmićivanja i drugih oblika korupcije — 60

VIII. Interesi potrošača — 67

IX. Znanost, tehnologija i inovacije — 73

X. Tržišno natjecanje — 79

XI. Oporezivanje — 82

II. DIO: Provedbeni postupci za Smjernice OECD-a za multinacionalna poduzeća o odgovornom poslovnom ponašanju — 87

Odluka Vijeća o Smjernicama za multinacionalna poduzeća o odgovornom poslovnom ponašanju — 88

Postupci — 91

Komentari uz Provedbene postupke — 99

Smjernice OECD-a za multinacionalna poduzeća o odgovornom poslovnom ponašanju — 122

DEKLARACIJA O MEĐUNARODNIM ULAGANJIMA I MULTINACIONALNIM PODUZEĆIMA

6

VLADE DRŽAVA PRISTUPNICA¹

SMATRAJUĆI:

- da su međunarodna ulaganja izuzetno važna za svjetsko gospodarstvo i da su znatno doprinijela razvoju njihovih zemalja,
- da multinacionalna poduzeća imaju važnu ulogu u takvim ulaganjima,
- da međunarodna suradnja može poboljšati klimu za strana ulaganja, potaknuti multinacionalna poduzeća da pozitivno doprinesu napretku u području gospodarstva, društva i zaštite okoliša, te smanjiti i riješiti poteškoće koje mogu nastati kao posljedica poslovanja multinacionalnih poduzeća,
- da rješavanje pitanja koja se odnose na međunarodna ulaganja i multinacionalna poduzeća unutar uravnoteženog okvira međusobno povezanih instrumenata povećava koristi od međunarodne suradnje,

IZJAVLJUJU:

Smjernice za multinacionalna poduzeća

I.

da zajednički preporučuju multinacionalnim poduzećima koja posluju unutar ili iz njihova državnog područja da se pridržavaju Smjernica sadržanih u Prilogu 1. ovoj Deklaraciji², vodeći računa o razmatranjima

¹ Na dan 8. lipnja 2023. sve su članice OECD-a države pristupnice, kao i Argentina, Brazil, Bugarska, Hrvatska, Egipat, Jordan, Kazahstan, Maroko, Peru, Rumunjska, Tunis, Ukrajina i Urugvaj. Europska zajednica pozvana je da se pridruži odjeljku o nacionalnom tretmanu u okviru pitanja koja su u njezinoj nadležnosti.

² Tekst *Smjernica za multinacionalna poduzeća o odgovornom poslovnom ponašanju* nalazi se u I. dijelu ove publikacije.

7

i spoznajama iz Predgovora koji čine njihov sastavni dio;

Nacionalni tretman

II.

1. da bi vlade država pristupnica, u skladu sa svojim potrebama u pogledu održavanja javnog reda i radi zaštite svojih bitnih sigurnosnih interesa te ispunjavanja obveza koje se tiču međunarodnog mira i sigurnosti, poduzećima koja posluju na njihovu državnom području i koja su u vlasništvu ili pod izravnom ili neizravnom kontrolom državljana druge države pristupnice (dalje u tekstu: poduzeća pod inozemnom kontrolom) trebale osigurati tretman prema svojim zakonima i drugim propisima koji je u skladu s međunarodnim pravom i nije manje povoljan od tretmana koji se nacionalnim poduzećima osigurava u sličnim situacijama (dalje u tekstu: nacionalni tretman);
2. da će vlade država pristupnica razmotriti mogućnost primjene nacionalnog tretmana na države koje nisu države pristupnice;
3. da će vlade država pristupnica nastojati osigurati primjenu nacionalnog tretmana u svojim teritorijalnim podjedinicama;
4. da se ova Deklaracija ne bavi pravom vlada država pristupnica da uređuju pitanje ulaska stranih ulaganja ili uvjete za osnivanje stranih poduzeća;

Proturječni zahtjevi

III.

da će surađivati u nastojanju da se proturječni zahtjevi za multinacionalna poduzeća izbjegniju ili svedu na najmanju moguću mjeru i voditi računa o općenitim razmatranjima i praktičnim pristupima iz Priloga 2. ovoj Deklaraciji;³

Poticanje i odvratanje međunarodnih ulaganja

IV.

1. da prepoznaju potrebu za jačanjem međusobne suradnje u području izravnih međunarodnih ulaganja;
2. da stoga prepoznaju potrebu za primjerenim uvažavanjem interesa vlada država pristupnica na koje utječu posebni zakoni i drugi

³ Prilog 2. nalazi se u cjelovitoj verziji Deklaracije o međunarodnim ulaganjima i multinacionalnim poduzećima koja se nalazi ovdje: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0144>.

propisi u tom području (dalje u tekstu: mjere) koje predstavljaju službene mjere za poticanje i odvraćanje izravnih međunarodnih ulaganja;

3. da će vlade država pristupnica nastojati osigurati što veću transparentnost tih mjera tako da bude moguće utvrditi njihovu važnost i svrhu, kao i da informacije o tim mjerama budu lako dostupne;

Postupci savjetovanja

v.

da su spremne međusobno se savjetovati o gore navedenim pitanjima u skladu s odgovarajućim Odlukama Vijeća;

Ponovno razmatranje

vi.

da će s vremena na vrijeme ponovno razmatrati gore navedena pitanja u cilju poboljšanja učinkovitosti međunarodne gospodarske suradnje među državama pristupnicama u pitanjima koja se odnose na međunarodna ulaganja i multinacionalna poduzeća.

8

9

I. DIO:

SMJERNICE OECD-A ZA MULTINACIONALNA PODUZEĆA O ODGOVORNOM POSLOVNOM PONAŠANJU

TEKST I KOMENTARI

1. *Smjernice OECD-a za multinacionalna poduzeća o odgovornom poslovnom ponašanju (Smjernice)* preporuke su vlada upućene multinacionalnim poduzećima. Zajednički cilj država pristupnica koje su pristupile *Smjericama* jest poticati pozitivan doprinos koji poduzeća mogu dati napretku u području gospodarstva, zaštite okoliša i društva te svesti na najmanju moguću mjeru štetne učinke koji se mogu povezati s njihovim djelovanjem, proizvodima i uslugama u područjima obuhvaćenim *Smjericama*. Odgovorno poslovno ponašanje može omogućiti stvaranje jednakih uvjeta na globalnim tržištima, poticati dinamičan poslovni sektor koji dobro funkcionira i ojačati doprinos poduzeća rezultatima održivog razvoja, što uključuje rješenja za borbu protiv klimatskih promjena.
2. *Smjernice* su dio OECD-ove *Deklaracije o međunarodnim ulaganjima i multinacionalnim poduzećima [OECD/LEGAL/0144]*. Države koje su pristupile *Smjericama* obvezale su se poboljšati njihovu učinkovitost u skladu s *Odlukom Vijeća o Smjericama OECD-a za multinacionalna poduzeća o odgovornom poslovnom ponašanju [OECD/LEGAL/0307]*. Nacionalne kontaktne točke za odgovorno poslovno ponašanje u tom pogledu imaju glavnu ulogu.
3. Svrha *Smjernica* je poticati odgovornu trgovinu i ulaganja te na taj način višestruko povećati koristi trgovine i ulaganja putem stalnog angažmana i napretka na svim tržištima u svijetu. Međunarodna trgovina i ulaganja jačaju i produbljuju odnose među zemljama i regijama u svijetu te stvaraju značajne koristi koje su društvima potrebne za postizanje rezultata održivog razvoja, a to uključuje stvaranje brojnijih i kvalitetnijih radnih mjesta, razvoj vještina, pružanje proizvoda i usluga kojima se poboljšava životni standard te pristup financiranju i tehnologijama potrebnima za digitalnu i zelenu tranziciju.
4. U *Smjericama* se izražavaju zajednička očekivanja država pristupnica u pogledu odgovornog poslovnog ponašanja poduzeća koja posluju unutar ili iz njihova državnog područja te se poduzećima i ostalim dionicima pruža mjerodavna referentna točka.

Preporučuje se da poduzeća provode dubinsku analizu utemeljenu na riziku radi identifikacije, sprječavanja i ublažavanja stvarnih i mogućih štetnih učinaka na pitanja koja su obuhvaćena *Smjericama* te tumačenja načina na koji ih uklanjaju. U tom pogledu *Smjernice* dopunjuju i jačaju privatne i javne napore koji se poduzimaju u cilju utvrđivanja i primjene pravila o odgovornom poslovnom ponašanju.

5. *Smjernice* sadržavaju dobrovoljna načela i standarde za odgovorno poslovno ponašanje u skladu s važećim zakonima i međunarodno priznatim standardima. Pitanja obuhvaćena *Smjericama* mogu biti predmet nacionalnog prava i međunarodnih obveza. *Smjernice* sadržavaju preporuke za odgovorno poslovno ponašanje koje mogu nadilaziti ono što su poduzeća zakonski obvezna poštovati. Preporuka vlada upućena poduzećima o tome da se pridržavaju *Smjernica* razlikuje se od pitanja pravne odgovornosti i primjene prava.
6. Multinacionalna poduzeća bolje promiču održivi razvoj kada se trgovina i ulaganja provode na otvorenim, konkurentnim i propisno reguliranim tržištima, na temelju vladavine prava i uz zaštitu prostora za djelovanje civilnog društva. Vlade imaju važnu ulogu u pružanju potpore učinkovitoj provedbi *Smjernica*, a to uključuje stvaranje okruženja koje potiče, podupire i promiče odgovornu poslovnu praksu. Usklađenost politika na nacionalnoj i međunarodnoj razini može potaknuti usklađivanje i usuglašavanje inicijativa u pogledu odgovornog poslovnog ponašanja. U tom pogledu bitno je pametno kombinirati vladine pristupe i mjere koje mogu uključivati obvezne i dobrovoljne pristupe, izgradnju kapaciteta te druge popratne mjere. Oblikovanje određenih politika, zakonodavstva i drugih mjera u pogledu odgovornog poslovnog ponašanja ovisi o političkom, administrativnom i pravnom kontekstu svake države.
7. Političko, gospodarsko, okolišno, društveno, fizičko i tehnološko okruženje za međunarodno poslovanje prolazi kroz dalekosežne i brze promjene. Same *Smjernice* izrađene su kako bi odražavale te promjene. Tijekom posljednjih desetljeća udio međunarodne trgovine i financiranja značajno je porastao u svjetskom gospodarstvu. Velika poduzeća i dalje čine velik udio u međunarodnoj trgovini i

ulaganjima, iako se povećao i udio prekogranične trgovine i ulaganja malih i srednjih poduzeća koja sada imaju značajnu ulogu na međunarodnim tržištima. Kao i njihovi domaći partneri, multinacionalna poduzeća se razvijaju i obuhvaćaju širi raspon poslovnih odnosa i organizacijskih oblika. Tehnološkim razvojem, strateškim savezima i bližim odnosima s dobavljačima i izvođačima nastoje se zamagliti granice između poduzeća. Brze promjene strukture multinacionalnih poduzeća odražavaju se i u njihovu poslovanju u gospodarstvima u nastajanju i razvoju, čiji udio u prekograničnoj trgovini i ulaganjima raste. Multinacionalna poduzeća su u gospodarstvima u nastajanju i razvoju diverzificirala svoje djelatnosti proširivši se iz prerađivačke i ekstraktivne industrije na proizvodnju, sastavljanje, razvoj domaćeg tržišta i pružanje usluga.

12

8. Priroda, opseg i brzina gospodarskih promjena predstavljaju nove strateške izazove za poduzeća i njihove dionike. Konkurencija je intenzivna, a multinacionalna poduzeća susreću se s različitim pravnim, društvenim i regulatornim okruženjima. Brojna multinacionalna poduzeća pokazala su kako je primjena visokih standarda poslovnog ponašanja usko povezana s rastom i profitabilnošću. Poduzeća sve više provode poslovne modele kojima se teži održivom razvoju i podupire usklađenost gospodarskih, okolišnih i društvenih ciljeva. Poduzeća su također potaknula socijalni dijalog o odgovornom poslovnom ponašanju te su surađivala s dionicima, što uključuje inicijative s više dionika, radi izrade smjernica za odgovorno poslovno ponašanje.
9. Donošenjem *Smjernica* 1976. i njihovih naknadnih ažuriranja, od poduzeća se sve više zahtijeva pridržavanje načela i standarda u pogledu odgovornog poslovnog ponašanja. Takav razvoj događaja započela je Međunarodna organizacija rada početkom 20. stoljeća. Donošenje Opće deklaracije o ljudskim pravima, koju su Ujedinjeni narodi usvojili 1948., predstavlja još jedan veliki trenutak. Uslijedio je kontinuirani razvoj standarda u brojnim područjima koja se odnose na odgovorno poslovno ponašanje. OECD je dao važan doprinos tom procesu razvojem standarda u područjima kao što su zaštita okoliša, borba protiv korupcije, interesi potrošača, korporativno upravljanje, znanost, tehnologija i inovacije, te oprezivanje.

13

10. *Smjernice* su i dalje vodeći međunarodni instrument za odgovorno poslovno ponašanje. Države koje su pristupile *Smjernicama* obvezuju se na međusobnu suradnju te na suradnju s drugim vladama radi promicanja njihove provedbe u partnerstvu s mnogim poduzećima, sindikatima i drugim nevladinim organizacijama koje na svoj način rade na postizanju istog cilja.

I. KONCEPTI I NAČELA

14

1. *Smjernice* su preporuke koje vlade zajednički upućuju multinacionalnim poduzećima. Sadržavaju načela i standarde dobre prakse koji su usklađeni s važećim zakonima i međunarodno priznatim standardima. Pridržavanje *Smjernica* dobrovoljno je i nije pravno obvezujuće. Međutim, određena pitanja obuhvaćena *Smjericama* također mogu biti uređena nacionalnim pravom ili međunarodnim obvezama.
2. Primarna obveza poduzeća je pridržavanje zakona svoje zemlje. *Smjernice* ne zamjenjuju nacionalne zakone i propise te ih ne nadilaze. Nemogućnost vlada da se pridržavaju načela i standarda koji su u skladu sa *Smjericama* ili njihovim povezanim međunarodnim obvezama ne utječe na očekivanje od poduzeća da ih se pridržavaju. Iako u brojnim slučajevima obuhvaćaju šire područje od zakonskih propisa, *Smjernice* ne bi smjele dovesti poduzeća u situaciju u kojoj su suočena s proturječnim zahtjevima i to nije njihova namjera. Međutim, u zemljama u kojima su nacionalni zakoni i propisi u proturječju s načelima i standardima iz *Smjernica*, poduzeća bi trebala nastojati poštovati ta načela i standarde u najvećoj mogućoj mjeri a da pritom izbjegnu povrede nacionalnih zakona.
3. S obzirom na to da multinacionalna poduzeća posluju u cijelom svijetu, međunarodna suradnja u ovom području trebala bi obuhvatiti sve zemlje. Države koje su pristupile *Smjericama* potiču poduzeća koja posluju unutar ili iz njihova državnog područja da se pridržavaju *Smjernica* u svim zemljama u kojima posluju, uzimajući u obzir posebne okolnosti svake zemlje domaćina.
4. Za potrebe *Smjernica* nije potrebna precizna definicija multinacionalnih poduzeća. Iako se *Smjericama* omogućuje širok pristup pri utvrđivanju subjekata koji se mogu smatrati multinacionalnim poduzećima za potrebe *Smjernica*, glavni čimbenici koje je potrebno uzeti u obzir u tom pogledu su međunarodna priroda strukture ili djelatnosti poduzeća te njegov komercijalni oblik, svrha ili aktivnosti. Ta poduzeća djeluju u svim gospodarskim granama.

15

Obično je riječ o trgovačkim društvima ili drugim subjektima koji posluju u više država i povezani su tako da mogu koordinirati svoje aktivnosti na različite načine. Iako jedan ili više takvih subjekata može značajno utjecati na aktivnosti drugih subjekata unutar grupe, stupanj njihove autonomije unutar grupe može se znatno razlikovati ovisno o multinacionalnom poduzeću kojem pripada. Multinacionalna poduzeća mogu biti u privatnom, državnom ili mješovitom vlasništvu. *Smjernice* se odnose na sve subjekte u sklopu multinacionalnog poduzeća (matična poduzeća i/ili lokalni subjekti). U skladu sa stvarnom podjelom dužnosti među njima, od različitih subjekata očekuje se da surađuju i međusobno si pomažu kako bi se olakšalo pridržavanje *Smjernica*.

5. Cilj *Smjernica* nije uvođenje različitog tretmana između multinacionalnih i domaćih poduzeća, već one predstavljaju dobru praksu za sve. Stoga se od multinacionalnih i nacionalnih poduzeća očekuje da se jednako ponašaju u svim u slučajevima u kojima se *Smjernice* primjenjuju na jedne i na druge.
6. Vlade žele potaknuti što raširenije pridržavanje *Smjernica*. Iako se priznaje da mala i srednja poduzeća ne raspolažu istim kapacitetima kao velika poduzeća, države koje su pristupile *Smjericama* ipak potiču mala i srednja poduzeća da se pridržavaju preporuka iz *Smjernica* u najvećoj mogućoj mjeri.
7. Države koje su pristupile *Smjericama* ne bi ih trebale koristiti u protekcionističke svrhe, kao ni na način koji dovodi u pitanje komparativnu prednost bilo koje zemlje u koju multinacionalna poduzeća ulažu.
8. Vlade imaju pravo propisivati uvjete poslovanja multinacionalnih poduzeća u okviru svoje nadležnosti, podložno međunarodnom pravu. Subjekti multinacionalnog poduzeća koji se nalaze u različitim zemljama podliježu zakonima koji su na snazi u tim zemljama. Ako multinacionalna poduzeća podliježu proturječnim zahtjevima država pristupnica ili trećih zemalja, potiče se suradnja u dobroj vjeri među vladama tih zemalja u cilju rješavanja mogućih problema.
9. Države koje su pristupile *Smjericama* uspostavile su ih obvezujuć

se na preuzimanje odgovornosti pravednog postupanja prema poduzećima u skladu s međunarodnim pravom i svojim ugovornim obvezama.

16

17

10. Potiče se primjena odgovarajućih međunarodnih mehanizama za rješavanje sporova, uključujući arbitražu, kako bi se olakšalo rješavanje pravnih problema koji mogu nastati između poduzeća i nadležnih tijela zemlje domaćina.
11. Države koje su pristupile *Smjernicama* provodit će ih i poticati njihovu primjenu. Uspostavit će Nacionalne kontaktne točke za odgovorno poslovno ponašanje koje promiču *Smjernice* i djeluju kao forum za raspravu o svim pitanjima koja se odnose na *Smjernice*. Države pristupnice također će sudjelovati u odgovarajućim postupcima ponovnog razmatranja i savjetovanja radi rješavanja važnih pitanja koja se odnose na tumačenje i provedbu *Smjernica* te zadržavanje njihove trajne važnosti u svijetu koji se mijenja.

II. OPĆE POLITIKE

Poduzeća bi trebala u potpunosti voditi računa o postojećim politikama u zemljama u kojima posluju i uzimati u obzir stajališta drugih dionika. U tom pogledu:

- a) poduzeća bi trebala:
 1. doprinositi napretku u području gospodarstva, zaštite okoliša i društva radi ostvarivanja održivog razvoja;
 2. poštovati međunarodno priznata ljudska prava onih na koje utječu njihove aktivnosti;
 3. poticati izgradnju lokalnih kapaciteta u bliskoj suradnji s lokalnom zajednicom, uključujući i poslovnu zajednicu, i razvoj aktivnosti poduzeća na domaćem tržištu i stranim tržištima, na način koji je u skladu s dobrom poslovnom praksom;
 4. poticati stvaranje ljudskog kapitala, posebno stvaranjem prilika za zapošljavanje i obuku zaposlenika;
 5. osigurati transparentnost i integritet u lobističkim aktivnostima te se suzdržati od traženja ili prihvaćanja izuzeća koja nisu predviđena zakonskim ili regulatornim okvirom u području ljudskih prava, zaštite okoliša, zdravlja, sigurnosti, rada, oporezivanja, financijskih poticaja i drugih pitanja;
 6. podržavati i promicati načela dobrog korporativnog upravljanja te razvijati i primjenjivati dobre prakse korporativnog upravljanja, uključujući unutar skupine poduzeća;
 7. razvijati i primjenjivati učinkovite prakse samoregulacije i sustave upravljanja koji doprinose izgradnji pouzdanih odnosa i uzajamnog povjerenja među poduzećima i zajednicama u kojima posluju;
 8. kod radnika u multinacionalnim poduzećima promicati svijest o politikama poduzeća te poticati pridržavanje tih politika putem odgovarajućeg informiranja o njima, među ostalim putem programa obuke;
 9. suzdržati se od poduzimanja diskriminirajućih ili disciplinskih mjera ili drugih oblika odmazde protiv radnika, sindikalnih ili drugih predstavnika radnika koji u dobroj vjeri obavijeste upravu ili, prema potrebi, nadležna tijela javne vlasti, o praksama koje su u suprotnosti sa zakonom, *Smjernicama* ili politikama poduzeća;

10. suzdržati se od poduzimanja mjera odmazde i poduzeti mjere u cilju sprečavanja poduzimanja takvih mjera, uključujući od strane subjekata s kojima je poduzeće u poslovnom odnosu, protiv pojedinaca ili skupina koje nastoje istražiti ili izraziti zabrinutost, ili to već čine, u pogledu stvarnih ili mogućih štetnih učinaka povezanih s poslovanjem, proizvodima ili uslugama poduzeća; to uključuje promicanje okruženja u kojem se pojedinci i skupine osjećaju sigurnima izraziti svoju zabrinutost i, prema potrebi, doprinijeti uklanjanju štetnih učinaka odmazde kada se pojave;
 11. provoditi dubinsku analizu utemeljenu na riziku, na primjer uključivanjem dubinske analize u sustave upravljanja rizikom u poduzeću, radi identifikacije, sprečavanja i ublažavanja stvarnih i mogućih štetnih učinaka, kako su opisani u točkama 12. i 13., te pojasniti kako takve učinke ukloniti; priroda i opseg dubinske analize ovise o okolnostima svake situacije;
 12. nastojati da njihove aktivnosti ne uzrokuju ili ne pogoršaju štetne učinke u područjima obuhvaćenima *Smjernicama* te poduzeti potrebne mjere za njihovo uklanjanje kada se takvi učinci pojave ili surađivati s drugim dionicima u njihovom uklanjanju;
 13. nastojati spriječiti ili ublažiti štetan učinak kojem nisu doprinijela, ali je taj učinak ipak izravno povezan s njihovim poslovanjem, proizvodima ili uslugama u okviru poslovnog odnosa; ova preporuka ne predstavlja namjeru da se odgovornost prebaci sa subjekta koji uzrokuje štetan učinak na poduzeće koje je s tim subjektom u poslovnom odnosu;
 14. osim rješavanja problema štetnih učinaka u područjima obuhvaćenima *Smjernicama*, poticati, kada je to izvedivo, subjekte s kojima je poduzeće u poslovnom odnosu na primjenu načela odgovornog poslovnog ponašanja u skladu sa *Smjernicama*;
 15. na konkretan način surađivati s relevantnim dionicima ili njihovim ovlaštenim predstavnicima na provedbi dubinske analize i pružiti im priliku da izraze svoja stajališta u pogledu aktivnosti koje bi na njih mogle značajno utjecati u područjima obuhvaćenima *Smjernicama*;
 16. izbjegavati neprimjereno uključivanje u političke aktivnosti.
- b) Poduzeća se potiče da:
1. prema potrebi sudjeluju u privatnim inicijativama ili inicijativama s više dionika te socijalnim dijalozima o odgovornom poslovnom ponašanju, ili da ih podrže, osiguravajući pritom da se u okviru

tih inicijativa uzmu u obzir njihovi društveni i gospodarski učinci na gospodarstva u razvoju i postojeći međunarodno priznati standardi.

Komentari uz II. poglavlje: Opće politike

1. Poglavlje iz *Smjernica* pod nazivom Opće politike prvo je poglavlje koje sadržava specifične preporuke upućene poduzećima. Ono je kao takvo važno jer određuje smjer i utvrđuje zajednička temeljna načela za specifične preporuke u sljedećim poglavljima.
2. Poduzeća se potiče na suradnju s vladama u izradi i provedbi politika i zakona. Uzimanje u obzir stajališta drugih dionika u društvu, uključujući lokalnu zajednicu i one na koje nepovoljno utječu ili mogu negativno utjecati njihove aktivnosti i poslovni interesi, može obogatiti ovaj proces. Također se potvrđuje da bi vlade trebale biti transparentne u svojim odnosima s poduzećima te se savjetovati s njima o tim istim pitanjima. Poduzeća, socijalne partnere i druge dionike, kao što su organizacije civilnog društva i sindikati, trebalo bi smatrati partnerima koji s vladom rade na izradi i provedbi dobrovoljnih i regulatornih pristupa politikama (uz *Smjernice* kao jednu od sastavnica) koje na njih utječu.
3. Aktivnost multinacionalnih poduzeća i održivi razvoj ne bi trebali biti u sukobu te je svrha *Smjernica* poticati komplementarnost u tom pogledu. Naime, poveznice između gospodarskog i društvenog napretka te napretka u području zaštite okoliša ključno su sredstvo za ostvarenje cilja održivog razvoja.⁴
4. U IV. poglavlju razrađuju se opće preporuke o ljudskim pravima iz točke A.2.
5. U *Smjernicama* se također prepoznaje i potiče doprinos multinacionalnih poduzeća izgradnji lokalnih kapaciteta kroz njihove aktivnosti u lokalnim zajednicama. Slično tome, preporuka o stvaranju

⁴ Svjetska komisija za okoliš i razvoj (the Brundtland Commission) dala je 1987. jednu od najšire prihvaćenih definicija održivog razvoja: 'Razvoj koji zadovoljava potrebe današnjice, a istovremeno ne ugrožava sposobnost budućih generacija da zadovolje svoje potrebe'. Globalni ciljevi koji se odnose na iskorjenjivanje globalnog siromaštva, zaštitu planeta i osiguravanje mira i blagostanja svim ljudima važna su referentna točka u tom pogledu.

ljudskog kapitala usmjerena je na budućnost i izričito priznaje da multinacionalna poduzeća mogu doprinijeti osobnom razvoju svojih zaposlenika, a odnosi se na prakse zapošljavanja, obuku i druge načine njihova razvoja. Stvaranje ljudskog kapitala podrazumijeva i nediskriminaciju prilikom zapošljavanja, promaknuća, cjeloživotnog učenja i drugih oblika osposobljavanja na radnom mjestu.

6. Poduzeća slobodno sudjeluju u javnim raspravama. Prilikom javnog zagovaranja poduzeća bi trebala uzimati u obzir *Preporuke o načelima transparentnosti i integriteta u lobiranju* [OECD/LEGAL/0379] i osigurati da su njihove lobističke aktivnosti u skladu s njihovim obvezama i ciljevima u područjima obuhvaćenim *Smjernicama*. Vlade su odgovorne za uspostavu okvira za javni integritet koji je prilagođen rizicima povezanim s lobiranjem javnih službenika. U *Smjernicama* se preporučuje da poduzeća općenito izbjegavaju tražiti izuzeća koja nisu predviđena zakonskim ili regulatornim okvirom među ostalim u području ljudskih prava, zaštite okoliša, zdravlja, sigurnosti, rada, oporezivanja i financijskih poticaja, što ne utječe na njihovo pravo da traže promjene zakonskog ili regulatornog okvira. Izraz 'ili prihvaćanja' također skreće pažnju na ulogu države u nuđenju takvih izuzeća. Iako se takve preporuke obično upućuju vladama, one se izravno odnose i na multinacionalna poduzeća. Međutim, bitno je istaknuti da postoje slučajevi u kojima određena izuzeća od primjene zakona ili drugih politika mogu biti u skladu s tim zakonima zbog opravdanih razloga u javnom interesu. Poglavlja o politikama u području zaštite okoliša i tržišnog natjecanja pružaju takve primjere.
7. U *Smjernicama* se preporučuje da poduzeća primjenjuju prakse dobrog korporativnog upravljanja iz *Načela skupine G20 i OECD-a o korporativnom upravljanju* [OECD/LEGAL/0413]. U tim Načelima poziva se na zaštitu prava dioničara te na omogućavanje izvršavanja tih prava, a to uključuje pravedno postupanje prema dioničarima. Poduzeća bi trebala uvažavati prava dionika koja su propisana zakonom ili utvrđena međusobnim ugovorima te poticati aktivnu suradnju s dionicima u cilju stvaranja bogatstva, otvaranja radnih mjesta i stvaranja održivih i otpornih poduzeća.
8. Prema tim Načelima, odbori matičnih subjekata trebaju osigurati strateško vođenje poduzeća i učinkovit nadzor uprave te biti

odgovorni poduzeću i dioničarima, uzimajući u obzir interese dionika. Pri obavljanju tih dužnosti odbori moraju osigurati integritet računovodstvenih sustava i sustava za financijsko izvještavanje u svojim poduzećima, uključujući neovisnu reviziju, odgovarajuće sustave kontrole, posebno u području upravljanja rizicima, te financijske i operativne kontrole, kao i usklađenost sa zakonima i relevantnim standardima.

9. Načela obuhvaćaju i trgovačka društva čije dionice kotiraju na burzi unutar grupe poduzeća, iako će odbori društava kćeri možda podlijevati obvezama koje proizlaze iz zakonâ zemlje u kojoj su osnovana. Kada je to moguće, sustav usklađivanja i sustav kontrole trebali bi se primjenjivati i na ta društva kćeri. Osim toga, praćenje upravljanja koje provodi odbor uključuje stalno preispitivanje unutarnjih struktura grupe kako bi se osiguralo da su odgovornosti svugdje jasno definirane.
10. Preporuke za multinacionalna poduzeća u državnom vlasništvu odnose se i na poduzeća u privatnom vlasništvu, ali javni nadzor često je povećan kada je država krajnji vlasnik. *Smjernice OECD-a za korporativno upravljanje u poduzećima u državnom vlasništvu* koristan su vodič namijenjen upravo takvim poduzećima, a sadržavaju preporuke koje mogu znatno poboljšati upravljanje.
11. Iako prvenstveno vlade snose odgovornost za unaprjeđenje pravnog i institucionalnog okvira, poduzeća također imaju snažne poslovne razloge za provedbu dobrog korporativnog upravljanja.
12. Rastuća mreža nevladinih instrumenata i aktivnosti samoregulacije bavi se aspektima korporativnog ponašanja i odnosima između poslovnog sektora i društva. U tom pogledu, posebno su zanimljiva nastojanja koja se poduzimaju u financijskom sektoru. Poduzeća shvaćaju da njihove aktivnosti često utječu na društvo i okoliš. Uspostava praksi samoregulacije i sustava upravljanja te sudjelovanje u povezanim inicijativama s više dionika onih poduzeća koja žele postići te ciljeve, a time doprinijeti održivom razvoju, služe kao primjer takvih nastojanja. Prakse samoregulacije i inicijative s više dionika trebale bi biti vjerodostojne i transparentne. Kada su takve inicijative usmjerene na dubinsku analizu za odgovorno poslovno ponašanje, usklađivanje s relevantnim

međunarodnim standardima kao što su *Smjernice* može potaknuti veću učinkovitost te smanjiti složenost i troškove kod poduzeća koja su uključena u takve inicijative. S druge strane, razvoj takvih praksi može osnažiti konstruktivne odnose između poduzeća i društava u kojima posluju. Iako poduzeća mogu surađivati na razini industrije ili u okviru više dionika, i dalje su pojedinačno odgovorna za učinkovitu provedbu dubinske analize.

13. Nastavno na učinkovite prakse samoregulacije, od poduzeća se očekuje da među zaposlenicima podižu svijest o politikama poduzeća. Također se preporučuje primjena mjera za zaštitu 'zviždača' koji postupaju u dobroj vjeri, a to uključuje zaštitu zaposlenika koji nadležnim javnim tijelima prijave prakse koje su u suprotnosti sa zakonom kada se pravodobno ne poduzmu koraci u cilju uklanjanja takvih praksi ili bez obzira na to što se time izlažu vjerojatnom riziku od negativnih posljedica na radnom mjestu. Iako je to posebno važno za unutarnje kontrole te programe iz područja etike i usklađivanja koji su povezani s borbom protiv korupcije, o čemu se raspravlja u VII. poglavlju, kao i za inicijative za zaštitu okoliša, takva zaštita također je važna i za druge preporuke iz *Smjernica*.
14. Poduzeća bi trebala poduzeti korake kako bi se stvorio prostor u kojem se na siguran način može izraziti zabrinutost o štetnim učincima povezanim s njihovim aktivnostima ili aktivnostima subjekata s kojima su u poslovnom odnosu. Suzdržavanje od korištenja mjera odmazde i poduzimanje mjera za sprječavanje takve prakse važno je za zaštitu prostora za građansko djelovanje i sprječavanje nanošenja štete skupinama i pojedincima koji nastoje istražiti, izraziti ili prijaviti takvu zabrinutost ili to već čine. Odmazda uključuje osvetničke i diskriminatorne postupke čiji je cilj cenzurirati, zastrašiti i utišati kritičare ili im nanijeti štetu, kao što su prijetnje, kleveta, vrijeđanje, uznemiravanje, zastrašivanje, nadziranje, strateške tužbe protiv javnog sudjelovanja, pokušaji kriminaliziranja zakonitih aktivnosti, fizički napadi i ubojstva.
15. Za potrebe *Smjernica*, dubinska analiza je postupak koji, kao sastavni dio sustava donošenja poslovnih odluka i upravljanja rizicima, poduzećima omogućava da identificiraju, spriječe i ublaže stvarne i moguće štetne učinke svojih aktivnosti te pojasne kako

pristupaju rješavanju tog pitanja. Smjernice OECD-a za dubinsku analizu odgovornog poslovnog ponašanja i povezane sektorske smjernice pomažu poduzećima da shvate i primijene preporuke za dubinsku analizu iz *Smjernica*. Njima se također nastoji promicati zajedničko razumijevanje među vladama i dionicima u pogledu dubinske analize utemeljene na riziku u odnosu na odgovorno poslovno ponašanje. U tu svrhu, Smjericama OECD-a za dubinsku analizu odgovornog poslovnog ponašanja utvrđuje se okvir za dubinsku analizu koji su se vlade obvezale aktivno podupirati i nadzirati. U njima su navedene sljedeće mjere: 1. uključivanje odgovornog poslovnog ponašanja u politike i sustave upravljanja, 2. identificiranje i procjena stvarnih i mogućih štetnih učinaka povezanih s poslovanjem, proizvodima ili uslugama poduzeća, 3. zaustavljanje, sprječavanje i ublažavanje štetnih učinaka, 4. praćenje provedbe i rezultata, 5. obavještanje o načinu svladavanja učinaka te 6. pružanje pomoći ili suradnja u otklanjanju štetnih učinaka, prema potrebi. Također se predlažu praktične radnje za provedbu tih mjera. Nije svaka mjera iz smjernica za dubinsku analizu prikladna za svaku situaciju.

16. Dubinska analiza može se uključiti u šire sustave upravljanja rizicima unutar poduzeća pod uvjetom da ne bude ograničena samo na identificiranje i upravljanje materijalnim rizicima za samo poduzeće, nego da obuhvaća i rizike od štetnih učinaka u područjima koja su obuhvaćena *Smjericama*. Mogući štetni učinci svladavaju se prevencijom ili ublažavanjem, a stvarni štetni učinci otklanjanjem. *Smjernice* se odnose na štetne učinke koje su uzrokovala sama poduzeća ili kojima su doprinijela ili koji su izravno povezani s njihovim poslovanjem, proizvodima ili uslugama kroz poslovne odnose kako je opisano u točkama A.12 i A.13. Provedba dubinske analize može pomoći poduzećima da izbjegnju rizik od nastanka takvih štetnih učinaka. Za potrebe ove preporuke, izraz 'dopriniti' štetnom učinku ima važnu ulogu u njegovu nastanku, a to podrazumijeva aktivnost koja uzrokuje, olakšava ili potiče drugi subjekt da izazove štetan učinak te ne uključuje neznatan ili zanemariv doprinos tome. Odnos između poduzeća i štetnog učinka njegovih aktivnosti nije statičan. Može se promijeniti, na primjer, ovisno o okolnostima i stupnju u kojem dubinska analiza i koraci poduzeti za uklanjanje utvrđenih rizika i učinaka smanjuju rizik od pojave štetnih učinaka.

17. Izraz 'poslovni odnos' obuhvaća odnose s poslovnim partnerima, podizvođačima, korisnicima franšize, društvima u koja se ulaže, klijentima, partnerima u zajedničkom pothvatu i subjektima u opskrbnom lancu koji isporučuju proizvode ili usluge koji doprinose poslovanju, proizvodima ili uslugama poduzeća ili koji primaju, upotrebljavaju na temelju licencije, kupuju ili iskorištavaju proizvode ili usluge od poduzeća, i bilo kojim drugim nedržavnim ili državnim subjektom izravno povezanim s poslovanjem, proizvodima ili uslugama poduzeća. Odnosi s pojedinačnim potrošačima koji su fizičke osobe koje djeluju za potrebe koje nisu povezane s poslovnim, komercijalnom ili državnim aktivnošću načelno se ne smatraju 'poslovnim odnosima' na temelju *Smjernica*, iako poduzeće može doprinijeti štetnim učincima koji proizlaze iz takvih odnosa. Poslovni odnosi obuhvaćaju odnose koji nadilaze ugovorne, izravne ili neposredne odnose. Subjekti s kojima je poduzeće u poslovnom odnosu mogu ili ne moraju poslovati unutar ili iz državnog područja države pristupnice. Sposobnost poduzeća da identificira, spriječi ili ublaži stvarne ili moguće štetne učinke kako je opisano u točki A.11 može se razlikovati ovisno o vrsti poslovnog odnosa, kao i zbog drugih čimbenika, uključujući kako je opisano u točki 24. Komentara.
18. Preporuka iz točke A.11 primjenjuje se na područja obuhvaćena *Smjericama* koja se odnose na štetne učinke povezane s poslovanjem, proizvodima i uslugama poduzeća. Preporuka iz točke A.11 ne primjenjuje se na poglavlja o tržišnom natjecanju i oporezivanju. Preporuke iz *Smjernica* koje se odnose na dubinsku analizu treba čitati u skladu s točkama A.11–13 i povezanim komentarima.
19. Na prirodu i opseg dubinske analize, kao što su konkretni koraci koje je potrebno poduzeti, ovisno o specifičnoj situaciji utječu čimbenici poput konteksta poslovanja poduzeća i posebnih preporuka iz *Smjernica*, te bi trebale biti razmjerne veličini poduzeća, njegovoj povezanosti sa štetnim učinkom i ozbiljnosti štetnog učinka. U tom pogledu, mjere koje poduzeće poduzima kako bi provelo dubinsku analizu trebale bi biti utemeljene na riziku, u skladu s ozbiljnošću štetnog učinka i vjerojatnošću njegove pojave te prikladne i razmjerne njegovu kontekstu. U slučajevima u kojima nije moguće ukloniti sve utvrđene učinke odjednom, poduzeće bi

trebalo dati prednost redosljedu prema kojem poduzima mjere na temelju ozbiljnosti štetnog učinka i vjerojatnosti njegove pojave.

20. U *Smjericama* se priznaje da većina poduzeća možda nema sposobnost procijeniti te učinke ili surađivati sa svim pojedinačnim subjektima s kojima su u poslovnom odnosu. Ako poduzeća imaju mnogo dobavljača i drugih poslovnih odnosa, potiče ih se da utvrde glavna područja u kojima je rizik od štetnih učinaka najveći i da na temelju te procjene rizika daju prednost tim područjima u pogledu dubinske analize u skladu s mjerama navedenim u točki 19. Komentara. Pri dubinskoj analizi utemeljenoj na riziku i povezanoj s proizvodima ili uslugama poduzeća trebalo bi uzeti u obzir poznate ili razumno predvidljive okolnosti povezane s upotrebom proizvoda ili usluge ne samo u skladu s njihovom namjenom, nego i u razumno predvidljivim uvjetima nepravilne upotrebe ili zlo-upotrebe koje mogu dovesti do štetnih učinaka. Odgovarajuća poglavlja sadržavaju posebne preporuke za dubinsku analizu u pogledu konkretnih slučajeva.
21. Ako poduzeće uzrokuje ili može uzrokovati štetan učinak, trebalo bi poduzeti potrebne korake kako bi se takav učinak zaustavio ili spriječio.
22. Ako poduzeće doprinosi ili može doprinijeti štetnom učinku, trebalo bi poduzeti potrebne korake kako bi se takav doprinos zaustavio ili spriječio te upotrijebiti svoj utjecaj kako bi se preostali učinci ublažili u najvećoj mogućoj mjeri. Smatra se da utjecaj postoji ako poduzeće ima sposobnost utjecati na promjenu štetne prakse subjekta odgovornog za štetu.
23. U *Smjericama* se priznaje da se odgovornost ne bi trebala prebacivati sa subjekta koji nanosi štetan učinak na poduzeće s kojim je u poslovnom odnosu. U tom pogledu, ako je poduzeće izravno povezano sa štetnim učinkom kroz poslovni odnos, ali ga ne uzrokuje ili mu ne doprinosi, ono nije odgovorno za njegovo uklanjanje iako može u tome sudjelovati, no odgovorno je za korištenje svojeg utjecaja, samostalno ili u suradnji s drugim subjektima, kako bi utjecalo na štetan učinak na način da ga se spriječi, ublaži ili ukloni. Ako poduzeće nema dovoljno utjecaja, trebalo bi razmotriti načine na koji bi se njegov utjecaj mogao pojačati.

Poduzeća mogu koristiti ili povećati utjecaj na brojne načine u cilju utjecanja na subjekte s kojima su u poslovnom odnosu, na primjer potporom, obukom i izgradnjom kapaciteta, poticanjem na sprječavanje i/ili ublažavanje učinaka, razvijanjem očekivanja u pogledu odgovornog poslovnog ponašanja i dubinske analize, posebno u okviru trgovačkih ugovora kao što su ugovori o upravljanju, uvjeta za angažiranje potencijalnih dobavljača, ugovora o prijenosu glasačkih prava između poduzeća i ugovora o licenci ili franšizi, povezivanjem poslovnih poticaja s rezultatima u pogledu odgovornog poslovnog ponašanja, suradnjom s regulatorima i oblikovateljima politika u pogledu odgovornog poslovnog ponašanja, obavještavanjem o mogućnosti odgovornog prekida odnosa ako očekivanja u pogledu odgovornog poslovnog ponašanja nisu ispoštovana, suradnjom s drugim poduzećima (na razini sektora, rizika ili države) radi udruživanja utjecaja i provedbe zajedničkih standarda odgovornog poslovnog ponašanja. Drugi čimbenici koji su bitni za utvrđivanje prikladnog postupanja prema utvrđenim rizicima uključuju ozbiljnost i vjerojatnost pojave štetnih učinaka te važnost tog dobavljača za poduzeće.

24. U *Smjernicama* se prepoznaje da postoje praktična ograničenja u pogledu utjecaja koji poduzeća imaju ili mogu stvoriti kako bi utjecala na promjenu ponašanja subjekata s kojima su u poslovnom odnosu. Ta ograničenja povezana su sa značajkama proizvoda i/ili usluge, brojem dobavljača i ostalih poslovnih odnosa, strukturom i složenosti opskrbnog lanca, ili prirodom poslovnog odnosa ili predmetnog štetnog učinka. Na primjer, u nekim situacijama nakon što se usluga pruži ili proizvod proda ili preproda, poduzeća mogu imati smanjenu sposobnost praćenja učinaka te provođenja ili stvaranja utjecaja. U takvim situacijama ulaganje napora radi utvrđivanja stvarnih i mogućih utjecaja te poduzimanje preventivnih mjera ili mjera ublažavanja mogu biti posebno važni do trenutka prodaje i u trenutku prodaje.
25. Odgovarajuće reakcije u okviru poslovnog odnosa mogu uključivati nastavak odnosa tijekom provedbe mjera za ublažavanje rizika, privremenu obustavu odnosa tijekom provedbe mjera za ublažavanje rizika ili, u krajnjem slučaju, prekid poslovnog odnosa nakon neuspjelih pokušaja ublažavanja rizika ako poduzeće smatra da ublažavanje nije izvedivo, ili zbog ozbiljnosti štetnog učinka.

Ako postoji mogućnost da poduzeća nastave odnos i pokažu realne izgleda za nastavak tog odnosa ili stvarno poboljšanje tijekom vremena, takav pristup često je poželjniji od prekida odnosa. Poduzeće bi također trebalo uzeti u obzir moguće štetne učinke odluke o prekidu odnosa na društvo, okoliš i gospodarstvo. Prilikom odlučivanja o prekidu odnosa, poduzeća bi to trebala učiniti odgovorno, među ostalim, pravodobnim traženjem svrhovitog savjetovanja s relevantnim dionicima i, ako je moguće, poduzimanjem razumnih i odgovarajućih mjera za sprječavanje ili ublažavanje štetnih učinaka povezanih s njihovim prekidom odnosa.

26. Poduzeća također mogu surađivati s dobavljačima i drugim subjektima s kojima imaju poslovni odnos radi poboljšanja njihovih rezultata, u suradnji s drugim dionicima, uključujući putem obuke zaposlenika i drugih oblika izgradnje kapaciteta, te kako bi im pomogli da u svoje poslovne prakse integiraju načela odgovornog poslovnog ponašanja u skladu sa *Smjernicama*. U tom pogledu, posebno je važno surađivati s malim i srednjim poduzećima s kojima imaju poslovni odnos te im pružiti potporu. Kada su subjekti s kojima je poduzeće u poslovnom odnosu potencijalno izloženi proturječnim zahtjevima koje su, na primjer, nametnuli različiti kupci ili pružatelji usluga, poduzeća se potiče da sudjeluju u zajedničkim naporima na razini sektora zajedno s drugim poduzećima u cilju koordiniranja politika dubinske analize i strategija upravljanja rizicima, što uključuje razmjenu informacija, uzimajući u obzir pitanja tržišnog natjecanja.
27. Poduzeća se također potiče da sudjeluju u privatnim inicijativama ili inicijativama s više dionika te socijalnom dijalogu o odgovornom poslovnom ponašanju, kao što su inicijative pokrenute u skladu s *Odlukom Vijeća OECD-a o Smjernicama za multinacionalna poduzeća o odgovornom poslovnom ponašanju* i priloženim Postupcima.
28. Svrhovita uključenost dionika ključna je za postupak dubinske analize. U nekim slučajevima, uključenost dionika također se može smatrati pravom samom po sebi. Uključenost dionika obuhvaća interakcije između relevantnih dionika kao što su, na primjer, sastanci, rasprave ili savjetovanja. Relevantni dionici su osobe ili skupine, ili njihovi ovlaštteni predstavnici, koji imaju prava ili interese u vezi s područjima obuhvaćenima *Smjernicama* na koje utječu

ili bi mogli utjecati štetni učinci povezani s poslovanjem, proizvodima ili uslugama poduzeća. Poduzeća pri uključivanju dionika prednost mogu dati najteže pogođenim dionicima ili onima za koje postoji najveći rizik da budu pogođeni. Razina uključenosti može ovisiti o razini ozbiljnosti učinka na dionike. Svrhovita uključenost dionika podrazumijeva kontinuiranu dvostranu suradnju s dionicima, provodi se u dobroj vjeri sudionika na obje strane te se pritom uvažavaju stajališta dionika. Kako bi se osiguralo da je uključenost dionika svrhovita i učinkovita, važno je osigurati da je pravodobna, dostupna, primjerena i sigurna za dionike, te utvrditi i ukloniti moguće prepreke sudjelovanja dionika koji su ranjivi ili marginalizirani. Smjernice OECD-a za dubinsku analizu odgovornog poslovnog ponašanja i povezane sektorske smjernice pružaju praktičnu potporu poduzećima pri uključivanju dionika, uključujući u okviru postupka dubinske analize poduzeća. To uključivanje posebno je važno pri planiranju i donošenju odluka o projektima ili drugim aktivnostima koje uključuju, na primjer, intenzivno korištenje zemlje ili vode, što bi moglo značajno utjecati na lokalnu zajednicu.

29. Konačno, važno je istaknuti da mjere samoregulacije i druge slične mjere, uključujući *Smjernice*, nikako ne bi trebale nezakonito ograničavati tržišno natjecanje i ne bi se trebale smatrati zamjenom za učinkovite državne zakone i propise. Podrazumijeva se da bi multinacionalna poduzeća prilikom izrade pravilnika ili osmišljavanja praksi samoregulacije trebala izbjegavati učinke koji mogu narušiti trgovinu ili ulaganja.

III.

OBJAVLJIVANJE INFORMACIJA

1. Poduzeća bi trebala uzeti u obzir uspostavljene politike o objavljivanju informacija u državama i sektorima u kojima posluju te uzeti u obzir stajališta i zahtjeve dioničara i drugih dionika u pogledu informiranja. Poduzeća bi trebala redovito i pravodobno objavljivati pouzdane, jasne, potpune, točne, usporedive i dovoljno detaljne informacije o svim značajnim pitanjima. Te informacije trebale bi se objaviti za poduzeće kao cjelinu i, prema potrebi, prema područjima djelatnosti ili zemljopisnom području. Politike poduzeća o objavljivanju informacija trebale bi biti prilagođene prirodi, veličini i lokaciji poduzeća, uzimajući u obzir troškove, povjerljivost poslovnih podataka i druge čimbenike koji utječu na tržišno natjecanje.
2. Politike poduzeća o objavljivanju informacija trebale bi obuhvaćati, ali ne ograničavati se na sljedeće bitne informacije:
 - a) financijske i poslovne rezultate poduzeća;
 - b) ciljeve poduzeća i informacije o održivosti;
 - c) strukturu kapitala, strukturu grupe poduzeća i mehanizme kontrole;
 - d) vlasništvo nad većinskim udjelima, uključujući informacije o stvarnim vlasnicima, i pojedinosti o glasačkim pravima;
 - e) informacije o sastavu odbora i njegovim članovima, uključujući informacije o njihovim kvalifikacijama, postupku odabira, članstvu u upravnim odborima drugih poduzeća i informacije o tome smatra li odbor svakog člana odbora neovisnim;
 - f) naknadu za članove odbora i nositelje ključnih izvršnih funkcija;
 - g) transakcije s povezanim stranama;
 - h) predvidljive faktore rizičnosti;
 - i) upravljačke strukture i politike, uključujući stupanj usklađenosti s nacionalnim pravilima ili politikama korporativnog upravljanja, te postupak kojim su provedeni;
 - j) ugovore o dugu, uključujući rizik od neusklađenosti s odredbama ugovora.

3. Također je važno da poduzeća objave informacije o odgovornom poslovnom ponašanju, posebno u okviru svoje dužnosti provedbe dubinske analize. Neke od tih informacija mogu biti značajne u skladu s točkom 2. Informacije o odgovornom poslovnom ponašanju mogu uključivati:
- izjave o vrijednostima ili izjave o poslovnom ponašanju namijenjene javnoj objavi, uključujući politike o pitanjima odgovornog poslovnog ponašanja u kojima se navodi predanost poduzeća načelima i standardima sadržanima u *Smjernicama*, te planove za provedbu dubinske analize;
 - politike i ostale kodekse ponašanja kojih se poduzeće pridržava, datum njihova usvajanja te zemlje i subjekte na koje se odnose;
 - informacije o mjerama koje su poduzete kako bi se politike o pitanjima odgovornog poslovnog ponašanja ugradile u upravljačka i nadzorna tijela poduzeća;
 - identificirana područja značajnih učinaka ili rizika u poduzeću, identificirani, prioritetni i procijenjeni štetni učinci ili rizici te kriteriji za određivanje prioriteta;
 - usklađenost poduzeća s izjavama iz točke 3.(a) i kodeksima iz točke 3.(b), među ostalim mjere koje su poduzete za sprečavanje ili ublažavanje rizika ili učinaka utvrđenih u točkama 3.(c) i 3.(d), uključujući, prema potrebi, procijenjene vremenske rokove i referentna mjerila te očekivane rezultate, kao i mjere koje poduzeća poduzimaju u cilju uklanjanja svih poteškoća ili suradnje u takvim naporima;
 - informacije o postupcima unutarnje revizije, sustavima upravljanja rizikom i sustavima osiguravanja usklađenosti sa zakonodavstvom;
 - informacije o odnosima s radnicima i drugim dionicima;
 - dodatne informacije koje su u skladu s preporukama za objavljivanje informacija o odgovornom poslovnom ponašanju iz IV. i VI. poglavlja.
4. Poduzeća bi trebala pripremati i objavljivati informacije u skladu s međunarodno priznatim računovodstvenim standardima i standardima za objavljivanje informacija, te se suzdržati od objavljivanja nedostatnih ili nejasnih informacija. Neovisni, stručni i kvalificirani revizor trebao bi svake godine provoditi vanjsku reviziju u skladu s međunarodno priznatim revizijskim i etičkim standardima te standardima neovisnosti kako bi se odboru i dioničarima

pružilo razumno jamstvo da su financijski izvještaji sastavljeni, u svim značajnim aspektima, u skladu s primjenjivim okvirom financijskog izvještavanja. Kako bi vjerodostojnost informacija o odgovornom poslovnom ponašanju bila veća, poduzeća mogu zatražiti vanjsku potvrdu o jamstvu za takve informacije.

Komentari uz III. poglavlje: Objavljivanje informacija

30. Svrha ovog poglavlja jest pomoći u izgradnji transparentnosti i odgovornosti u poslovanju multinacionalnih poduzeća. Jasne i potpune informacije o poduzećima važne su za niz korisnika, od dioničara, potencijalnih ulagača i financijske zajednice do drugih zainteresiranih strana kao što su radnici, lokalne zajednice, posebne interesne skupine, vlade i društvo u cjelini. Kako bi javnost bolje razumjela strukturu i aktivnosti poduzeća, njihovu korporativnu politiku i rezultate u pogledu zaštite okoliša, društva i upravljanja poduzećem, poduzeća bi trebala poslovati transparentno i uvažavati zahtjeve za informacije sve zahtjevnije javnosti.
31. Prva skupina preporuka za objavljivanje informacija jednaka je preporukama iz *Načela skupine G20 i OECD-a o korporativnom upravljanju [OECD-LEGAL-0413]*. Napomene o preporukama iz Načela sadržavaju dodatne smjernice te bi se preporuke iz *Smjernica* trebale tumačiti u odnosu na njih. Prva skupina preporuka za objavljivanje informacija uglavnom je usmjerena na trgovačka društva čije dionice kotiraju na burzi i sve bitne aspekte u vezi s njima. Bitne informacije mogu se definirati kao informacije za koje se može razumno očekivati da će, zbog njihova izostavljanja ili pogrešnog navođenja, utjecati na procjenu ulagača u pogledu vrijednosti poduzeća. To obično uključuje vrijednost, rokove i sigurnost budućih novčanih tokova poduzeća. Bitne informacije također se mogu definirati kao informacije koje bi razumni ulagač mogao smatrati važnima pri donošenju odluke o ulaganju ili glasovanju. Ako se smatraju primjenjivima s obzirom na prirodu, veličinu i lokaciju poduzeća, te preporuke za objavljivanje informacija također mogu biti korisne za poboljšanje korporativnog upravljanja u poduzećima neuvrštenim na burzu, na primjer, privatnim poduzećima ili poduzećima u državnom vlasništvu. Tom se skupinom preporuka za objavljivanje informacija od poduzeća traži redovito i pravodobno objavljivanje pouzdanih, jasnih, potpunih, točnih, usporedivih i dovoljno detaljnih informacija o svim njihovim značajnim

aspektima, uključujući financijsko stanje, rezultate, održivost, vlasništvo i upravljanje poduzećem. Informacije o naknadi za odbor i rukovoditelje također su važne za dioničare, uključujući povezanost između naknade i dugoročnih rezultata, održivosti i otpornosti poduzeća. Od poduzeća se također očekuje da pravodobno objavljuju informacije o bitnim promjenama u pogledu naknada članova odbora i nositelja ključnih izvršnih funkcija, kao i razine ili iznose naknada, kako bi ulagači na standardiziranoj i usporedivoj osnovi, s obzirom na rezultate poduzeća, mogli ocijeniti troškove i koristi platnih razreda te doprinos programâ poticaja, kao što su programi dodjele dionica. Bitne transakcije s povezanim stranama i predvidljivi čimbenici rizika dodatne su važne informacije koje bi trebalo objaviti.

32. *Smjernice* obuhvaćaju drugu skupinu preporuka o objavljivanju informacija o odgovornom poslovnom ponašanju koje uključuju stvarne ili moguće štetne učinke poduzeća na ljude, okoliš i društvo, te povezane postupke dubinske analize, što može biti bitno za donošenje odluke ulagača i za veću skupinu dionika, uključujući, među ostalim, radnike, predstavnike radnika, lokalne zajednice i civilno društvo. U kontekstu objavljivanja informacija, postupci dubinske analize, kako su opisani u točki 3., mogu biti korisno sredstvo kojim poduzeća mogu osigurati da na vjerodostojan i dosljedan način učinkovito identificiraju i dostave relevantne informacije o odgovornom poslovnom ponašanju, uključujući informacije koje mogu biti značajne. Na taj se način dubinskom analizom poduzećima pruža potpora pri identificiranju značajnih rizika i učinaka te unaprjeđuje relevantnost, kvaliteta i usporedivost objavljenih informacija iz točaka 2. i 3. Osim toga, postupci dubinske analize mogu omogućiti vjerodostojnu procjenu napretka poduzeća u pogledu njihove svrhe i obveza za koje možda ne postoje jasno mjerljivi ili prepoznatljivi ciljevi. Više zemalja dopušta ili zahtijeva razmatranje interesa dionika, a mnoga poduzeća objavljuju informacije koje nadilaze financijske rezultate smatrajući da tako na općenitiji način mogu pokazati svoju predanost odgovornom poslovnom ponašanju i uspješnost u tom pogledu. Ta druga vrsta objave informacija (ili komunikacija s javnošću i ostalim stranama na koje izravno utječu aktivnosti ili poslovni odnosi poduzeća) može se odnositi i na subjekte koji nisu obuhvaćeni financijskim izvještajima poduzeća. Na primjer, također mogu obuhvaćati

informacije o aktivnostima podizvođača, dobavljača, partnera u zajedničkom pothvatu ili drugih aktera s kojima je poduzeće u poslovnom odnosu.

33. Dvije vrste objava informacija opisane u točkama 2. i 3. međusobno su povezane, dok neke informacije mogu biti relevantne za obje skupine. Kako bi se utvrdilo koje bi informacije iz točke 2. trebalo objaviti, u *Smjernicama* se koristi pojam značajnost. Informacije iz točke 2., uključujući one koje se odnose na odgovorno poslovno ponašanje i dubinsku analizu, također se mogu smatrati značajnima ako njihovo neobjavljivanje ili iskrivljavanje može razumno utjecati na ulagačevu procjenu vrijednosti poduzeća, rokove i sigurnosti budućih novčanih tokova poduzeća ili na odluke o ulaganju ili glasovanju. Utvrđivanje koje su informacije značajne može se mijenjati tijekom vremena, ovisno o lokalnom kontekstu, specifičnim okolnostima poduzeća i nacionalnim zahtjevima. Korisnicima financijskih informacija i sudionicima na tržištu potrebne su informacije o razumno predvidljivim značajnim rizicima koji mogu uključivati: rizike koji su specifični za sektor ili zemljopisna područja u kojima poduzeće posluje, ovisnost o sirovinama i lancima opskrbe, rizike nastale na financijskom tržištu što uključuje kamatni ili valutni rizik, rizike povezane s izvedenicama i izvanbilančnim transakcijama, rizike povezane s poslovnim ponašanjem, rizike digitalne sigurnosti, rizike usklađenosti i rizike održivosti, te posebno rizike povezane s klimom. Neke zemlje također mogu zahtijevati ili preporučiti objavljivanje informacija o aspektima održivosti koji su ključni za radnu snagu i ključne dionike poduzeća ili za utjecaj poduzeća na nespecifične rizike.
34. U pogledu objavljenih informacija iz točke 3., rizici i učinci koji se možda ne čine financijski značajnima ali su važni za ljude i planet, mogu u nekom trenutku biti financijski značajni za poduzeće.
35. Preporuke za objavljivanje informacija iz ovog poglavlja i iz *Smjernica* ne bi poduzećima trebale nametati nerazumna administrativna ili troškovna opterećenja. Osim toga, od poduzeća se ne bi trebalo očekivati da objavljuju informacije koje mogu ugroziti njihov konkurentski položaj, osim ako je objavljivanje takvih informacija potrebno kako bi ulagači bili potpuno informirani pri donošenju odluka te kako bi se izbjeglo njihovo dovođenje u zabludu.

36. Informacije trebaju biti pripremljene i objavljene u skladu s međunarodno priznatim računovodstvenim standardima i standardima za objavljivanje informacija. Godišnju vanjsku reviziju treba provoditi neovisni, stručni i kvalificirani revizor u skladu s međunarodno priznatim revizijskim i etičkim standardima te standardima neovisnosti radi pružanja razumnog jamstva da su financijski izvještaji u svim značajnim aspektima sastavljeni u skladu s primjenjivim okvirom financijskog izvještavanja.
37. Brojna poduzeća usvojila su mjere koje su osmišljene na način da im pomognu pri usklađivanju sa zakonskim propisima i standardima poslovnog ponašanja, ali i povećale transparentnost njihova poslovanja. Sve veći broj poduzeća usvaja dobrovoljne kodekse poslovnog ponašanja kao izraz predanosti obvezama međunarodnih standarda ili etičkih vrijednosti u područjima kao što su zaštita okoliša, uključujući klimatske promjene, bioraznolikost, ljudska prava, radni standardi, zaštita potrošača ili oporezivanje. Specijalizirani sustavi upravljanja razvijeni su ili se razvijaju u cilju pružanja pomoći poduzećima pri ispunjavanju preuzetih obveza. To su informacijski sustavi, operativni postupci i zahtjevi u pogledu obuke.
38. Od poduzeća se može zahtijevati da podnose izvješća o svojoj usklađenosti sa širim standardima objavljivanja informacija koje nalažu regulatorna tijela ili tijela za uvrštenje na burzu te bi, ako je to u skladu s pravnim zahtjevima i zahtjevima u pogledu objavljivanja informacija određene zemlje, trebala nastojati usvojiti novu međunarodnu najbolju praksu i standarde objavljivanja informacija u razvoju te se uskladiti s njima, na primjer u pogledu klime i emisija ugljika. Poduzeća surađuju s nevladinim i međuvladinim organizacijama na izradi standarda izvještavanja kako bi mogla bolje izvještavati o utjecaju svojih aktivnosti na rezultate održivog razvoja.
39. Poduzeća se potiče da proaktivno izvještavaju o relevantnim informacijama o odgovornom poslovnom ponašanju, pružaju lako dostupne, korisniku prilagođene, pravodobne, točne, jasne i potpune informacije, omogućuje ekonomičan pristup objavljenim informacijama i razmotre upotrebu informacijskih tehnologija u tu svrhu. Informacije koje se korisnicima stavljaju na raspolaganje

- na domaćim tržištima također bi trebale biti dostupne svim zainteresiranim korisnicima, uzimajući u obzir njihovu dostupnost. Poduzeća bi trebala osigurati da se informacije predstavljaju na odgovarajući način različitoj ciljanoj publici te mogu poduzeti posebne mjere kako bi informacije bile dostupne zajednicama koje nemaju pristup internetskim ili tiskanim medijima (na primjer, izolirane ili siromašne zajednice na koje izravno utječu aktivnosti poduzeća).
40. Provjerom informacija o odgovornom poslovnom ponašanju koje provodi neovisni, stručni i kvalificirani subjekt u skladu s međunarodno priznatim standardima osiguranja moguće je potvrditi objavljene informacije i povećati povjerenje u njih te doprinijeti poboljšanju kvalitete i usporedivosti izvještaja.

IV. LJUDSKA PRAVA

36

Države su dužne štiti ljudska prava. U okviru međunarodno priznatih ljudskih prava, međunarodnih obveza u području ljudskih prava koje su preuzele zemlje u kojima posluju, kao i relevantnih nacionalnih zakona i propisa, poduzeća bi trebala:

1. poštovati ljudska prava, što znači da bi trebala izbjegavati kršenje ljudskih prava i uklanjati štetne učinke na ljudska prava s kojima su povezani;
2. u okviru svojih aktivnosti, izbjegavati uzrokovati ili doprinosti štetnim učincima na ljudska prava i uklanjati takve učinke kada se pojave;
3. nastojati pronaći načine za sprječavanje ili ublažavanje štetnih učinaka na ljudska prava koji su kroz poslovne odnose izravno povezani s njihovim poslovanjem, proizvodima ili uslugama, čak i u slučajevima kada sama poduzeća nisu doprinijela tim učincima;
4. izraditi i imati javno dostupnu politiku kojom se obvezuju poštovati ljudska prava;
5. provoditi dubinsku analizu u području ljudskih prava ovisno o svojoj veličini, prirodi i kontekstu poslovanja te ozbiljnosti rizika od štetnih učinaka na ljudska prava;
6. pružiti pomoć ili surađivati u legitimnim procesima u cilju popravljivanja štetnih učinaka na ljudska prava kada utvrde da su uzrokovala takve učinke ili im doprinijela.

Komentari uz iv. poglavlje: Ljudska prava

41. Ovo poglavlje počinje uvodom kojim se utvrđuje okvir za posebne preporuke upućene poduzećima u pogledu poštovanja ljudskih prava. Temelji se na UN-ovu okvirnom programu za poduzetništvo i ljudska prava *Zaštita, poštovanje i pomoć* te je u skladu s vodećim načelima o poduzetništvu i ljudskim pravima za njegovu provedbu i s Tripartitnom deklaracijom Međunarodne organizacije rada (MOR) o načelima koja se odnose na multinacionalna poduzeća i socijalnu politiku.
42. U uvodu i prvoj točki ističe se da su države dužne štiti ljudska prava i da bi poduzeća, bez obzira na veličinu, sektor, kontekst

37

poslovanja, vlasništvo i strukturu, trebala poštovati ljudska prava u svim zemljama u kojima posluju. Poštovanje ljudskih prava globalni je standard ponašanja koje se očekuje od poduzeća, neovisno o sposobnosti i/ili spremnosti država da ispune svoje obveze u tom pogledu, pri čemu te obveze ne bi trebalo ublažiti.

43. Činjenica da država ne provodi relevantne nacionalne zakone, ne ispunjava međunarodne obveze u području ljudskih prava ili da možda postupa protivno takvim zakonima ili međunarodnim obvezama ne utječe na odgovornost poduzeća da poštuju ljudska prava. U državama u kojima su na snazi nacionalni zakoni i propisi koji su u suprotnosti s međunarodno priznatim ljudskim pravima poduzeća bi trebala nastojati pronaći načine da poštuju ljudska prava u najvećoj mogućoj mjeri, a da pritom ne krše nacionalne zakone, u skladu s točkom 2. iz poglavlja Koncepti i načela.
44. U svim slučajevima i neovisno o zemlji ili specifičnom kontekstu poslovanja poduzeća, treba se barem pozvati na međunarodno priznata ljudska prava utvrđena u Međunarodnoj povelji o ljudskim pravima, koja se sastoji od Opće deklaracije o ljudskim pravima i najvažnijih instrumenata kojima je kodificirana, a to su Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima i Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima, kao i na načela o temeljnim pravima iz Deklaracije Međunarodne organizacije rada o temeljnim načelima i pravima na radu.
45. Poduzeća mogu utjecati na cijeli spektar međunarodno priznatih ljudskih prava. U praksi, u nekim sektorima ili kontekstima neka ljudska prava možda će biti ugroženija od ostalih pa će se takvim pravima posvećivati veća pažnja. Međutim, situacija se može promijeniti te bi stoga sva prava trebalo periodički revidirati. Ovisno o okolnostima, poduzeća će možda morati razmotriti mogućnost primjene dodatnih standarda. Na primjer, poduzeća bi trebala poštovati ljudska prava pojedinaca koji pripadaju posebnim skupinama ili populaciji koja zahtijeva posebnu pažnju u slučajevima kada mogu štetno utjecati na njihova ljudska prava. Poduzeća bi posebnu pozornost trebala posvetiti negativnim učincima na pojedince, na primjer na borbe za ljudska prava, koji mogu biti izloženi povećanom riziku zbog marginalizacije, ranjivosti ili drugih okolnosti, pojedinačno ili kao članovi određene skupine ili populacije,

uključujući autohtone narode. Smjernice OECD-a za dubinsku analizu, uključujući Smjernice OECD-a za dubinsku analizu odgovornog poslovnog ponašanja, Smjernice OECD-a o dubinskoj analizi za svrhovitu uključenost dionika u ekstraktivnom sektoru i Smjernice OECD-a/FAO-a za odgovorne lance opskrbe u poljoprivredi pružaju daljnja praktična usmjerenja u tom pogledu, uključujući u pogledu slobodnog, prethodnog i informiranog pristanka. U instrumentima UN-a razrađena su prava autohtonih naroda (Deklaracija UN-a o pravima autohtonih naroda), osoba koje pripadaju nacionalnim ili etničkim, vjerskim i jezičnim manjinama, žena, djece, osoba s invaliditetom te migrantskih radnika i njihovih obitelji. Osim toga, poduzeća bi u slučaju oružanog sukoba trebala poštovati standarde međunarodnog humanitarnog prava. U kontekstu oružanog sukoba ili povećanog rizika od teških povreda, poduzeća bi trebala provoditi pojačanu dubinsku analizu s obzirom na negativne učinke, uključujući kršenja međunarodnog humanitarnog prava.

46. U točki 1. rješavanje problema stvarnih i mogućih štetnih učinaka na ljudska prava podrazumijeva poduzimanje odgovarajućih mjera u cilju identifikacije, sprečavanja, ako je moguće, i ublažavanja mogućih učinaka na ljudska prava, otklanjanje stvarnih učinaka i izvještavanje o načinu rješavanja problema štetnih učinaka na ljudska prava. Izraz 'kršenje' odnosi se na štetne učinke koje poduzeća mogu imati na ljudska prava pojedinaca.
47. U točki 2. poduzećima se preporučuje da svojim aktivnostima ne uzrokuju i ne doprinose štetnim učincima na ljudska prava i da otklanjaju takve učinke kada do njih dođe. Pojam 'aktivnosti' uključuje radnje, ali i propuste. Ako uzrokuje ili bi moglo uzrokovati štetan učinak na ljudska prava, poduzeće bi trebalo poduzeti potrebne mjere kojima će okončati ili spriječiti taj učinak. Ako poduzeće doprinese ili bi moglo doprinijeti takvom učinku, trebalo bi poduzeti potrebne mjere kojima će okončati ili spriječiti svoj doprinos štetnom učinku i iskoristiti svoj utjecaj u cilju ublažavanja preostalih štetnih učinaka u najvećoj mogućoj mjeri. Smatra se da utjecaj postoji kada poduzeće ima sposobnost izmijeniti praksu subjekta koji uzrokuje štetne učinke na ljudska prava.
48. Točka 3. odnosi se na složenije situacije u kojima poduzeće nije doprinijelo štetnom učinku na ljudska prava, ali je taj učinak ipak

izravno povezan s njegovim poslovanjem, proizvodima ili uslugama kroz njegov poslovni odnos s drugim subjektom. Svrha točke 3. nije prebacivanje odgovornosti sa subjekta koji uzrokuje štetan učinak na ljudska prava, na poduzeće koje je u poslovnom odnosu s tim subjektom. Na temelju točke 3. podrazumijeva se da poduzeće, samostalno ili u suradnji s drugim subjektima, prema potrebi, koristi svoj utjecaj i jača ga tamo gdje je to potrebno kako bi djelovalo na subjekt koji uzrokuje štetan učinak na ljudska prava, u cilju sprječavanja ili ublažavanja tog učinka. 'Poslovni odnosi' uključuju odnose s poslovnim partnerima, subjektima u opskrbnom lancu i drugim nedržavnim ili državnim tijelima izravno povezanim s poslovanjem, proizvodima ili uslugama poduzeća. Prilikom određivanja odgovarajućeg postupanja u takvim situacijama vodit će se računa o različitim čimbenicima, kao što je utjecaj poduzeća na predmetni subjekt, važnost poslovnog odnosa za poduzeće, ozbiljnost učinka te hoće li raskid odnosa s tim subjektom imati negativan učinak na ljudska prava.

49. U točki 4. poduzećima se preporučuje da svoju predanost poštovanju ljudskih prava iskažu javnom izjavom (i) koju je odobrila najviša razina hijerarhije u poduzeću; (ii) koju su sastavili unutarnji i/ili vanjski stručnjaci; (iii) kojom se utvrđuju očekivanja u pogledu poštovanja ljudskih prava od osoblja, poslovnih partnera i drugih strana koje su izravno povezane s poslovanjem, proizvodima ili uslugama poduzeća; (iv) koja se mora priopćiti svim članovima osoblja, poslovnim partnerima i drugim relevantnim stranama unutar poduzeća i izvan njega; i (v) koja mora biti integrirana u poslovne politike i postupke potrebne za njezinu provedbu u cijelom poduzeću.
50. U točki 5. poduzećima se preporučuje da provode dubinsku analizu u području ljudskih prava. Taj postupak uključuje procjenu stvarnih i mogućih učinaka na ljudska prava, uključivanje rezultata procjene i postupanje u skladu s njima, praćenje odgovora i obavještavanje o mjerama poduzetim u cilju uklanjanja učinaka. Dubinska analiza u području ljudskih prava može se uključiti u šire sustave upravljanja rizicima u poduzeću pod uvjetom da ne bude ograničena samo na identifikaciju značajnih rizika za samo poduzeće i upravljanje njima, nego da obuhvati i rizike za nositelje prava. S obzirom na to da se rizici u području ljudskih prava mogu

mijenjati s vremenom, ovisno o razvoju poslovanja i poslovnog okruženja poduzeća, dubinska analiza aktivnost je koja se provodi kontinuirano. Dodatne smjernice za dubinsku analizu, uključujući provedbu dubinske analize u opskrbnom lancu, i primjereni odgovori na rizike koji se pojavljuju u opskrbnim lancima, nalaze se u točkama od A.11 do A.13 u poglavlju Opće politike i komentarima uz to poglavlje. Osim toga, izrađene su dodatne smjernice za određene sektore i pitanja rizika, kao i na međusektorskoj razini putem Smjernica OECD-a za dubinsku analizu odgovornog poslovnog ponašanja. Provedba dubinske analize u području ljudskih prava može uključivati razmatranje različitih rizika i rizika koji se preklapaju, uključujući one koji se odnose na pojedinačna obilježja ili na ranjive ili marginalizirane skupine. U tom pogledu važno je svrhovito sudjelovanje dionika, a razmatranje načina na koji se mogu postići što bolji rezultati održivog razvoja za takve skupine također može biti korisno.

51. Kada poduzeća provedbom dubinske analize u području ljudskih prava ili na neki drugi način utvrde da su uzrokovala štetan učinak ili mu doprinijela, *Smjernice* im preporučuju da putem zakonitih postupaka pruže pomoć ili surađuju u otklanjanju tih učinaka. Poduzeća bi trebala uspostaviti postupke kojima bi omogućila otklanjanje takvih učinaka ili sudjelovati u tim postupcima. Neke situacije zahtijevaju suradnju sa sudskim ili državnim izvansudskim mehanizmima. U drugim slučajevima, mehanizmi za podnošenje pritužbi na operativnoj razini, dostupni osobama koje su potencijalno izloženi utjecaju aktivnosti poduzeća, mogu biti učinkovit način uspostave takvih postupaka pod uvjetom da ispunjavaju sljedeće temeljne kriterije: legitimnost, dostupnost, predvidljivost, pravičnost, usklađenost sa *Smjericama*, transparentnost, usklađenost s ljudskim pravima te jamstvo cjeloživotnog učenja. Ti mehanizmi trebaju biti utemeljeni na dijalogu i sudjelovanju radi postizanja zajedničkih rješenja, a njima može upravljati poduzeće samostalno ili u suradnji s drugim dionicima, te mogu biti izvor cjeloživotnog učenja. Mehanizmi za podnošenje pritužbi na operativnoj razini ne smiju se koristiti za obezbeđivanje uloge sindikata u rješavanju radnih sporova i ne smiju onemogućivati pristup sudskim ili izvansudskim mehanizmima za podnošenje pritužbi, uključujući Nacionalne kontaktne točke iz *Smjernica*.

V. ZAPOŠLJAVANJE I INDUSTRIJSKI ODNOSI

U okviru mjerodavnog prava, propisa i prakse u području radnih odnosa i zapošljavanja te važećih međunarodnih radnih standarda, izbjegavajući nezakonite prakse zapošljavanja i industrijskih odnosa, te u skladu s očekivanjima u pogledu dubinske analize opisanima u II. i IV. poglavlju, poduzeća bi trebala:

1.
 - a) poštovati pravo radnika da osnuju sindikate i predstavničke organizacije po vlastitom izboru ili im se pridruže, među ostalim izbjegavanjem miješanja u izbor radnika da osnuju sindikat ili predstavničku organizaciju po vlastitom izboru;
 - b) poštovati pravo radnika da njihovi sindikati i predstavničke organizacije koje su sami izabrali budu priznati za potrebe kolektivnog pregovaranja, kao i pravo tih radnika na sudjelovanje u konstruktivnim pregovorima, bilo samostalno ili preko udruga poslodavaca, s tim predstavnicima radi postizanja dogovora o uvjetima rada;
 - c) doprinositi učinkovitom ukidanju dječjeg rada te poduzimati hitne i učinkovite mjere kojima će se u što kraćem roku osigurati ukidanje najgorih oblika dječjeg rada;
 - d) doprinositi ukidanju svih oblika prinudnog ili obveznog rada i poduzimati hitne i učinkovite mjere kojima će se u što kraćem roku ukinuti prinudni ili obvezni rad;
 - e) voditi se u svojem poslovanju načelom jednakih mogućnosti i jednakog postupanja pri zapošljavanju te izbjegavati diskriminaciju radnika pri zapošljavanju ili obavljanju zanimanja na temelju rase, boje kože, spola, dobi, vjere, političkih mišljenja, nacionalnog ili društvenog podrijetla, statusa osobe s invaliditetom ili nekog drugog statusa, osim ako selektivnost u pogledu karakteristika radnika unaprjeđuje uspostavljene vladine politike kojima se promiče veća jednakost mogućnosti zapošljavanja ili se odnosi na zahtjeve samog radnog mjesta;
 - f) omogućiti sigurno i zdravo radno okruženje u skladu s Deklaracijom Međunarodne organizacije rada o temeljnim načelima i pravima na radu;

2.
 - a) predstavnicima radnika osigurati uvjete koji bi im mogli biti potrebni tijekom pripreme učinkovitih kolektivnih ugovora;
 - b) predstavnicima radnika pravodobno pružati informacije koje su im potrebne radi smislenog pregovaranja o uvjetima rada;
 - c) radnicima i njihovim predstavnicima pružati informacije koje im omogućuju dobivanje istinitog i točnog prikaza poslovnih rezultata subjekta ili, prema potrebi, poduzeća u cjelini;
3. promicati savjetovanje i suradnju između poslodavaca i radnika te njihovih predstavnika o pitanjima od zajedničkog interesa, kroz zakonite postupke, strukture ili mehanizme;
4.
 - a) primjenjivati standarde zapošljavanja, ugovorne odredbe i radne odnose tijekom svojeg poslovanja;
 - b) kada multinacionalna poduzeća posluju u drugim zemljama, plaće, naknade i radni uvjeti koji se nude u okviru njihova poslovanja ne bi trebali za radnike biti nepovoljniji od onih koje nude usporedivi poslodavci u zemlji domaćinu; ako usporedivi poslodavci ne postoje, poduzeća bi trebala osigurati najbolje moguće plaće, naknade i radne uvjete u okviru javnih politika i primjenjivih međunarodnih standarda; oni bi trebali biti povezani s ekonomskom situacijom poduzeća, ali bi trebali zadovoljiti barem osnovne potrebe radnika i njihovih obitelji;
 - c) zadržati najviše standarde sigurnosti i zaštite zdravlja na radu;
5. u svojem poslovanju i u mjeri u kojoj je to moguće, zapošljavati lokalne radnike i omogućiti obuku radi poboljšanja razine vještina, u suradnji s predstavnicima radnika i, prema potrebi, nadležnim državnim tijelima;
6. kada razmatraju mogućnost uvođenja promjena u svoje poslovanje koje bi mogle znatno utjecati na radne odnose, a posebno u slučaju zatvaranja poslovnog subjekta koje dovodi do kolektivnog otpuštanja radnika ili raskida ugovora o radu, u razumnom roku o takvim promjenama obavijestiti predstavnike tih radnika i njihove organizacije te, prema potrebi, nadležna državna tijela, te surađivati s tim predstavnicima i tijelima radi ublažavanja štetnih učinaka takvih promjena u najvećoj mogućoj izvedivoj mjeri; ovisno o

- posebnim okolnostima svakog slučaja, bilo bi primjereno da uprava uputi takvu obavijest prije donošenja konačne odluke; mogu se primijeniti i druga sredstva kojima će se osigurati konstruktivna suradnja radi ublažavanja učinaka takvih odluka;
7. u okviru pregovora o uvjetima rada koje u dobroj vjeri vode s predstavnicima radnika ili kada radnici koriste svoje pravo na organiziranje, suzdržati se od prijetnji premještajem cijele ili dijela poslovne jedinice iz predmetne zemlje ili premještajem radnikâ iz dijelova poduzeća u drugim zemljama u cilju utjecanja na te pregovore na nepošten način ili ometanja ostvarivanja prava na organiziranje ili kolektivno pregovaranje;
 8. omogućiti ovlaštenim predstavnicima radnika koje zapošljavaju da pregovaraju o pitanjima koja se odnose na kolektivne ugovore ili odnose između radnika i poslodavaca te dozvoliti strankama da se savjetuju o pitanjima od zajedničkog interesa s predstavnicima poslodavaca koji su ovlašteni donositi odluke o tim pitanjima;

Komentari uz V. poglavlje: Zapošljavanje i industrijski odnosi

52. Ovo poglavlje počinje uvodom u kojem se spominju 'mjerodavno' pravo i propisi, čime se potvrđuje činjenica da multinacionalna poduzeća, iako posluju na državnom području određenih zemalja, mogu podlijeći nacionalnim i međunarodnim odredbama u pogledu zapošljavanja i industrijskih odnosa. Izrazi 'postojeći radni odnosi' i 'prakse zapošljavanja' dovoljno su široki da se mogu tumačiti ovisno o različitim nacionalnim okolnostima, na primjer, kao različite mogućnosti pregovaranja koje su dostupne radnicima na temelju nacionalnih zakona i propisa.
53. Međunarodna organizacija rada (MOR) nadležna je za utvrđivanje i provedbu međunarodnih radnih standarda te promicanje temeljnih prava na radu koja su priznata u njezinoj Deklaraciji o temeljnim načelima i pravima na radu. *Smjernice*, kao neobvezujući instrument, imaju ulogu u promicanju poštovanja tih standarda i načela u međunarodnim poduzećima. *Smjernice* odražavaju relevantne odredbe Deklaracije i Tripartitne deklaracije Međunarodne organizacije rada o načelima u vezi s multinacionalnim poduzećima i socijalnom politikom (Tripartitna deklaracija MOR-a). Tripartitna deklaracija MOR-a utvrđuje načela u području

zapošljavanja, obuke, radnih uvjeta i industrijskih odnosa, a OECD-ove *Smjernice* obuhvaćaju sve važne aspekte korporativnog ponašanja. OECD-ove *Smjernice* i Tripartitna deklaracija MOR-a odnose se na ponašanje koje se očekuje od poduzeća i svrha im je da se međusobno dopunjuju, a ne sukobljavaju. Tripartitna deklaracija MOR-a može doprinijeti razumijevanju *Smjernica* budući da su njezine odredbe podrobnije razrađene. Međutim, naknadno postupanje u skladu s Tripartitnom deklaracijom MOR-a i *Smjericama* institucionalno je odvojeno.

44

54. Terminologija iz V. poglavlja u skladu je s terminologijom iz Tripartitne deklaracije MOR-a. Ističe se kako se u slučaju nepostojanja radnog odnosa od poduzeća ipak očekuje da djeluje u skladu s dubinskom analizom utemeljenom na riziku i preporukama o opskrbnim lancima navedenima u točkama od A.11 do A.14 u II. poglavlju (Opće politike). To je posebno važno za sektore u kojima bi se neformalnost, kratkoročni ugovori o radu, nedostatak dostojanstvenih radnih mjesta i digitalna transformacija mogli češće pojavljivati.
55. Ove preporuke nisu u suprotnosti sa samim građanskim i poslovnim odnosima, već se nastoji osigurati da pojedinci u radnom odnosu uživaju zaštitu koja im pripada u okviru *Smjernica*.
56. Prva točka ovog poglavlja odnosi se na sva temeljna načela i prava na radu iz Deklaracije MOR-a o temeljnim načelima i pravima na radu, a to su sloboda udruživanja i pravo na kolektivno pregovaranje, učinkovito ukidanje dječjeg rada, ukidanje svih oblika prinudnog ili obveznog rada, nediskriminacija pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja te promicanje sigurnog i zdravog radnog okruženja. Ta načela i prava izražena su u obliku posebnih prava i obveza u MOR-ovim konvencijama koje su priznate kao temeljne konvencije.
57. U točki 1. c) preporučuje se da multinacionalna poduzeća doprinesu učinkovitom ukidanju dječjeg rada u smislu MOR-ove Deklaracije o temeljnim načelima i pravima na radu. Davno uspostavljeni instrumenti za ukidanje dječjeg rada koje je definirao MOR jesu Konvencija br. 138 i Preporuka br. 146 (obje su usvojene 1973.) o najnižoj dobi za zaposlenje, te Konvencija br. 182 i Preporuka br.

45

190 o najgorim oblicima dječjeg rada. Zahvaljujući praksi upravljanja radnom snagom, stvaranjem visokokvalitetnih, dobro plaćenih i dostojanstvenih radnih mjesta te doprinosom gospodarskom rastu, multinacionalna poduzeća općenito mogu imati pozitivnu ulogu u otklanjanju temeljnih uzroka siromaštva, a posebno dječjeg rada. Važno je prepoznati i promicati ulogu multinacionalnih poduzeća u potrazi za trajnim rješenjem problema dječjeg rada. U tom pogledu, posebnu pozornost potrebno je posvetiti podizanju razine obrazovanja djece koja žive u zemljama domaćinima.

58. U točki 1. d) preporučuje se da poduzeća doprinesu ukidanju svih oblika prinudnog i obveznog rada, što je još jedno načelo preuzeto iz MOR-ove Deklaracije o temeljnim načelima i pravima na radu te je u Međunarodnom paktu o građanskim i političkim pravima priznato kao ljudsko pravo prema kojem se nikoga ne smije prisiljavati na prinudni i obvezni rad. Pozivanje na to temeljno pravo na radu temelji se na MOR-ovoj Konvenciji br. 29 iz 1930. i njezinom Protokolu iz 2014. te Konvenciji br. 105 iz 1957. Konvencijom br. 29 pozivaju se vlade da 'ukinu upotrebu prinudnog ili obveznog rada u svim njegovim oblicima što je prije moguće', a Konvencijom br. 105 poziva ih se da 'zabrane i ne koriste nikakav oblik prinudnog ili obveznog rada' kao sredstva za određene nabrojane svrhe (na primjer, kao sredstvo političke prinude ili mjera radne discipline) i 'poduzmu učinkovite mjere u cilju osiguravanja trenutnog i potpunog ukinuća [takvog rada]'. Istovremeno, podrazumijeva se da je MOR tijelo koje je nadležno za rješavanje složenog pitanja rada zatvorenika, posebno kad je riječ o ustupanju zatvorenika (ili stavljanju na raspolaganje) privatnim osobama, poduzećima ili udruženjima. Poduzeća bi trebala poduzeti potrebne mjere radi sprečavanja trgovine ljudima, među ostalim u svrhu prinudnog rada, te rješavati problem primjene sredstava prisile, uključujući dužničko ropstvo. Poduzeća bi trebala reagirati na pokazatelje prinudnog rada koje je definirao MOR i povećati transparentnost mjera poduzetih u cilju uklanjanja rizika od prinudnog rada povezanog s njihovim poslovanjem, proizvodima i uslugama.
59. Upućivanje na načelo nediskriminacije pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja u točki 1.e) odnosi se na uvjete poput zapošljavanja, raspodjele poslova, otkaza, plaće i naknada, promaknuća, premještaja ili preraspoređivanja, raskida ugovora o radu, obuke i

umirovljenja. Prema popisu zabranjenih osnova diskriminacije koji je preuzet iz MOR-ove Konvencije br. 111 o diskriminaciji u odnosu na zaposlenje i zanimanje, Konvencije br. 100, Konvencije br. 183 o zaštiti majčinstva, Konvencije br. 159 o zapošljavanju osoba s invaliditetom, Preporuke br. 162 o radnicima starije životne dobi i Preporuke br. 200 o HIV-u i AIDS-u u svijetu rada, smatra se da svako razlikovanje, isključivanje ili davanje prednosti na tim osnovama predstavlja povredu konvencija, preporuka i kodeksâ. Za potrebe *Smjernica*, izraz 'drugi status' odnosi se na sindikalnu aktivnost i osobne karakteristike poput dobi, invaliditeta, spola, trudnoće, bračnog stanja, seksualne orijentacije ili HIV-statusa. U skladu s odredbama u točki 1. e), od poduzeća se očekuje da promiču jednake mogućnosti za sve, s posebnim naglaskom na jednake kriterije za odabir, naknadu, obuku i promaknuće, kao i jednaku primjenu tih kriterija, te da sprečavaju diskriminaciju ili otpuštanja na osnovi braka, trudnoće ili onih radnika s obiteljskim obvezama. U tom pogledu, važna je MOR-ova Konvencija br. 190 o nasilju i uznemiravanju.

60. U točki 1. f) preporučuje se svim poduzećima da osiguraju sigurno i zdravo radno okruženje, među ostalim sprječavanjem nesreća i ozljeda koje proizlaze iz rada, povezane su s radom ili nastaju tijekom rada, te smanjivanjem, koliko god je to izvedivo, uzroka opasnosti koji su svojstveni radnom okruženju.

61. Prema točki 2. c) iz ovog poglavlja očekuje se da informacije koje poduzeća pružaju svojim radnicima i njihovim predstavnicima daju 'istinit i točan prikaz' rezultata poduzeća. To se odnosi na strukturu poduzeća, njegov ekonomski i financijski položaj i izgled, njegove štetne učinke na okoliš, zdravlje i sigurnost, trendove u području zapošljavanja i očekivane značajne promjene u poslovanju, pri čemu se u obzir uzima opravdani zahtjev u pogledu povjerljivosti poslovnih informacija. Uzimanje u obzir povjerljivosti poslovnih informacija može značiti da se možda neće pružati informacije o određenim pitanjima ili da se takve informacije možda neće pružati bez zaštitnih mjera.

62. Upućivanje na sudjelovanje radnika u različitim oblicima savjetovanja u točki 3. ovog poglavlja preuzeto je iz MOR-ove Preporuke br. 94 o savjetovanju i suradnji između poslodavaca i radnika na

razini poduzeća. Također je u skladu s relevantnom odredbom iz Tripartitne deklaracije MOR-a. Takvi mehanizmi savjetovanja ne smiju zamijeniti pravo radnikâ na pregovaranje o radnim uvjetima. Preporuka koja se odnosi na mehanizme savjetovanja o radnim uvjetima uvrštena je i u točku 8.

63. Podrazumijeva se da standardi u pogledu zapošljavanja i industrijskih odnosa, koji se navode u točki 4., uključuju odredbe o naknadi i radnom vremenu. Kada je riječ o zaštiti zdravlja i sigurnosti na radu, od multinacionalnih poduzeća očekuje se da poštuju važeće regulatorne i profesionalne standarde kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri smanjio rizik od ozljeda na radu i profesionalnih bolesti tijekom zaposlenja ili u vezi sa zaposlenjem. Time se potiče poduzeća da poboljšaju svoju uspješnost u području zaštite zdravlja i sigurnosti na radu u svim segmentima poslovanja, čak i kada to postojeći propisi zemalja u kojima posluju formalno ne zahtijevaju. Također potiče poduzeća da radnicima daju mogućnost da se udalje iz situacije na radu kada iz opravdanog razloga smatraju kako ta situacija predstavlja neposredan i ozbiljan rizik za zdravlje ili sigurnost. S obzirom na njihovu važnost i komplementarnost s drugim preporukama, pitanja zdravlja i sigurnosti obuhvaćena su i u drugim poglavljima *Smjernica*, posebno u poglavljima o interesima potrošača i okolišu. MOR-ova Preporuka br. 194 o popisu profesionalnih bolesti pruža okvirni popis profesionalnih bolesti te kodekse postupanja i smjernice koje poduzeća mogu uzeti u obzir prilikom primjene ove preporuke iz *Smjernica*. Dodatne smjernice za poduzeća u pogledu zaštite zdravlja i sigurnosti na radu dostupne su u iv. dijelu (Djelovanje na razini poduzeća) MOR-ove Konvencije br. 155 o sigurnosti i zaštiti zdravlja na radu i Smjernicama o sustavima upravljanja sigurnošću i zaštitom zdravlja na radu (MOR – sigurnost i zaštita zdravlja na radu).

64. Preporukom iz točke 5. multinacionalna poduzeća se potiču da zaposle odgovarajući udio radne snage s lokalnog područja, uključujući upravljačko osoblje, i da im osiguraju obuku. Prilikom obuke u cilju usavršavanja i prekvalifikacije trebale bi se predvidjeti buduće promjene u poslovanju i potrebama poslodavca, a to uključuje one koje proizlaze iz društvenih, okolišnih i tehnoloških promjena, rizika i mogućnosti u vezi s automatizacijom, digitalizacijom, pravednom tranzicijom i održivim razvojem. Odredbe te točka o

obuci i razinama vještina nadopunjuju tekst točke A.4 iz poglavlja Opće politike koja se tiče stvaranja ljudskog kapitala. Kada je riječ o lokalnim radnicima, nadopunjuje se točka A.3 iz poglavlja Opće politike koja se tiče izgradnje lokalnih kapaciteta. U skladu s morovom Preporukom br. 195 o razvoju ljudskih resursa, poduzeća se također potiče da u najvećoj mogućoj mjeri ulažu u obuku i cjeloživotno učenje te da pritom osiguraju jednake mogućnosti obuke za žene i druge ranjive skupine kao što su mladi, niskokvalificirane osobe, osobe s invaliditetom, migranti, radnici starije životne dobi i autohtoni narodi.

65. Poduzeća imaju važnu ulogu u promicanju i stvaranju dostojanstvenih radnih mjesta. U točki 6. poduzećima se preporučuje da pravodobno obavijeste predstavnike radnika i nadležna državna tijela o promjenama u njihovu poslovanju koje bi mogle znatno utjecati na radne odnose, a posebno u slučaju zatvaranja poslovnog subjekta ili automatizacije njihova poslovanja što dovodi do masovnog otpuštanja radnika. Kao što je istaknuto, svrha te odredbe je stvaranje prilika za suradnju na ublažavanju učinaka takvih promjena. Riječ je o važnom načelu koje je ugrađeno u brojne zakone i prakse u području industrijskih odnosa u državama pristupnicama, iako sve države pristupnice ne primjenjuju isti pristup kad je riječ o stvaranju prilika za svrsishodnu suradnju. Također se napominje kako bi bilo primjereno da, ovisno o okolnostima, uprava takvu obavijest uputi prije donošenja konačne odluke. Naime, obavijest koja se upućuje prije donošenja konačne odluke propisana je zakonima i praksom brojnih država pristupnica u području industrijskih odnosa. Međutim, to nije jedini način na koji se mogu stvoriti prilike za svrsishodnu suradnju na ublažavanju učinaka takvih odluka, a zakoni i praksa drugih država pristupnica uključuju različite mogućnosti kao što je, na primjer, razdoblje tijekom kojeg je obvezno provesti savjetovanje prije provedbe odluka.

VI. OKOLIŠ

Poduzeća imaju ključnu ulogu u unaprjeđenju održivih gospodarstava te mogu doprinijeti pronalaženju učinkovitog i progresivnog odgovora na globalne, regionalne i lokalne izazove povezane s okolišem, uključujući neposrednu opasnost od klimatskih promjena. Poduzeća bi trebala, u okviru zakona i drugih propisa zemalja u kojima posluju te uzimajući u obzir relevantne međunarodne sporazume, načela, ciljeve i standarde, provoditi svoje aktivnosti na način koji vodi računa o potrebi zaštite okoliša, a time i radnika, zajednica i društva u širem smislu, izbjegava i otklanja štetne utjecaje na okoliš te doprinosi širem cilju održivog razvoja. Poduzeća mogu biti uključena u niz štetnih utjecaja na okoliš. To uključuje, između ostalog:

- klimatske promjene;
- gubitak bioraznolikosti;
- degradaciju kopnenih, morskih i slatkovodnih ekosustava;
- krčenje šuma (deforestacija);
- onečišćenje zraka, vode i tla;
- loše gospodarenje otpadom, uključujući opasne tvari.

Bitne razlike među utjecajima na okoliš navedene su u komentaru uz ovo poglavlje, uključujući u pogledu klimatskih promjena i načina na koji bi se odnos pojedinog poduzeća prema takvim utjecajima trebao razmatrati u kontekstu relevantnih okvira.

Posebno, poduzeća bi trebala:

- Uspostaviti i održavati sustav upravljanja okolišem koji je primjeren za predmetno poduzeće i njegove aktivnosti, proizvode i usluge tijekom njihovog cijelog životnog ciklusa, uključujući provođenje dubinske analize koja se temelji na riziku, kako je opisano u poglavlju II., nepovoljnih utjecaja na okoliš, što uključuje:
 - utvrđivanje i procjenjivanje negativnih utjecaja koje na okoliš imaju poduzeća i njihovo poslovanje, proizvodi ili usluge, uključujući prikupljanje i evaluaciju odgovarajućih i pravodobnih informacija o negativnim učincima njihovog poslovanja, proizvoda i usluga, a

- ako te aktivnosti mogu imati izrazito negativan utjecaj na okoliš, pripremanje odgovarajuće procjene utjecaja na okoliš;
- b) uspostavljanje i provedbu mjerljivih ciljeva, ciljnih vrijednosti i strategija za otklanjanje štetnih utjecaja na okoliš povezanih s njihovim poslovanjem, proizvodima i uslugama te za poboljšanje okolišne učinkovitosti. Ciljne vrijednosti trebale bi biti znanstveno utemeljene, u skladu s relevantnim nacionalnim politikama i međunarodnim obvezama i ciljevima, te utemeljene na najboljoj praksi;
 - c) redovitu provjeru učinkovitosti strategija i praćenje napretka u ostvarivanju ciljeva i ciljnih vrijednosti u području zaštite okoliša i povremeno preispitivanje kontinuirane važnosti ciljeva, ciljnih vrijednosti i strategija;
 - d) pružanje javnosti, radnicima i drugim relevantnim zainteresiranim stranama primjerene,
 - e) mjerljive, provjerljive (gdje je primjenjivo) i pravodobne informacije o utjecajima na okoliš povezanim s njihovim poslovanjem, proizvodima i uslugama na temelju najboljih dostupnih informacija, te o napretku u ostvarivanju ciljeva i ciljnih vrijednosti kako je opisano u točki 1.b;
 - f) saniranje vlastitim sredstvima ili u suradnji s drugim akterima, ovisno o slučaju, štetnih utjecaja na okoliš koje je poduzeće uzrokovalo ili kojima je pridonijelo, te korištenje vlastitog utjecaja na druge subjekte koji su uzrokovali štetne utjecaje na okoliš ili su im pridonijeli štetnim utjecajima na okoliš s ciljem da ih se sanira.
2. Uspostaviti konstruktivnu razmjenu s relevantnim dionicima pogođenim štetnim utjecajima na okoliš koji su povezani s njihovim poslovanjem, proizvodima ili uslugama.
 3. U skladu sa znanstvenim i tehničkim spoznajama o rizicima, kada postoji opasnost od ozbiljne ili nepopravljive štete za okoliš, također uzimajući u obzir zdravlje i sigurnost ljudi, ne pozivati se na nepostojanje potpune znanstvene sigurnosti ili sredstava kako bi se odgodilo uvođenje troškovno učinkovitih mjera za sprječavanje ili minimiziranje takve štete.
 4. Imati planove za nepredviđene situacije u cilju sprječavanja, ublažavanja i kontrole ozbiljne štete za okoliš i zdravlje izazvane njihovim poslovnim aktivnostima, što uključuje nezgode i izvanredne

situacije, te mehanizme za žurno izvješćivanje nadležnih tijela.

5. Kontinuirano raditi na poboljšanju ekološke učinkovitosti na razini poduzeća i, prema potrebi, subjekata s kojima posluju, uključujući:
 - a) usvajanje, ako je moguće, najboljih dostupnih tehnologija radi poboljšanja ekološke učinkovitosti;
 - b) razvoj i ponuda proizvoda ili usluga koji nemaju neželjene utjecaje na okoliš, koji su sigurni za predviđenu namjenu, trajni, koji se mogu popraviti i ponovno upotrijebiti, reciklirati ili zbrinuti na siguran način te koji se proizvode na način prihvatljiv za okoliš na način da se prirodni resursi koriste na održiv način te se u najvećoj mogućoj mjeri smanjuje upotreba energije i materijala, kao i stvaranje onečišćenja, emisija stakleničkih plinova i otpada, a posebno opasnog otpada;
 - c) povećanje razine svijesti potrošača o posljedicama koje korištenje proizvoda i usluga poduzeća ima na okoliš, među ostalim pružanjem relevantnih i točnih informacija o njihovim utjecajima na okoliš (na primjer, o emisijama stakleničkih plinova, utjecaju na bioraznolikost, učinkovitosti resursa, mogućnosti popravka i recikliranja ili drugim pitanjima povezanim s okolišem).
6. Osigurati odgovarajuću edukaciju i obuku o zaštiti okoliša, zdravlju i sigurnosti radnika, uključujući rukovanje s opasnim materijalima i prevenciju ekoloških nesreća, kao i o općenitim temama iz područja upravljanja okolišem poput postupaka procjene utjecaja na okoliš, odnosa s javnošću i ekoloških tehnologija. Osigurati podršku, uključujući jačanje kapaciteta za upravljanje okolišem, dobavljačima i drugim poslovnim partnerima, posebno malim i srednjim poduzećima i malim posjednicima, gdje je to primjereno i izvedivo.
7. Doprinositi razvoju ekološki prihvatljivih i gospodarski učinkovitih javnih politika, npr. kroz sudjelovanje u partnerstvima ili inicijativama usmjerenima na skretanje pozornosti o okolišu i njegovoj zaštiti.

Komentari uz poglavlje vi.: Okoliš

66. Kako bi se postigli ciljevi zaštite okoliša potreban je pristup cijelog društva. *Smjernice* postavljaju očekivanja o tome kako bi poduzeća trebala izbjegavati i otklanjati štetne utjecaje na okoliš te doprinijeti postizanju ciljeva ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe

tim promjenama; očuvanja, obnove i održivog korištenja bioraznolikosti; održivog, učinkovitog i zakonitog korištenja zemljišta, resursa i energije; održive potrošnje i proizvodnje, među ostalim promicanjem pristupa kružnog gospodarstva; te prevencije, smanjenja i kontrole onečišćenja. Međunarodne obveze, multilateralni sporazumi i drugi regulatorni okviri važno su mjerilo za razumijevanje pitanja o okolišu i odnosnih očekivanja. Neki međunarodni sporazumi navode zajedničke ciljeve vlada te ne pružaju detaljne propise o odgovornosti pojedinih poduzeća u pogledu tih ciljeva. U takvim slučajevima važni su važeći regulatorni okviri, nacionalne javne politike, široko priznati standardi upravljanja okolišem i zaštite, kao i znanstveni podaci. Tekst poglavlja o okolišu općenito odražava načela i ciljeve sadržane u Deklaraciji o okolišu i razvoju iz Rio de Janeira, Agendi 21. (u okviru Deklaracije iz Rio de Janeira) i Agendi Ujedinjenih naroda za održivi razvoj do 2030. Također je u skladu s Okvirnom konvencijom UN-a o klimatskim promjenama (UNFCCC), Pariškim sporazumom, Konvencijom o biološkoj raznolikosti, Globalnim okvirom za bioraznolikost iz Kunminga i Montreala, relevantnim regionalnim konvencijama za pristup informacijama, sudjelovanje javnosti i pristup pravosuđu u pitanjima okoliša, Konvencijom UN-a o borbi protiv dezertifikacije, relevantnim regionalnim sporazumima o zaštiti okoliša, te odražava standarde sadržane u takvim instrumentima, kao što su ISO Standard o sustavima upravljanja okolišem, Standardi ekološkog i društvenog učinka, Međunarodna financijska korporacija i Strateški pristup međunarodnom upravljanju kemikalijama (SAICM).

67. U kontekstu *Smjernica* 'upravljanje okolišem' trebalo bi tumačiti u najširem smislu, kao aktivnosti usmjerene na razumijevanje utjecaja i rizika na okoliš, izbjegavanje i otklanjanje utjecaja na okoliš poduzeća i njihovih aktivnosti, proizvoda i usluga, uzimajući u obzir udio kumulativnih učinaka poduzeća, te kontinuirano poboljšavanje ekološke učinkovitosti poduzeća. Upravljanje okolišem također uključuje provođenje dubinske analize štetnih utjecaja na okoliš koje su temeljene na riziku. U skladu s poglavljem II., priroda i opseg dubinske analize okoliša ovisit će o okolnostima pojedinog poduzeća. Provedbu dubinske analize okoliša može ograničavati nepostojanje podataka o okolišu ili okolišnih tehnologija. Dubinska analiza uključivat će i određivanje prioriteta na temelju rizika. Također će ovisiti o tome koliko su utjecaji na

okoliš povezani s aktivnostima, proizvodima ili uslugama tvrtke razumno predvidljivi. Upravljanje okolišem važan je dio održivog razvoja i može uključivati usklađivanje brojnih prioriteta, uključujući one utvrđene u nacionalnim prioritetima i ciljevima održivog razvoja. Dobro upravljanje okolišem prepoznaje se ne samo kao poslovna odgovornost nego i kao poslovna prilika. Multinacionalna poduzeća mogu odigrati važnu ulogu s oba gledišta. Direktori tih poduzeća stoga bi trebali posvetiti odgovarajuću pažnju pitanju zaštite okoliša u svojim poslovnim strategijama. Poboljšanje ekološke učinkovitosti zahtijeva sustavan pristup i kontinuirano unaprjeđenje sustava. Sustav upravljanja okolišem predstavlja interni okvir za kontrolu utjecaja poduzeća na okoliš i integraciju ekološkog pristupa u poslovanje. Uspostava takvog sustava trebala bi uvjeriti dioničare, zaposlenike, zajednicu i ostale zainteresirane strane da poduzeće aktivno radi na zaštiti okoliša od štetnih utjecaja svojih aktivnosti.

68. U uvodnom dijelu ovog poglavlja navodi se neiscrpan popis štetnih utjecaja na okoliš koji mogu biti povezani s poslovnim aktivnostima. Mnoge aktivnosti poduzeća mogu imati štetne utjecaje na okoliš. Oni podrazumijevaju znatne promjene u okolišu ili biote koji negativno utječu na sastav, otpornost, produktivnost ili kapacitet nosivosti prirodnih ekosustava i ekosustava kojima se upravlja ili na funkcioniranje socioekonomskih sustava te na ljude. Štetne utjecaje na okoliš trebalo bi procijeniti s obzirom na najbolju dostupnu znanost. U skladu sa *Smjernicama*, kako je navedeno u poglavlju II., poduzeće 'uzrokuje' štetan utjecaj na okoliš ako su njegove aktivnosti same po sebi dovoljne da izazovu takav utjecaj. Poduzeće 'doprinosi' štetnom utjecaju na okoliš ako njegove aktivnosti, u kombinaciji s aktivnostima drugih subjekata, uzrokuju taj utjecaj ili ako aktivnosti poduzeća uzrokuju, omogućuju ili potiču drugi subjekt da stvori takav utjecaj. Štetni utjecaji na okoliš također se mogu izravno povezati s poslovanjem, proizvodima ili uslugama poduzeća kroz odnos s poslovnim partnerima, čak i ako ne doprinose tim utjecajima.

69. Utjecaji na okoliš mogu biti kolektivni i međusobno povezani ili izolirani; mogu biti lokalizirani ili

70. prekogranične prirode. Iako su neki utjecaji na okoliš dobro

poznati, opseg, priroda i uzrok drugih mogu biti manje poznati, u razvoju ili čak nepoznati. Stoga, iako će u nekim slučajevima biti moguće procijeniti, na temelju dostupnih znanstvenih spoznaja i informacija, u kojoj mjeri poduzeće doprinosi štetnom utjecaju na okoliš, u drugim slučajevima takva procjena može biti problem. U kontekstu potonjeg, za potrebe *Smjernica*, pri procjeni doprinosa poduzeća štetnim utjecajima trebalo bi razmotriti u kojoj su mjeri njegove aktivnosti u skladu s opće priznatim standardima, postupcima upravljanja okolišem i zaštitnim mjerama u pogledu dobre ekološke prakse; referentnim vrijednostima i standardima utvrđenim primjenjivim pravilima i regulatornim okvirima za zaštitu okoliša; te relevantnim međunarodnim sporazumima.

71. Štetni utjecaji na okoliš često su usko povezani s drugim pitanjima obuhvaćenim *Smjernicama* kao što su zdravlje i sigurnost, utjecaji na radnike i zajednice, pristup izvorima prihoda ili pravima posjeda zemljišta. Nadalje, provođenje dubinske analize okoliša i upravljanje nepovoljnim utjecajima na okoliš često će uključivati razmatranje više ekoloških, društvenih i razvojnih prioriteta. Konkretno, u preambuli Pariškog sporazuma razmatraju se imperativi pravedne tranzicije, radne snage i stvaranja mogućnosti za dostojanstven rad kao i kvalitetnih radnih mjesta u skladu s nacionalno definiranim razvojnim prioritetima te se prepoznaje da bi stranke pri poduzimanju mjera za otklanjanje problema klimatskih promjena trebale poštovati, promicati i razmatrati svoje obveze. U tom je pogledu važno da poduzeća procijene i uklone socijalne učinke u kontekstu svojeg upravljanja okolišem i svojih aktivnosti dubinske analize te da poduzmu korake za sprječavanje i ublažavanje tih štetnih utjecaja napuštanjem praksi štetnih za okoliš i prijelazom na zelenije industrije ili prakse, kao što je uporaba obnovljive energije. U tom pogledu bit će važno poštovati prava radnika, posebno uključivanjem u socijalni dijalog i kolektivno pregovaranje, kako je navedeno u poglavlju V., uspostaviti konstruktivnu suradnju sa zainteresiranim stranama i, prema potrebi, provesti odgovorno povlačenje, kako je navedeno u poglavlju II.
72. Osim poboljšanja ekološke učinkovitosti, uspostava sustava upravljanja okolišem može imati ekonomske prednosti za poduzeća kroz smanjenje operativnih troškova i troškova osiguranja, poboljšano očuvanje energije i resursa, niže troškove usklađivanja

i odgovornosti, veću održivost i otpornost, bolji pristup kapitalu i vještinama, poboljšano zadovoljstvo kupaca te poboljšane odnose sa zajednicom i javnošću.

73. Komunikacija o utjecaju na okoliš poduzeća i njegovih aktivnosti, proizvoda i usluga, kao i značajna uključenost zainteresiranih strana, sastavni su dio dubinske analize te mogu također biti propisani zakonom. Standardi izvješćivanja kao što je Global Reporting Initiative (Globalna inicijativa za izvješćivanje) i drugi standardi izvješćivanja o okolišu pružaju korisne reference. Vidjeti također poglavlje III. o otkrivanju podataka. Osobito su važni značajan angažman i komunikacija sa zainteresiranim stranama kao što su zaposlenici, kupci, investitori, dobavljači, izvođači, lokalne zajednice, pojedinci ili skupine u ranjivom položaju ili koji su marginalizirani, osobe s posebnim pravima ili zakonitim pravima posjeda zemljišta te starosjedilačko stanovništvo, kao i šira javnost, kada su pogođeni ili bi mogli biti pogođeni takvim utjecajima i kada su u pitanju rijetka ili rizična ekološka dobra, bilo u regionalnom, nacionalnom ili međunarodnom kontekstu.
74. Poduzeća se potiču na usvajanje održivih obrazaca potrošnje i proizvodnje, uključujući, kroz učinkovito korištenje resursa, kružno gospodarstvo i druge modele. Kroz takve prakse poduzeća mogu značajno smanjiti svoje štetne utjecaje na okoliš. Učinkovitost resursa promiče učinkovitiju i djelotvorniju upotrebu resursa i materijala, među ostalim putem ekološki prihvatljive opskrbe sirovinama. Nadalje, pristupi kružnom gospodarstvu relevantni su, prema potrebi, kao jedno od dostupnih sredstava za postizanje održivog razvoja. U skladu s nacionalnim prioritetima i okolnostima, kružno gospodarstvo je model u kojem su proizvodi i materijali dizajnirani tako da se mogu ponovno upotrijebiti, popraviti, ponovno proizvesti, reciklirati ili oporabiti i tako održati u gospodarstvu što je duže moguće, zajedno s resursima koji ih sačinjavaju, u kojem se izbjegava ili minimizira stvaranje otpada, posebno opasnog otpada, te u kojem se sprječavaju i smanjuju emisije stakleničkih plinova.
75. *Smjernice* polaze od temeljne premise da bi poduzeća trebala djelovati proaktivno i što žurnije kako bi se izbjegli štetni utjecaji na okoliš.

76. Cilj *Smjernica* nije reinterpretacija postojećih instrumenata kao ni uvođenje novih obveza ili presedana za vlade – njihova je isključiva svrha dati preporuke o načinu primjene pristupa predostrožnosti na razini poduzeća. U primjeni tog pristupa prepoznaje se potreba za određenim stupnjem fleksibilnosti, ovisno o specifičnom kontekstu provedbe. Također se prepoznaje da vlade u ovom području utvrđuju osnovni okvir s obzirom na njihove mogućnosti i da su dužne povremeno se savjetovati sa zainteresiranim stranama o najboljim daljnjim koracima, osiguravajući pritom transparentnost i pristup utemeljen na znanosti.

77. Poduzeća imaju važnu ulogu u doprinosu nultoj neto stopi emisija stakleničkih plinova te gospodarstvu otpornom na klimatske promjene, što je potrebno za postizanje međunarodno utvrđenih ciljeva u pogledu ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe tim promjenama. Tijekom procesa prelaska na nultu neto stopu emisija stakleničkih plinova mnoge poslovne aktivnosti uključivat će određenu razinu emisija stakleničkih plinova ili smanjenje ponora ugljika. Poduzeća bi trebala osigurati da su njihove emisije stakleničkih plinova i utjecaj na ponore ugljika u skladu s međunarodno dogovorenim globalnim temperaturnim ciljevima koji se temelje na najboljim dostupnim znanstvenim podacima, među ostalim kako je procijenio Međuvladin panel o klimatskim promjenama (IPCC).

78. To uključuje uvođenje i provedbu znanstveno utemeljenih politika, strategija i prijelaznih planova za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu tim promjenama, kao i usvajanje, provedbu, praćenje i izvješćivanje o kratkoročnim, srednjoročnim i dugoročnim ciljevima ublažavanja klimatskih promjena. Ti bi ciljevi trebali biti utemeljeni na znanosti, uključivati apsolutna smanjenja stakleničkih plinova i, prema potrebi, smanjenja stakleničkih plinova na temelju intenziteta, te uzeti u obzir emisije stakleničkih plinova iz opsega 1, 2 i, u mjeri u kojoj je to moguće na temelju najboljih dostupnih informacija, iz opsega 3. Bit će važno izvijestiti o razvoju situacije u vezi s tim ciljevima, provjeriti njihovu primjerenost i korisnost i redovito ih ažurirati na temelju najboljih dostupnih znanstvenih podataka i u skladu s razvojem i ažuriranjem različitih specifičnih nacionalnih ili industrijskih tranzicijskih putova. Poduzeća bi trebala dati prednost uklanjanju ili smanjenju izvora emisija u

odnosu na mjere kompenzacije ili neutralizacije. Ugljični krediti ili kompenzacije emisija ugljika mogu se smatrati sredstvom za uklanjanje dugotrajnih emisija samo u krajnjem slučaju. Ugljični krediti ili kompenzacije emisija ugljika trebale bi imati visoku razinu okolišnog integriteta i ne bi trebale zanemariti potrebu za smanjenjem emisija niti doprinositi održivosti procesa i infrastruktura s visokim emisijama stakleničkih plinova. Poduzeća bi trebala javno izvješćivati o svakom korištenju ugljičnih kredita ili kompenzaciji emisija ugljika i njihovim relevantnim karakteristikama. Takvo bi izvješćivanje trebalo biti odvojeno od izvješćivanja o smanjenju emisija te bi ga trebalo dopunjavati.

79. Korištenje vlastitog utjecaja i pružanje tehnoloških rješenja pod obostrano prihvatljivim uvjetima, tehnička pomoć i financiranje dobavljača i drugih poslovnih partnera za podršku njihovom radu na ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi tim promjenama bit će od ključne važnosti za postizanje ciljeva i rješavanje problema utjecaja na okoliš.

80. Postizanje otpornosti na klimatske promjene i prilagodbe tim promjenama ključni je element dugoročnog globalnog odgovora na klimatske promjene radi zaštite ljudi i ekosustava te će zahtijevati angažman i potporu svih segmenata društva. Poduzeća bi trebala izbjegavati aktivnosti kojima se narušava prilagodba klimatskim promjenama i otpornost zajednica, radnika i ekosustava.

81. Očuvanje bioraznolikosti i održivo gospodarenje i korištenje prirodnih resursa i ekosustava, uključujući, na primjer, šume, oceane, tresetišta i močvare, vrlo su važni za zdravlje ljudi i izvore prihoda, opstanak vrsta te ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu tim promjenama. Poduzeća bi trebala doprinijeti očuvanju bioraznolikosti, održivom korištenju njezinih komponenti te poštenoj i pravičnoj podjeli dobiti koja proizlazi iz korištenja genetskih resursa. Poduzeća bi također trebala izbjegavati degradaciju zemljišta, mora i slatke vode, uključujući krčenje šuma, ali i rješavati taj problem, i to u skladu s ciljevima održivog razvoja UN-a, a posebno s ciljem 15.2, Strateškim planom UN-a za šume za razdoblje 2017.–2030. i Deklaracijom o korištenju šuma i zemljišta usvojenom na sastanku čelnika u Glasgowu 2021., kojima je cilj zaustaviti

gubitak šuma i degradaciju zemljišta do 2030. Rad na tome trebao bi uključivati pojačanu dubinsku analizu potencijalnih štetnih utjecaja na bioraznolikost u nacionalnim parkovima, rezervatima i drugim zaštićenim područjima, uključujući mjesta UNESCO-ove svjetske prirodne baštine, područja zaštićena u skladu s Konvencijom o bioraznolikosti i, kako je definirano u nacionalnom pravu, o zaštićenim vrstama. Prema potrebi i u skladu s vlastitim kapacitetima i odredbama nacionalnog zakona u okviru kojeg posluju, poduzeća bi također trebala doprinijeti održivom upravljanju zemljištem i šumama, uključujući obnovu, pošumljavanje i ponovno pošumljavanje, kao i smanjenje degradacije zemljišta, mora i slatke vode. Nastojanja poduzeća da se spriječe ili ublaže štetni utjecaji na bioraznolikost trebala bi se temeljiti na hijerarhiji mjera ublažavanja, koja zahtijeva da se prvo izbjegne šteta ili, ako to nije moguće, da se šteta smanji ili svede na najmanju moguću mjeru te da kompenzacija i obnova budu samo krajnja mjera za one štetne utjecaje koji se ne mogu izbjeći.

82. Štetni utjecaji na okoliš, posebno u pogledu bioraznolikosti te degradacije tla, mora i slatke vode, mogu se povezati s odgovornim upravljanjem u području zemljišta, šuma i ribarstva. Kako je navedeno u Dobrovoljnim smjernicama o odgovornom upravljanju u poljodjelstvu, ribarstvu i šumarstvu u kontekstu Nacionalne sigurnosti opskrbe hranom (Dobrovoljne smjernice), odgovorno upravljanje zemljištem, šumama i ribarstvom može biti važno u podupiranju održivog korištenja okoliša. U tom kontekstu Dobrovoljne smjernice promiču ulaganja koja ne uzrokuju štetu i koja pružaju zaštitu od oduzimanja posjeda legitimnim nositeljima prava posjeda te zaštitu od štete za okoliš.

83. Smjernicama se poduzeća potiče da rade također na poboljšanju ekološke učinkovitosti u svim segmentima poslovanja, čak i kada se to formalno ne zahtijeva u postojećoj praksi zemalja u kojima posluju. U tom pogledu, poduzeća bi trebala voditi računa o socio-ekonomskom utjecaju na zemlje u razvoju.

84. Na primjer, multinacionalna poduzeća često imaju pristup postojećim i inovativnim tehnologijama ili operativnim postupcima koji bi u slučaju primjene mogli doprinijeti poboljšanju okolišne

učinkovitosti u općenitom smislu. Multinacionalna poduzeća često se smatraju predvodnicima u svojim područjima i stoga se ne smije zanemariti njihov demonstracijski učinak na druga poduzeća. Primjena dostupnih i inovativnih tehnologija u korist zaštite okoliša u zemljama u kojima multinacionalna poduzeća posluju može znatno ojačati podršku međunarodnim investicijskim aktivnostima u cjelini.

85. Poduzeća igraju važnu ulogu u obuci i edukaciji svojih zaposlenika i drugih zainteresiranih strana o temama u području okoliša. Potiče ih se da na tome rade u što većoj mjeri, a posebno u područjima koja se izravno odnose na zdravlje i sigurnost ljudi. Poduzeća bi također trebala na jasan i pristupačan način predstaviti svoje politike zaštite okoliša, zahtjeve i standarde svojim poslovnim partnerima.

86. Poduzeća bi trebala poštovati standarde dobrobiti životinja koji su usklađeni s Kodeksom o zdravlju kopnenih životinja Svjetske organizacije za zdravlje životinja (WOAH). Smatra se da je životinja u dobrom stanju ako je zdrava, ako se osjeća ugodno, ako je dobro uhranjena, sigurna i ne pati od neugodnih stanja kao što su bol, strah i uznemirenost te je sposobna usvojiti ponašanja koja su bitna za njezino fizičko i psihičko stanje. Dobrobit životinja zahtijeva prevenciju bolesti i odgovarajuću veterinarsku skrb, sklonište, uzgoj i prehranu, stimulativno i sigurno okruženje te humano postupanje, klanje ili ubijanje. Osim toga, poduzeća bi se trebala pridržavati smjernica za prijevoz živih životinja koje su izradile nadležne međunarodne organizacije.

VII.

BORBA PROTIV PODMIĆIVANJA I DRUGIH OBLIKA KORUPCIJE

Korupcija često negativno utječe na pitanja obuhvaćena *Smjernicama*. Stoga je provedba učinkovitih antikorupcijskih mjera od strane poduzeća važna kako bi se izbjegli drugi štetni učinci obuhvaćeni *Smjernicama*. Poduzeća se ne bi trebala upuštati u bilo kakav čin podmićivanja ili drugih oblika korupcije.

Posebno, poduzeća:

1. ne bi trebala sudjelovati u bilo kakvom činu korupcije, nuditi, obećavati ili davati neopravdanu novčanu ili drugu korist javnim službenicima ili zaposlenicima poslovnih partnera ili subjekata s kojima poduzeće posluje ili njihovim rođacima ili suradnicima. Jednako tako, poduzeća ne bi trebala tražiti, prihvaćati ili pristajati na neopravdanu novčanu ili drugu korist od javnih službenika ili zaposlenika poslovnih partnera ili subjekata s kojima poduzeće posluje. Poduzeća ne bi trebala javnim službenicima ili zaposlenicima poslovnih partnera ili subjekata s kojima poduzeće posluje, ili njihovim rođacima ili suradnicima omogućavati ostvarivanje neopravdanih novčanih ili drugih koristi putem trećih strana ili drugih posrednika kao što su, među ostalim, zastupnici, savjetnici, predstavnici, distributeri, konzorciji, izvođači i dobavljači te partneri u zajedničkom pothvatu;
2. trebala bi uspostaviti i primjenjivati odgovarajuće unutarnje kontrole, programe iz područja etike i usklađenosti s propisima ili mjere za sprječavanje, otkrivanje i rješavanje problema mita i drugih oblika korupcije, utvrđene na temelju procjene rizika, uzimajući u obzir konkretne okolnosti u kojima se poduzeće nalazi, a posebno rizika od podmićivanja i drugih oblika korupcije (uključujući, *inter alia*, njegov zemljopisni položaj i sektor poslovanja, druga pitanja odgovornog poslovnog ponašanja, regulatorno okruženje, prirodu poslovnih odnosa, transakcije sa stranim vladama i uključivanje trećih strana). Te unutarnje kontrole, programi ili mjere iz područja

etike i usklađenosti s propisima trebali bi obuhvaćati sustav financijskih i računovodstvenih postupaka, uključujući sustav unutarnjih kontrola, smišljenih na način da osiguraju pošteno i točno vođenje poslovnih knjiga, registara sukoba interesa, evidencija i računa, tako da se oni ne mogu koristiti u svrhu podmićivanja ili prikrivanja mita ili drugih koruptivnih radnji. Takve konkretne okolnosti i rizike trebalo bi redovito pratiti i ponovno razmatrati, prema potrebi, kako bi se odredila raspodjela sredstava za usklađenost i osigurala prilagodba i učinkovitost unutarnjih kontrola, programa i mjera iz područja etike i usklađenosti s propisima, te kako bi se smanjio rizik od sudjelovanja poduzeća u podmićivanju ili drugim oblicima korupcije. Te unutarnje kontrole, programi ili mjere iz područja etike i usklađenosti s propisima ili mjere za sprječavanje i otkrivanje svih oblika korupcije također bi trebali uključivati provođenje dubinske analize na temelju rizika kako je opisano u poglavlju II.;

3. trebala bi zabraniti ili obeshrabrivati, u sklopu unutarnjih kontrola te programa iz područja etike i usklađenosti s propisima, manja poticajna plaćanja koja su najčešće protuzakonita u zemljama u kojima se provode i, u slučaju takvih poticajnih plaćanja, točno ih evidentirati u poslovnim knjigama i financijskim evidencijama;
4. trebala bi osigurati, uzimajući u obzir posebne rizike povezane s podmićivanjem i drugim oblicima korupcije, propisno dokumentiranu dubinsku analizu kod zapošljavanja predstavnika, odgovarajući i redoviti nadzor predstavnika te da naknada za predstavnike bude primjerena i da se plaća isključivo za opravdane usluge. Prema potrebi, trebala bi voditi popis predstavnika angažiranih za poslove s javnim tijelima i poduzećima u državnom vlasništvu i brinuti da taj popis bude dostupan nadležnim tijelima, u skladu s važećim propisima o javnom objavljivanju. Poduzeća bi trebala poduzeti mjere kako bi osigurala da se njihovi predstavnici suzdrže od izvršavanja neprimjerenog utjecaja i da se pridržavaju profesionalnih standarda u svojem poslovanju s javnim službenicima;
5. trebala bi osigurati veću transparentnost svojih aktivnosti u borbi protiv podmićivanja i drugih oblika korupcije te poticati kulturu integriteta. Mjere bi u tom smislu mogle uključivati i) snažnu, izričitu i vidljivu potporu i predanost upravnog odbora ili odgovarajućeg upravljačkog tijela i višeg rukovodstva unutarnjim kontrolama, programima iz područja etike i usklađenosti s propisima poduzeća; ii) jasno artikuliranu i vidljivu politiku poduzeća kojom

se zabranjuje podmićivanje i drugi oblici korupcije, a koja je dostupna svim zaposlenicima i relevantnim trećim stranama, uključujući, između ostalog, strana društva kćeri, predstavnike i druge posrednike; i *iii*) objavljivanje sustava upravljanja i unutarnjih kontrola, programa ili mjera iz područja etike i usklađenosti koje su poduzeća usvojila u cilju ispunjavanja tih obveza. Poduzeća bi također trebala poticati otvorenost i dijalog s javnošću radi jačanja svijesti i suradnje u borbi protiv podmićivanja i drugih oblika korupcije. Ne dovodeći u pitanje nacionalne zakone i obveze, poduzeća se potiče da objave svako nezakonito ponašanje povezano s podmićivanjem i drugim oblicima korupcije, kao i mjere za rješavanje slučajeva u kojima postoji sumnja na podmićivanje i druge oblike korupcije. Te mjere među ostalim uključuju utvrđivanje, istraživanje i prijavljivanje nezakonitog ponašanja te otvorenu i proaktivnu suradnju s tijelima kaznenog progona;

6. trebala bi promicati poznavanje i usklađenost s politikama poduzeća i unutarnjim kontrolama, programima iz područja etike i usklađenosti s propisima ili mjerama protiv podmićivanja i drugih oblika korupcije među zaposlenicima i osobama ili subjektima s kojima su u poslovnom odnosu, i to kroz odgovarajuće širenje takvih politika, programa ili mjera te kroz programe izobrazbe i disciplinske postupke kojima se uzimaju u obzir primjenjive jezične, kulturne i tehnološke prepreke;
7. ne bi trebala davati nezakonite donacije kandidatima za političke dužnosti ili političkim strankama ili drugim organizacijama povezanim s političkim strankama ili političkim kandidatima. Političke donacije trebale bi u potpunosti biti u skladu s nacionalnim zakonima, uključujući zahtjeve u području javnog objavljivanja, te bi trebale podlijevati odobrenju višeg rukovodstva. To uključuje da radnik nema obvezu davanja potpore političkom kandidatu ili političkoj organizaciji.

Komentari uz poglavlje VII.: Borba protiv podmićivanja i drugih oblika korupcije

86. Pojmove podmićivanje i drugi oblici korupcije trebalo bi tumačiti u skladu s dolje navedenim instrumentima. Korupcija uključuje podmićivanje javnih službenika ili zaposlenika osoba ili subjekata povezanih poslovnim odnosima. Također može obuhvaćati trgovanje utjecajem, pronevjeru i zlouporabu sponzorstava i dobrotvornih donacija. Primjerice, poduzeća ne bi trebala, izravno ili

neizravno, nuditi, obećavati, davati ili zahtijevati mito ili drugu neopravdanu korist kako bi ostvarila ili zadržala poslovnu ili drugu neopravdanu korist. Poduzeća bi se također trebala oduprijeti traženju mita i iznudi. Iako sukob interesa nije *ipso facto* korupcija, sve se više prepoznaje činjenica da bi sukobi između privatnih interesa i javnih dužnosti javnih dužnosnika, ako se njima ne upravlja na odgovarajući način, potencijalno mogli dovesti do korupcije. *Konvencija o borbi protiv podmićivanja stranih javnih službenika u međunarodnim poslovnim transakcijama* [OECD/LEGAL/0293] (*Konvencija OECD-a o borbi protiv podmićivanja*) stupila je na snagu 15. veljače 1999. *Konvencija OECD-a o borbi protiv podmićivanja*, zajedno s *Preporukom za daljnju borbu protiv podmićivanja stranih javnih dužnosnika u međunarodnim poslovnim transakcijama* [OECD/LEGAL/0378] (*Preporuka za borbu protiv podmićivanja*), *Preporukom o poreznim mjerama za daljnju borbu protiv podmićivanja stranih javnih dužnosnika u međunarodnim poslovnim transakcijama* [OECD/LEGAL/0371], *Preporukom o podmićivanju i službeno podupiranim izvoznim kreditima* [OECD/LEGAL/0447] i *Preporukom za aktere razvojne suradnje o upravljanju rizikom od korupcije* [OECD/LEGAL/0431], glavni su OECD-ovi instrumenti koji se bave problemom nuđenja mita stranim javnim službenicima. Cilj je tih instrumenata iskorijeniti 'nuđenje mita stranim javnim službenicima, pri čemu svaka zemlja preuzima odgovornost za aktivnosti svojih poduzeća i ono što se događa u području njezine nadležnosti.⁵ U cilju promicanja pune primjene tih instrumenata uspostavljen je program strogog i sustavnog praćenja provedbe

⁵ U *Konvenciji OECD-a o borbi protiv podmićivanja*, kazneno djelo podmićivanja stranih javnih dužnosnika definirano je kao i '...ponuda [nuđenje], obećavanje ili davanje neprikladne novčane ili druge koristi stranom javnom dužnosniku, izravno ili preko posrednika, za dužnosnika osobno ili za treću stranu, kako bi postupao ili se suzdržao od postupanja u vezi s obavljanjem službenih dužnosti, u cilju dobivanja ili zadržavanja posla ili druge neprimjerene prednosti u međunarodnom poslovanju.' U komentarima uz *Konvenciju OECD-a o borbi protiv podmićivanja* (točka 9.) pojašnjava se kako 'manja, neslužbena' plaćanja ne predstavljaju plaćanja radi dobivanja ili zadržavanja posla ili druge neprimjerene prednosti u smislu točke 1. te stoga ne predstavljaju kazneno djelo. Takva plaćanja koja se u nekim zemljama daju kao poticaj javnim dužnosnicima da obavljaju svoje dužnosti, kao što je izdavanje dozvola ili odobrenja, obično su protuzakonita u dotičnoj stranoj zemlji. Ostale zemlje mogu i trebaju rješavati problem te štetne pojave na način kao što je npr. podrška za programe dobrog upravljanja. U *Preporuci za borbu protiv podmićivanja* (odjeljak XIV.i) preporučuje se da se vlade 'obvežu da će povremeno preispitivati svoje politike i pristup manjim neslužbenim plaćanjima kako bi učinkovito suzbile tu pojavu'.

Konvencije o borbi protiv podmićivanja u svim zemljama. Ostale koruptivne radnje i rizici u pogledu integriteta također su obuhvaćeni *Preporukom o javnom integritetu* [OECD/LEGAL/0435], *Preporukom o načelima transparentnosti i integriteta u lobiranju* [OECD/LEGAL/0379], *Preporukom o smjernicama OECD-a za upravljanje sukobom interesa u javnim službama* [OECD/LEGAL/0316] i *Preporukom o smjernicama za borbu protiv korupcije i integriteta u poduzećima u državnom vlasništvu* [OECD/LEGAL/0451].

87. Korupcija šteti demokratskim institucijama i upravljanju korporacijama. Ona obeshrabruje ulaganja i narušava uvjete međunarodnog tržišnog natjecanja. Osim posljedica za gospodarstvo, korupcija može, između ostalog, utjecati na slabljenje globalne stabilnosti, dovesti do neprimjene normi zaštite okoliša i prava radnika ili do nabavljanja nekvalitetne robe. Naime, preusmjeravanje sredstava putem korupcije ugrožava pokušaje građana da postignu višu razinu gospodarske, socijalne i ekološke dobrobiti. Korupcija nerazmjerno pogađa one koji pripadaju marginaliziranim ili ranjivim skupinama odnosno stanovništvu te može pogoršati rodne nejednakosti. kod uspostave kontrola i programa iz područja etike i usklađenosti, poduzeća imaju važnu ulogu u borbi protiv takvih postupanja, uzimajući u obzir oblike strukturalne diskriminacije povezane, između ostalog, s etničkom pripadnošću, rasom, spolom i seksualnom orijentacijom.
88. Pravičnost, integritet i transparentnost u privatnom i javnom sektoru ključni su koncepti u borbi protiv podmićivanja i drugih oblika korupcije. Poslovna zajednica, nevladine udruge, vlade i međuvladine organizacije trebale bi surađivati na jačanju javne podrške antikorupcijskim mjerama te povećanju transparentnosti i javne svijesti o problemima korupcije i podmićivanja. Usvajanje odgovarajućih praksi korporativnog upravljanja također je ključni element u promicanju etičke kulture unutar poduzeća.
89. U *Preporuci o borbi protiv podmićivanja* posebno se preporučuje da vlade potiču svoja poduzeća da uspostave i primjenjuju odgovarajuće unutarnje kontrole, programe iz područja etike i usklađenosti s propisima ili mjere u svrhu sprječavanja i otkrivanja podmićivanja stranih javnih službenika, uzimajući pritom u obzir *Smjernice dobre prakse o unutarnjim kontrolama, etici i usklađenosti*, koje su

uvrštene u Prilog II. *Preporuci o borbi protiv podmićivanja*. *Smjernice dobre prakse* namijenjene su poduzećima, uključujući poduzeća u državnom vlasništvu, kao i poslovnim organizacijama i strukovnim udrugama te predstavljaju dobre prakse koje mogu zajamčiti učinkovitost unutarnjih kontrola, programa iz područja etike i usklađenosti s propisima ili mjera za poduzeća za sprječavanje i otkrivanje podmićivanja stranih službenika, uključujući zaštitu osoba koje podnose prijave. To je fleksibilan vodič koji je namijenjen prilagodbi poduzeća, posebno malih i srednjih, u skladu s njihovim specifičnim okolnostima, među ostalim njihovu veličinu, vrstu, pravnu strukturu te zemljopisni položaj i sektor poslovanja, te u skladu s nadležnošću i drugim temeljnim pravnim načelima na temelju kojih djeluju. Osim toga, za potrebe *Smjernica*, unutarnje kontrole, programi iz područja etike i usklađenosti s propisima ili mjere u vezi s korupcijom, također bi trebali uključivati provedbene dubinske analize na temelju rizika u skladu s preporukama iz poglavlja II.

90. Zajedničko djelovanje i konstruktivna suradnja s lokalnim i međunarodnim organizacijama civilnog društva, poduzećima, strukovnim udrugama i međunarodnim organizacijama također mogu pomoći poduzećima u osmišljavanju i provedbi učinkovitih politika suzbijanja korupcije u poduzećima i ublažavanja rizika od korupcije koje poduzeće samo ne može ublažiti.
91. *Konvencija Ujedinjenih naroda protiv korupcije* (UNCAC), koja je stupila na snagu 14. prosinca 2005., utvrđuje niz standarda, mjera i pravila za borbu protiv korupcije. Prema UNCAC-u, države stranke dužne su zabraniti svojim službenicima da primaju mito i svojim poduzećima da podmićuju domaće javne službenike, kao i strane javne službenike i službenike javnih međunarodnih organizacija, te razmotriti mogućnost zabrane podmićivanja u privatnom sektoru. UNCAC i *Konvencija o borbi protiv podmićivanja* su dokumenti koji se uzajamno podupiru i nadopunjuju.
92. Kako bi se riješio problem podmićivanja s aspekta potražnje, dobra upravljačka praksa važan je faktor u sprječavanju situacija u kojima se od poduzeća traži da plaćaju mito. Vlade matičnih zemalja i zemalja domaćina trebale bi pomoći poduzećima koja se suočavaju s traženjem mita ili drugim oblicima korupcije u jačanju

svijesti i pružanju izobrazbe službenicima, razmotriti poticanje inicijativa za zajedničko djelovanje s predstavnicima privatnog i javnog sektora, kao i s organizacijama civilnog društva te, prema potrebi, poduzeti koordinirane mjere za rješavanje problema traženja i primanja mita. U *Smjernicama dobre prakse za provedbu određenih članaka Konvencije iz Priloga II. Preporuci za borbu protiv podmićivanja* navodi se da bi se *Konvencija OECD-a o borbi protiv podmićivanja* trebala provoditi na način da se ne može koristiti u svrhe obrane ili izuzeća u slučajevima kada strani javni službenik zatraži mito. Nadalje, UNCAC zahtijeva kriminalizaciju traženja mita od strane domaćih javnih službenika.

VIII. INTERESI POTROŠAČA

U odnosu prema potrošačima poduzeća bi trebala djelovati u skladu s poštenim poslovnim, marketinškim i oglašivačkim praksama te poduzimati sve potrebne mjere za osiguravanje kvalitete i pouzdanosti roba i usluga koje pružaju. Posebno, poduzeća:

1. trebala bi se pobrinuti za to da robe i usluge koje pružaju ispunjavaju sve dogovorene ili zakonski propisane standarde zaštite zdravlja i sigurnosti potrošača, uključujući standarde koji se odnose na zdravstvena upozorenja i sigurnosne informacije, te da ne predstavljaju prekomjeran rizik za zdravlje ili sigurnost potrošača u predvidivoj uporabi ili predvidivoj nepravilnoj uporabi ili zlouporabi;
2. trebala bi pružati točne, provjerljive i jasne informacije u dovoljnoj mjeri, tako da potrošači mogu donositi informirane odluke, što uključuje informacije o cijenama robe i usluga te, prema potrebi, njihovu sadržaju, sigurnom načinu uporabe, ekološkim karakteristikama, održavanju, skladištenju i zbrinjavanju, te relevantne informacije koje zahtijeva e-trgovina kao što su informacije o zaštiti osobnih podataka i informacije o dostupnim mogućnostima rješavanja sporova i pravne zaštite. Informacije bi trebale biti predstavljene na razumljiv i lako dostupan način, jednostavnim jezikom, uzimajući u obzir i pristupačnost koja je nužna za potrošače s invaliditetom. Kad je to izvedivo, te informacije trebalo bi pružati na način da potrošačima olakšaju uspoređivanje proizvoda;
3. trebala bi pružiti potrošačima pristup poštenim, jednostavnim, pravodobnim i učinkovitim izvansudskim mehanizmima za rješavanje sporova i pravnu zaštitu bez nepotrebnih troškova ili opterećenja;
4. ne bi trebala davati izjave ni izostavljati informacije niti se baviti bilo kakvim drugim zavaravajućim, obmanjujućim, prijevarnim ili nepoštenim praksama ili praksama koje bi na bilo koji drugi način, štetan za njih ili za tržišno natjecanje, utjecale na izbor potrošača;
5. trebala bi podržavati napore u promicanju edukacije potrošača u područjima povezanim s poslovnim aktivnostima poduzeća u cilju, između ostalog, poboljšanja sposobnosti potrošača da: i) donose

informirane odluke o složenim robama, uslugama i tržištima, *ii*) bolje razumiju utjecaj svojih odluka na gospodarstvo, okoliš i društvo te *iii*) podupiru održivu potrošnju;

6. trebala bi zaštititi privatnost potrošača, osiguravajući da poslovna praksa koja se odnosi na prikupljanje i korištenje podataka o potrošačima bude zakonita, transparentna i poštena, omogućiti sudjelovanje i izbor potrošača te poduzimati sve razumne mjere u cilju zaštite sigurnosti osobnih podataka koje prikupljaju, pohranjuju, obrađuju ili dijele;
7. trebala bi surađivati u potpunosti s tijelima javne vlasti na sprječavanju i borbi protiv obmanjujućih marketinških praksi (uključujući zavaravajuće oglašavanje i komercijalne prijevare) te ublažavanju ili sprječavanju ozbiljnih prijetnji javnom zdravlju i sigurnosti ili okolišu uslijed konzumacije, upotrebe ili zbrinjavanja njihove robe i usluga;
8. trebala bi, prilikom primjene gore navedenih načela, voditi računa *i*) o potrebama potrošača, posebno ranjivih potrošača i onih u nepovoljnom položaju, i *ii*) posebnim izazovima za potrošače koji mogu proizaći iz trgovanja u okviru e-trgovine.

Komentari uz poglavlje VIII.: Interesi potrošača

93. Poglavlje o interesima potrošača iz *Smjernica* temelji se na radu OECD-ova Odbora o politici zaštite potrošača i Odbora za financijska tržišta, relevantnim standardima OECD-a u području zaštite potrošača i radu drugih organizacija, uključujući Međunarodnu trgovačku komoru, Međunarodnu organizaciju za normizaciju i Ujedinjene narode, među ostalim Program UN-a za okoliš (tj. *Smjernice UN-a za zaštitu potrošača*), te na drugim relevantnim instrumentima, uključujući Kodeks o oglašavanju i marketinškoj komunikaciji za globalno oglašavanje i odgovorni marketing i Međunarodnu trgovačku komoru.
94. U ovom se poglavlju prepoznaje da zadovoljstvo potrošača i njihovi interesi predstavljaju ključnu osnovu za uspješno poslovanje poduzeća. Također se prepoznaje da su se tržišta robe i usluga za potrošače znatno mijenjala tijekom vremena. Regulatorna reforma, otvorenija globalna tržišta, razvoj novih tehnologija koje su promijenile digitalne i financijske usluge i rast sektora potrošačkih usluga glavni su pokretači promjena koje potrošačima osiguravaju veći izbor i druge prednosti slobodnijeg tržišnog natjecanja. U isto

vrijeme, zbog brzih promjena i sve veće složenosti brojnih tržišta, potrošačima je danas, općenito govoreći, teže uspoređivati i procjenjivati robu i usluge. Nadalje, demografske karakteristike potrošača također su se tijekom vremena promijenile. Djeca postaju sve snažnija tržišna sila, kao i starije odrasle osobe kojih je svakim danom sve više. Iako su potrošači danas uglavnom bolje educirani, mnogi još uvijek nemaju aritmetičke vještine i stupanj pismenosti koji su potrebni za snalaženje na suvremenom kompleksnom i informacijski intenzivnom tržištu. Nadalje, brojne potrošače sve više zanimaju stajališta i aktivnosti poduzeća u pogledu niza pitanja iz područja gospodarstva, društva i okoliša te o tome vode računa prilikom odabira roba ili usluga.

95. U uvodnim napomenama poduzeća se pozivaju da primjenjuju poštene poslovne, marketinške i oglašivačke prakse te osiguraju kvalitetu i pouzdanost proizvoda koje nude. Ta se načela, kako se ističe, primjenjuju i na proizvode i na usluge.
96. U točki 1. naglašava se koliko je važno da poduzeća ispune zahtjeve o primjeni zdravstvenih i sigurnosnih standarda te pruže potrošačima odgovarajuće informacije o zdravlju i sigurnosti u vezi sa svojim proizvodima.
97. Točka 2. odnosi se na objavljivanje informacija. Poziva poduzeća da potrošačima pruže dovoljno informacija, tako da oni mogu donositi informirane odluke. Način na koji se informacije pružaju putem interneta trebalo bi osmisliti i prilagoditi načinima pristupa koji su dostupni potrošačima. Prema potrebi, to uključuje i informacije o financijskim rizicima povezanim s proizvodima. Nadalje, poduzeća su u nekim slučajevima zakonski obvezna pružati informacije tako da potrošači mogu izravno usporediti robu i usluge (na primjer, jedinične cijene). Kada ne postoje zakonski propisi koji uređuju to pitanje, poduzeća se potiču da pruže informacije koje su namijenjene potrošačima u obliku koji će pojednostaviti uspoređivanje robe i usluga te omogućiti potrošačima da jednostavno utvrde koliko će proizvod ukupno koštati. Treba istaknuti da se ono što se smatra 'dovoljnim' u određenom trenutku može mijenjati tijekom vremena te bi poduzeća trebala voditi računa o tim promjenama. Sve tvrdnje o proizvodima i tvrdnje o utjecaju na okoliš što ih poduzeća iznose trebale bi se temeljiti na adekvatnim

dokazima i, prema potrebi, odgovarajućim ispitivanjima i provjeri. Zahtjevi se mogu odnositi i na način proizvodnje proizvoda ili usluge i na karakteristike samog proizvoda ili usluge. S obzirom na sve veći interes potrošača za pitanja okoliša i socijalna pitanja te održivu potrošnju, trebalo bi, prema potrebi, pružati informacije o ekološkim ili socijalnim karakteristikama proizvoda i usluga. To može uključivati informacije o energetske učinkovitosti i mogućnosti recikliranja proizvoda, trajnosti i mogućnosti popravka proizvoda, karakteristikama održivosti financijskih proizvoda i usluga ili, na primjer, u slučaju prehrambenih proizvoda, informacije o poljoprivrednim praksama ili nutritivnim svojstvima.

98. Potrošači sve češće vode računa o odgovornom poslovanju poduzeća prilikom donošenja odluka o kupnji. Stoga se poduzeća potiču da osiguraju dostupnost informacija o svojim inicijativama u cilju integracije socijalne i ekološke problematike u poslovanje te poticanja održive potrošnje. U tom pogledu relevantno je III. poglavlje iz *Smjernica* koje govori o objavljivanju informacija. U njemu se poduzeća potiču da objave izjave o vrijednostima ili poslovanju, što uključuje informacije o socijalnim, etičkim i okolišnim politikama poduzeća i druge kodekse ponašanja koje poduzeće primjenjuje. Poduzeća se potiču da se pobrinu za to da informacije budu razumljive i dostupne u formatu koji odgovara potrošačima. Poželjno je da što veći broj poduzeća objavljuje izvještaje o navedenim temama i usmjerava aktivnosti informiranja na potrošače kao na ciljne primatelje.

99. Točka 3. formulirana je na temelju teksta *Preporuke o rješavanju potrošačkih sporova i pravnoj zaštiti [OECD/LEGAL/0356]*. Tom se Preporukom uspostavlja okvir za razvoj učinkovitih pristupa rješavanju pritužbi potrošača, uključujući niz aktivnosti koje industrija može poduzeti u tom pogledu. Ističe se kako su mehanizmi za rješavanje potrošačkih sporova, što su ih brojna poduzeća uspostavila, doprinijeli jačanju povjerenja i rastu zadovoljstva potrošača. Ti mehanizmi mogu pružiti praktičnija rješenja za pritužbe od sudskih postupaka, koji mogu biti skupi, teški i dugotrajni za sve uključene strane. Međutim, da bi ti izvansudski mehanizmi bili učinkoviti, potrošači moraju saznati da oni postoje i trebale bi im biti dostupne upute o podnošenju pritužbi, posebno u slučaju prekograničnih ili višedimenzionalnih transakcija.

100. Točka 4. odnosi se na zavaravajuće, obmanjujuće, prijevare ili druge nepoštene poslovne prakse. Takve prakse mogu izazvati poremećaje na tržištima na štetu potrošača i odgovornih poduzeća te ih treba izbjegavati.

101. Točka 5. Odnosi se na edukaciju potrošača, koja postaje sve važnija u vrijeme rastuće kompleksnosti brojnih tržišta i proizvoda. Vlade, organizacije potrošača i brojna poduzeća prepoznali su to kao zajedničku odgovornost i uvidjeli da mogu odigrati važne uloge u tom smislu. Poteškoće s kojima se potrošači suočavaju prilikom odabira kompleksnih proizvoda u financijskom sektoru i drugim sektorima pokazale su koliko je važno da zainteresirane strane surađuju na promicanju edukacije koja će potrošačima pomoći da donose bolje odluke.

102. Točka 6. odnosi se na osobne podatke. Poduzeća prikupljaju i koriste sve više osobnih podataka, što može predstavljati velik rizik od povrede privatnosti potrošača i njihove dobrobiti. Zaštita osobnih podataka potrošača, uključujući sigurnost podataka, stoga je od velike važnosti.

103. U točki 7. naglašava se važnost suradnje poduzeća s tijelima javne vlasti u cilju učinkovitijeg sprječavanja i borbe protiv obmanjujućih marketinških praksi. Također je potrebna suradnja u cilju ublažavanja ili sprječavanja prijetnji javnom zdravlju i sigurnosti te okolišu. Te prijetnje uključuju opasnosti u vezi sa zbrinjavanjem, konzumacijom i upotrebom robe. Ovime se naglašava koliko je važno voditi računa o cijelom životnom ciklusu proizvoda, posebno u fazama projektiranja, proizvodnje, distribucije, uporabe i zbrinjavanja.

104. U točki 8. poduzeća se pozivaju da prilikom stavljanja robe i usluga na tržište vode računa o ranjivim potrošačima i potrošačima koji se nalaze u nepovoljnom položaju. Ranjivi potrošači ili potrošači koji se nalaze u nepovoljnom položaju su potrošači ili kategorije potrošača koji se, zbog osobnih karakteristika ili okolnosti (kao što je dob, psihička ili fizička sposobnost, obrazovanje, prihodi, jezik ili velika udaljenost), mogu susresti s posebnim poteškoćama u snalaženju na današnjim globaliziranim, informacijski intenzivnim tržištima. Ta točka također naglašava rastuću

važnost mobilne trgovine i drugih oblika e-trgovine na globalnim tržištima. Ta vrsta trgovine donosi znatne i sve brojnije prednosti. Prednosti koje takva trgovina pruža značajne su i porastu. Ali postoje i rizici od nanošenja štete potrošačima. Vlade su posvetile mnogo vremena pitanju transparentne i učinkovite zaštite potrošača u okviru internetske trgovine na razini koja neće biti manja od razine zaštite kakva je osigurana u tradicionalnijim oblicima trgovine. Stoga je važno da poduzeća poduzmu korake kako bi smanjila rizike povezane s internetskom trgovinom, tako da razina zaštite ne bude manja od one predviđene za tradicionalnije oblike trgovine.

IX. ZNANOST, TEHNOLOGIJA I INOVACIJE

Znanstvena istraživanja i tehnološke inovacije potaknuli su produktivnost u svim sektorima, kao i sposobnost poduzeća da provode dubinsku analizu i doprinose održivom razvoju. Poduzeća bi, prema potrebi, trebala doprinijeti razvoju lokalnih i nacionalnih inovativnih kapaciteta. U kontekstu razvoja, financiranja, prodaje, licenciranja, trgovine i uporabe tehnologije, uključujući prikupljanje i korištenje podataka, kao i znanstvena istraživanja i inovacije, poduzeća bi trebala poštovati *Smjernice* i pridržavati se primjenjivih nacionalnih zakona i zahtjeva, uključujući zahtjeve u pogledu privatnosti i zaštite podataka te propise o kontroli izvoza. Konkretno, poduzeća bi trebala:

1. provesti dubinsku analizu na temelju rizika, kako je opisano u poglavlju II., u pogledu stvarnih i potencijalnih učinaka povezanih sa znanosti, tehnologijom i inovacijama;
2. usvojiti, u tijeku njihovih poslovnih aktivnosti i kad je to izvedivo, prakse koje omogućuju transfer i brzo širenje tehnologija te znanja i vještina, pod uzajamno dogovorenim uvjetima, kao i poboljšati pristup podacima i njihovu razmjenu radi poticanja znanstvenih otkrića i inovacija, vodeći računa o zaštiti prava intelektualnog vlasništva, obvezama povjerljivosti, privatnosti, zaštiti osobnih podataka, kontroli izvoza i načelima nediskriminacije;
3. prema potrebi, provoditi aktivnosti razvoja znanosti i tehnologije u zemljama domaćinima kako bi se zadovoljile potrebe lokalnog tržišta, te zapošljavati radnike iz zemlje domaćina na poslovima u području znanosti i tehnologije i poticati njihovu izobrazbu, vodeći računa o cjelovitosti, sigurnosti i komercijalnim potrebama;
4. prilikom dodjele licencija za korištenje prava intelektualnog vlasništva ili dobrovoljnog prijenosa tehnologije na drugi način, učiniti to pod uzajamno dogovorenim uvjetima i uz odgovarajuće mjere zaštite za sprječavanje i ublažavanje negativnih utjecaja te na način kojim se doprinosi dugoročnim izgledima za održivi razvoj zemlje domaćina, u skladu s propisima o kontroli izvoza;
5. ako je to relevantno za komercijalne ciljeve, razvijati veze s lokalnim visokoškolskim ustanovama i javnim istraživačkim

ustanovama te sudjelovati u suradničkim istraživačkim projektima s lokalnom industrijom ili industrijskim udruženjima, uključujući mala i srednja poduzeća i organizacije civilnog društva. Takva bi suradnja trebala uzeti u obzir učinkovito upravljanje rizicima, etička razmatranja, pitanja nacionalne sigurnosti, primjenjive zakone i razmatranja zainteresiranih strana. Također bi trebala prepoznati vrijednost otvorene znanosti i poštovati zaštitne mjere za očuvanje akademskih sloboda te istraživačku i znanstvenu autonomiju;

6. pri prikupljanju, dijeljenju i korištenju podataka, povećati transparentnost pristupa podacima i njihova dijeljenja te tijekom cijelog ciklusa vrijednosti podataka poticati usvajanje odgovorne prakse upravljanja podacima koja poštuje standarde i obveze koje su primjenjive, široko priznate i prihvaćene od strane onih koji se pridržavaju *Smjernica*, uključujući kodekse ponašanja, etička načela, pravila koja se odnose na manipulaciju i prisiljavanje potrošača, te standarde za zaštitu privatnosti i podataka;
7. poduzeća bi u okviru svojih okolnosti trebala podržati zajedničke napore u odgovarajućim forumima za promicanje otvorenog, besplatnog, globalnog, interoperabilnog, pouzdanog, dostupnog, cjenovno pristupačnog, sigurnog i otpornog interneta, uključujući poštovanje slobode izražavanja, mirnog okupljanja i udruživanja na internetu, te u skladu s pitanjima obuhvaćenim *Smjericama*.

Komentari uz poglavlje IX.: Znanost, tehnologija i inovacije

105. Razvoj, licenciranje, prodaja, trgovina i korištenje tehnologije snažno utječu na pitanja obuhvaćena *Smjericama*, uključujući održivi razvoj, ljudska prava, sudjelovanje u gospodarstvu, kvalitetu demokracije, socijalnu koheziju, klimatske promjene, globalno poslovanje i radno okruženje te tržišnu dinamiku. Znanstvena istraživanja i tehnološke inovacije potaknuli su produktivnost u svim sektorima, kao i sposobnost poduzeća da provode dubinsku analizu i doprinose održivom razvoju, ali mogu biti povezani i s izazovima i štetnim učincima.
106. Uzimajući u obzir promjenljivu prirodu ove teme i činjenicu da je povezana s mnogim pitanjima, područje primjene ovog poglavlja trebalo bi biti široko i uključivo kako bi se osiguralo da ostane relevantno u pogledu rizika povezanih s budućim razvojem znanosti, tehnologije i inovacija.

107. U globaliziranoj ekonomiji znanja, dostupnost i mogućnost korištenja tehnologije, podataka i znanja od ključne je važnosti za poboljšanje poslovnih rezultata. Takva je dostupnost važna i za širenje utjecaja tehnološkog napretka na cijelo gospodarstvo, što uključuje rast produktivnosti i stvaranje radnih mjesta, u kontekstu održivog razvoja.⁶ Multinacionalna poduzeća najvažniji su kanal za prekogranični transfer tehnologije. Ona mogu doprinijeti inovacijskom kapacitetu zemalja domaćina kroz razvoj, širenje pa čak i omogućavanje uporabe novih tehnologija u domaćim poduzećima i institucijama. Njihove aktivnosti u području razvoja i istraživanja, kad su dobro povezane s nacionalnim inovacijskim sustavom, mogu potaknuti gospodarski i društveni razvoj u zemljama domaćinima. S druge strane, razvoj dinamičnog inovacijskog sustava u zemlji domaćinu otvara nove poslovne mogućnosti za multinacionalna poduzeća.
108. Stoga je cilj ovog poglavlja promicati, u granicama ekonomske izvedivosti, očuvanje konkurentnosti i u skladu s načelima privatnosti, zaštite podataka, sigurnosti, zaštite intelektualnog vlasništva i povjerljivosti, širenje rezultata aktivnosti istraživanja i razvoj multinacionalnih poduzeća u zemljama u kojima posluju, što doprinosi inovacijskim kapacitetima zemalja domaćina. U tom pogledu, promicanje širenja tehnologije može uključivati komercijalizaciju proizvoda i usluga u koje su ugrađene nove tehnologije, licenciranje procesnih inovacija, zapošljavanje i osposobljavanje osoblja u području znanosti i tehnologije te razvoj suradničkih inicijativa u području razvoja i istraživanja. Prilikom pregovora o prodaji ili licenciranju tehnologije, ne samo da bi trebalo sporazumno utvrditi uvjete i odredbe, već bi multinacionalna poduzeća također trebala uzeti u obzir dugoročni utjecaj tehnologije na razvoj, okoliš i društvo. U sklopu svojih aktivnosti multinacionalna poduzeća mogu razviti i poboljšati inovacijski kapacitet svojih međunarodnih podružnica i podizvođača drugih subjekata s kojima posluju. Također, multinacionalna poduzeća mogu skrenuti pažnju na važnost lokalne znanstvene i

⁶ Ttočkom 7. ne dovode se u pitanje stajališta vlada u području elektroničke trgovine pri Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (WTO). Njezin cilj nije zanemarivanje drugih važnih interesa javne politike koji se mogu odnositi na upotrebu interneta koje bi trebalo uzeti u obzir. Neke su se zemlje u tom pogledu pozvale na Tunišku Agendu za informacijsko društvo iz 2005.

tehnološke infrastrukture, kao fizičke tako i intelektualne. U tom pogledu, multinacionalna poduzeća mogu dati koristan doprinos vladama zemalja domaćina u izradi okvira politika koje će pogodovati razvoju dinamičnih inovacijskih sustava.

109. Znanost ovdje među ostalim uključuje istraživanje i proučavanje. Ovdje se podrazumijeva da tehnologija uključuje digitalnu tehnologiju, nedigitalnu tehnologiju i digitalne usluge, kao i digitalne ekosustave koji olakšavaju njihov razvoj i upotrebu. Inovacija se ovdje shvaća kao proces razvoja novog ili kvalitetnijeg proizvoda, usluge ili procesa s namjerom da bude dostupan potencijalnim korisnicima ili da ga poduzeće stavi u upotrebu.
110. Pojam 'podaci', kao i u relevantnim Preporukama OECD-a, odnosi se na snimljene informacije u strukturiranim ili nestrukturiranim formatima, uključujući tekst, slike, zvuk i videozapise. Inovacija potaknuta podacima i podatkovno intenzivna znanost obećavaju rješavanje velikih društvenih izazova. Otvorene znanstvene inicijative i pristup podacima imali su dalekosežne učinke na ponovljivost znanstvenih rezultata, širenje znanja u društvu, interdisciplinarnu suradnju, učinkovito korištenje resursa, produktivnost i konkurentnost. Prekogranični protok podataka ključan je za potporu međunarodnoj trgovini, razmjeni informacija i znanja kako bi se premostili digitalni jazovi i održivi razvoj. Točka 2. ističe ove prednosti, ali također prihvaća rizik od krađe, kao i neodgovorno dijeljenje i korištenje podataka koji mogu narušiti privatnost pojedinaca i predstavljati potencijalni rizik za nacionalnu sigurnost. Poduzeća u podatkovnom ekosustavu, uključujući nositelje podataka, proizvođače podataka i posrednike podataka, kako je definirano u *Preporuci o unaprjeđenju pristupa podacima i njihove razmjene* [OECD/LEGAL/0463], potiče se da razmotre preporuke o odgovornom pristupu podacima, njihovoj razmjeni i njihovoj uporabi, kako je navedeno u toj Preporuci, kojom se nastoji osigurati provedba mjera upravljanja rizicima tijekom ciklusa vrijednosti podataka, uključujući mjere potrebne za zaštitu povjerljivosti, cjelovitosti, sigurnosti i dostupnosti podataka, posebno u kontekstu upravljanja biološkim podacima kao što je DNK, te pri otkrivanju podataka tijelima kaznenog progona i drugim vladnim agencijama.

111. U točki 4. očekivanja od poduzeća trebala bi biti razmjerna kako bi se izbjegli uvjeti koji rezultiraju neželjenim posljedicama. Poduzeća bi također trebala uložiti napore kako bi identificirala situacije u kojima određeni akteri mogu nastojati izvući korist od prijenosa tehnologije radi zloupotrebe civilne tehnologije.
112. U skladu s poglavljem II., priroda i opseg dubinske analize štetnih učinaka povezanih sa znanostima, tehnologijom i inovacijama ovisi o okolnostima svake pojedine situacije i uključuje određivanje prioriteta utjecaja na temelju rizika. Time bi se također trebale uzeti u obzir poznate ili razumno predvidljive okolnosti povezane s korištenjem proizvoda ili usluge koja se pruža u skladu s njihovom namjenom ili pod razumno predvidivim uvjetima nepravilne uporabe ili zlouporabe, što može dovesti do štetnih učinaka.
113. Poduzeća koja sudjeluju u razvoju novih tehnologija ili novoj primjeni postojećih alata trebala bi predvidjeti u mjeri u kojoj je to izvedivo i, prema potrebi, rješavati etičke, pravne, radne, društvene i ekološke izazove koje postavlja nova tehnologija, istodobno potičući odgovorne inovacije i sudjelujući u dijalogu i razmjeni informacija s lokalnim regulatornim tijelima i predstavnicima radnika. Osim provedbe preporuka iz *Smjernica*, te na temelju njih, poduzeća se potiče da razmotre dostupne smjernice o inovacijskom procesu, uključujući relevantne standarde OECD-a u području umjetne inteligencije i neurotehnologije, uključujući *Preporuku o umjetnoj inteligenciji* [OECD/LEGAL/0449] i *Preporuku o odgovornim inovacijama u neurotehnologiji* [OECD/LEGAL/0457].
114. Digitalna sigurnost zajednička je odgovornost svih zainteresiranih strana, uključujući poduzeća, kupce i vlade. Incidenti u području digitalne sigurnosti, kao što su neovlašteni pristup sustavima ili softveru, hakiranje računala, gubitak ili krađa podataka ili manipulacija računalnim resursima, mogu naštetiti poduzećima, vladama i pojedincima ugrožavanjem dostupnosti, integriteta i/ili povjerljivosti njihovih podataka, informacijskih sustava i mreža. Poduzeća bi trebala osigurati upravljanje rizicima u području digitalne sigurnosti na način koji je u skladu s ostalim poglavljima *Smjernica*. Zadana načela povjerljivosti, korištenje složene enkripcije, protokola za upravljanje dozvolama i pristupom te druge najbolje prakse mogu smanjiti prijetnje i ublažiti

štetu. Poduzeća bi također trebala uzeti u obzir relevantne standarde OECD-a u području podataka.

115. U svim aktivnostima koje se odnose na sudjelovanje ili suradnju djece i mladih u digitalnom okruženju, poduzeća bi, prema potrebi, trebala primarno uzeti u obzir najbolje interese djeteta i, u dubinskoj analizi utvrditi kako se prava djece i mladih mogu poštovati te kako se njihova dobrobit može zaštititi i promicati u digitalnom okruženju, i poduzeti odgovarajuće mjere u tu svrhu u skladu s *Preporukom o djeci u digitalnom okruženju* [OECD/LEGAL/O389] i *Smjernicama OECD-a za pružatelje digitalnih usluga*.

X. TRŽIŠNO NATJECANJE

Poduzeća bi trebala:

1. provoditi svoje aktivnosti u skladu sa svim važećim zakonima i propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, vodeći računa o zakonima o zaštiti tržišnog natjecanja u svim nadležnostima u kojima aktivnosti poduzeća mogu proizvesti protutržišne učinke;
2. suzdržati se od sklapanja ili primjene protutržišnih dogovora među konkurentima, uključujući dogovore o:
 - a) utvrđivanju cijena;
 - b) namještanju natječaja (tajno dogovorene ponude);
 - c) uvođenju proizvodnih ograničenja ili kvota; ili
 - d) podjeli tržišta putem međusobne raspodjele potrošača, dobavljača, teritorija ili područja djelatnosti;
3. surađivati s istražnim tijelima nadležnim za zaštitu tržišnog natjecanja, između ostalog te u skladu s mjerodavnim pravom i uz primjenu odgovarajućih zaštitnih mjera, pružanjem žurnih i potpunih odgovora na zahtjeve za informacije u mjeri u kojoj to bude izvedivo i razmatranjem mogućnosti primjene dostupnih instrumenata, kao što je ukidanje tajnosti, kad je to primjereno, u cilju promicanja svrsishodne i učinkovite suradnje među istražnim tijelima;
4. redovito raditi na jačanju svijesti zaposlenika o važnosti poštovanja svih važećih zakona i propisa te, posebno, brinuti o izobrazbi višeg rukovodstva poduzeća o zaštiti tržišnog natjecanja.

Komentari uz poglavlje X.: Tržišno natjecanje

116. U ovim se preporukama ističe važnost zakona i propisa o zaštiti tržišnog natjecanja za učinkovito funkcioniranje domaćih i međunarodnih tržišta te ponovno potvrđuje važnost usklađenosti multinacionalnih poduzeća s tim zakonima i propisima. Također se nastoji osigurati da sva poduzeća budu svjesna promjena opsega, pravnih lijekova i sankcija iz zakona o zaštiti tržišnog natjecanja, kao i opsega suradnje između tijela za zaštitu tržišnog natjecanja. Pojam 'zakon o tržišnom natjecanju' odnosi se na zakone,

uključujući zakone 'protiv trustova' i zakone 'protiv monopola', koji na različite načine zabranjuju: a) protutržišne sporazume; b) zloupotrebu tržišne moći ili dominacije; c) stjecanje tržišne moći ili dominacije na bilo koji drugi način osim putem učinkovitog poslovanja; ili d) znatno slabljenje tržišnog natjecanja ili znatno ograničavanje učinkovitog tržišnog natjecanja kroz spajanja ili preuzimanja.

117. Općenito govoreći, zakoni i politike o zaštiti tržišnog natjecanja zabranjuju: a) najteže oblike kartela (tj. zabranjene sporazume); b) druge protutržišne dogovore; c) protutržišno djelovanje kojim se iskorištava ili jača tržišna dominacija ili tržišna snaga; i d) spajanja i preuzimanja koja narušavaju tržišno natjecanje. U skladu s *Preporukama o učinkovitoj borbi protiv najtežih oblika kartela [OECD/LEGAL/0452]*, protutržišni dogovori navedeni pod a) predstavljaju najteže oblike kartela, ali se uzimaju u obzir razlike u zakonima zemalja članica uključujući izuzeća ili odredbe koje predviđaju mogućnost izuzeća ili pak odobrenja aktivnosti koje bi inače mogle biti zabranjene. Preporuke iz ovih *Smjernica* ne znače da bi se poduzeća trebala odreći korištenja pogodnosti takvih zakonski dopuštenih izuzeća ili odredbi. Kategorije pod b) i c) općenitije su naravi zato što je učinak drugih vrsta dogovora i jednostranog djelovanja manje jasan, te stoga ne postoji tako snažan konsenzus o tome što bi trebalo smatrati protutržišnim djelovanjem.
118. Cilj politike o zaštiti tržišnog natjecanja jest pridonijeti boljitku u gospodarskom razvoju u cjelini kroz promicanje tržišnih uvjeta u kojima tržišno natjecanje određuje prirodu, kvalitetu i cijenu roba i usluga. Uz to što općenito koristi potrošačima i gospodarstvu zemlje, takvo kompetitivno okruženje pogoduje poduzećima koja učinkovito odgovaraju na zahtjeve potrošača. Poduzeća mogu doprinijeti tom procesu pružanjem informacija i savjeta kada vlade razmatraju donošenje zakona i politika koje bi mogle smanjiti učinkovitost ili na neki drugi način oslabiti konkurentnost tržišta.
119. Poduzeća bi trebala biti svjesna činjenice da se i danas donose zakoni o zaštiti tržišnog natjecanja i da ti zakoni sve češće zabranjuju protutržišno djelovanje u inozemstvu ako takvo djelovanje štetno utječe na domaće potrošače. Nadalje, zbog prekogranične

trgovine i ulaganja, sve je izglednije da će protutržišno djelovanje koje se odvija unutar jedne nadležnosti štetno utjecati i na druge nadležnosti. Poduzeća bi stoga trebala voditi računa o pravu zemlje u kojoj posluju i o pravu svih zemalja na koje će njihovo postupanje vjerojatno utjecati.

120. U konačnici, poduzeća bi trebala uvidjeti da se suradnja tijela za zaštitu tržišnog natjecanja sve više širi i produbljuje kad je riječ o istragama i borbi protiv protutržišnih aktivnosti. Opće informacije mogu se naći u relevantnim standardima OECD-a u području politike tržišnog natjecanja. Kada tijela za zaštitu tržišnog natjecanja iz različitih nadležnosti provode reviziju istog procesa, podrška poduzeća u cilju olakšavanja suradnje između tih tijela doprinosi dosljednosti i kvaliteti donesenih odluka i mjera za zaštitu tržišnog natjecanja, a pritom također omogućuje uštedu troškova za poduzeća i vlade.
121. Iako bi poduzeća i inicijative za suradnju u kojima sudjeluju trebali poduzeti proaktivne mjere kako bi razumjeli pitanja zakona o tržišnom natjecanju u njihovoj nadležnosti te izbjegli aktivnosti koje bi mogle predstavljati kršenje zakona o tržišnom natjecanju, vjerodostojne inicijative za odgovorno poslovno ponašanje nisu same po sebi u sukobu s ciljevima zakona o tržišnom natjecanju te suradnja u okviru takvih inicijativa općenito neće predstavljati kršenje takvih zakona.
122. Ovisno o nacionalnom kontekstu, poduzeća mogu podlijegati zakonu o tržišnom natjecanju kada kupuju radnu snagu na isti način kao kada kupuju drugu robu i usluge. U takvim se slučajevima mogu primijeniti oštre sankcije ako između poslodavaca postoji zabranjeni sporazum o plaćama (određivanje plaća) i praksama zapošljavanja (kao što su sporazumi o neotpuštanju osoblja i zabrani zapošljavanja). Poduzeća bi stoga trebala osigurati pridržavanje važećih zakona u svojim politikama pronalazjenja i zapošljavanja radnika te pri planiranju spajanja i preuzimanja.

XI.

OPOREZIVANJE

82

1. Važno je da poduzeća doprinose javnim financijama zemalja domaćina pravodobnim podmirivanjem svojih poreznih obveza. Poduzeća bi posebice trebala poštovati ne samo slovo, nego i duh poreznih zakona i propisa zemalja u kojima posluju. Poštovati duh zakona znači razumjeti namjeru zakonodavca i djelovati u skladu s njom. To ne znači da takva tumačenja zakona obvezuju poduzeća da plaćaju iznose veće od zakonski propisanih iznosa. Izvršavanje poreznih obveza obuhvaća različite mjere, poput pravodobnog pružanja relevantnih ili zakonom propisanih informacija odgovarajućim tijelima radi točnog utvrđivanja poreznih obveza u vezi s poslovanjem poduzeća i usklađivanja prakse u području transfernih cijena s načelom nepristrane transakcije.
2. Poduzeća bi trebala pristupiti upravljanju u području poreza i izvršavanju poreznih obveza kao važnim sastavnicama svojih sustava nadzora i sustava upravljanja rizicima u širem smislu. Posebice, uprave poduzeća trebale bi donijeti strategije za upravljanje poreznim rizicima kojima će se zajamčiti identifikacija i procjena svih financijskih, regulatornih i reputacijskih rizika u vezi s oporezivanjem.

Komentari uz XI. poglavlje: Oporezivanje

123. Kada se govori o korporativnom građanstvu u području oporezivanja, podrazumijeva se da bi poduzeća trebala poštovati ne samo slovo, nego i duh poreznih zakona i propisa svih zemalja u kojima posluju, surađivati s nadležnim tijelima i pružati im relevantne ili zakonom propisane informacije. Smatra se da poduzeće poštuje duh poreznih zakona i propisa ako poduzima razumne mjere kako bi razumjelo namjeru zakonodavca te ako tumači porezna pravila u skladu s tom namjerom u okviru zakona i relevantne suvremene zakonodavne povijesti. Transakcije ne bi smjele biti strukturirane tako da porezni rezultati ne budu u skladu s ekonomskim posljedicama transakcije, osim ako postoji poseban propis kojim je predviđen takav rezultat. U tom bi slučaju poduzeće trebalo biti u razumnoj mjeri sigurno da je transakcija strukturirana na način da porezni rezultat za poduzeće ne bude

83

u suprotnosti s namjerom zakonodavca.

124. Usklađenost s poreznim propisima također podrazumijeva suradnju s poreznim tijelima i pružanje informacija koje su tim tijelima potrebne za učinkovitu i pravičnu primjenu poreznih zakona. Ta suradnja trebala bi uključivati pravodobne i potpune odgovore na zahtjeve nadležnih tijela za dostavu informacija u skladu s odredbama ugovora o oporezivanju ili razmjeni informacija. Međutim, ta obveza podliježe nekim ograničenjima. U *Smjernicama* se posebno ističe da informacije koje bi poduzeća trebala pružati moraju biti relevantne za provedbu važećih poreznih zakona. Time se prepoznaje potreba za ravnotežom između opterećenja poduzeća obvezama u svrhu poštovanja važećih poreznih zakona i potrebe da porezna tijela dobiju potpune, pravodobne i točne informacije koje će im omogućiti provođenje poreznih zakona.
125. Sustavi upravljanja rizicima, strukture i politike poduzeća trebale bi odražavati posvećenost poduzeća suradnji, transparentnosti i izvršavanju poreznih obveza. U slučaju poduzeća koja imaju korporativni pravni oblik, korporativni odbori raspolažu nizom mogućnosti za nadziranje poreznih rizika. Na primjer, korporativni odbori trebali bi proaktivno raditi na utvrđivanju odgovarajućih načela porezne politike, kao i na uspostavi sustava unutarnje kontrole u području poreza, tako da upravljačke aktivnosti budu u skladu sa stajalištima odbora u pogledu poreznih rizika. Odbor bi trebao biti obaviješten o svim mogućim bitnim poreznim rizicima te je potrebno raspodijeliti dužnosti za izvršavanje funkcija unutarnje kontrole u području poreza i izvještavanje odbora. Sveobuhvatna strategija upravljanja rizikom koja obuhvaća poreze omogućit će poduzećima da se ponašaju kao dobri korporativni građani, ali i da učinkovito upravljaju poreznim rizicima, što im pak može pomoći da izbjegnu veće financijske, regulatorne i reputacijske rizike.
126. Porezna transparentnost podupire integritet poreznog sustava neke zemlje i važan je način da se osigura i pokaže da poduzeća poštuju slovo i duh poreznih zakona. Poduzeće koje je dio multinacionalne grupe poduzeća u nekoj zemlji može imati značajne ekonomske odnose s članovima iste multinacionalne grupe poduzeća u drugim zemljama. Takvi odnosi mogu utjecati

na porezne obveze na obje strane. Stoga će poreznim tijelima možda biti potrebne informacije iz drugih zemalja kako bi mogla procijeniti te odnose i utvrditi poreznu obvezu člana multinacionalne grupe poduzeća koji posluje u njihovoj zemlji. I u tom slučaju, informacije koje poduzeća trebaju pružati ograničene su na informacije koje su relevantne ili zakonom propisane za potrebe procjene tih ekonomskih odnosa u svrhu utvrđivanja točne porezne obveze člana multinacionalne grupe poduzeća. Multinacionalna poduzeća trebaju pružati te informacije i na taj način surađivati s relevantnim tijelima. Određeni broj mjera projekta *Uključivi okvir OECD-a / skupine G20 za borbu protiv smanjenja porezne osnovice i premještanja dobiti (BEPS)*, kao što su izrada i razmjena Izvješća po državama (BEPS, mjera 13), obvezna spontana razmjena informacija o odlukama koje su specifične za pojedinog poreznog obveznika (BEPS, mjera 5) i obvezna pravila o objavljivanju protiv agresivnog poreznog planiranja (BEPS, mjera 12), imaju za cilj poboljšanje transparentnosti.

127. Transferne cijene pitanje su od posebne važnosti u području korporativnog građanstva i oporezivanja. Snažan rast globalne trgovine i izravnih prekograničnih ulaganja (i važna uloga multinacionalnih poduzeća u takvoj trgovini i ulaganjima) znači da su transferne cijene važna odrednica za oporezivanje članova multinacionalnih grupa poduzeća zbog toga što bitno utječu na podjelu porezne osnovice između zemalja u kojima multinacionalno poduzeće posluje. Načelo nepristrane transakcije, koje je uključeno u OECD-ovu Ogleđnu poreznu konvenciju i UN-ovu Ogleđnu konvenciju o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja između razvijenih zemalja i zemalja u razvoju, predstavlja međunarodno prihvaćen standard za usklađivanje dobiti povezanih poduzeća. Primjenom načela nepristrane transakcije izbjegava se neprimjereno prebacivanje dobiti ili gubitaka i smanjuje se rizik dvostrukog oporezivanja. Kako bi se osigurala pravilna primjena tog načela, multinacionalna poduzeća moraju surađivati s poreznim tijelima i pružati sve relevantne ili zakonom propisane informacije o odabiru metode određivanja transfernih cijena koju primjenjuju na svoje međunarodne transakcije s povezanim poduzećem. Prepoznaje se činjenica da je multinacionalnim poduzećima, ali i poreznim tijelima, često teško utvrditi odražavaju li transferne cijene standard (ili načelo) nepristrane

transakcije na odgovarajući način, kao i činjenica da primjena tog načela ne predstavlja egzaktnu znanost.

128. OECD-ov Odbor za fiskalne poslove radi na preporukama čija primjena može osigurati usklađenost transfernih cijena s načelom nepristrane transakcije. *Smjernice OECD-a o transfernim cijenama za multinacionalna poduzeća i porezne uprave (Smjernice OECD-a o transfernim cijenama)* iz 1995. nastale su kao rezultat tog rada, a *Preporuka Vijeća OECD-a o utvrđivanju transfernih cijena između povezanih poduzeća [OECD/LEGAL/0279]* (članovi multinacionalne grupe poduzeća obično potpadaju pod definiciju pojma 'povezana poduzeća') bavi se istom problematikom. *Smjernice OECD-a o transfernim cijenama* stalno se ažuriraju u svjetlu promjena u globalnom gospodarstvu te na tragu iskustava poreznih uprava i obveznika koja se odnose na transferne cijene. Važno je da je Preporuka Vijeća revidirana 2017. kako bi odražavala prihvaćanje paketa mjera protiv BEPS-a, ojačala utjecaj i relevantnost Smjernica o transfernim cijenama izvan članica OECD-a i osigurala veću jasnoću i pravnu sigurnost vladama i poreznim obveznicima u pogledu statusa budućih revizija podržavajući njihovu pravodobnu provedbu. Primjena načela nepristrane transakcije na raspodjelu dobiti stalnih poslovnih jedinica u svrhu utvrđivanja prava oporezivanja koja pripadaju državi domaćinu u skladu s relevantnim poreznim ugovorom bila je predmet Preporuke Vijeća OECD-a iz 2008.
129. *Smjernice OECD-a o transfernim cijenama* bave se primjenom načela nepristrane transakcije na procjenu transfernih cijena povezanih poduzeća. Cilj tih smjernica je pomoći poreznim upravama (zemalja članica i nečlanica OECD-a) i multinacionalnim poduzećima predstavljanjem obostrano prihvatljivih rješenja za različite slučajeve u području transfernih cijena i tako smanjiti mogućnost sukoba između različitih poreznih uprava, ali i poreznih uprava i multinacionalnih poduzeća, te izbjeći skupe parnične postupke. Multinacionalna poduzeća potiču primjenu *Smjernica OECD-a o transfernim cijenama* u izmijenjenom i dopunjenom obliku, kako bi bila sigurna da njihove transferne cijene odražavaju načelo nepristrane transakcije.
130. Usklađenost i dosljednost međunarodne arhitekture u pogledu

oporezivanja koja se odnosi na multinacionalne grupe poduzeća šire su utvrđene projektom BEPS OECD-a i skupine G20. *Mnogostrana konvencija o provedbi mjera povezanih s ugovorima o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja u svrhu sprječavanja smanjenja porezne osnovice i preusmjerenja dobiti* [OECD/LEGAL/O432] posebno potiče provedbu većeg broja mjera za sprječavanje izbjegavanja oporezivanja i za poboljšanje usklađenosti međunarodnih poreznih pravila, uključujući minimalne standarde za izbjegavanje zlouporabe ugovora i za olakšavanje rješavanja sporova. Uspješnost tog sustava ovisi o mreži pozitivnih odnosa, suradnji i reciprocitetu.

II. DIO:

PROVEDBENI POSTUPCI ZA SMJERNICE OECD-A ZA MULTINACIONALNA PODUZEĆA O ODGOVORNOM POSLOVNOM PONAŠANJU

ODLUKA VIJEĆA O SMJERNICAMA ZA MULTINACIONALNA PODUZEĆA O ODGOVORNOM POSLOVNOM PONAŠANJU

VIJEĆE,

UZIMAJUĆI U OBZIR članak 5. a) Konvencije o Organizaciji za gospodarsku suradnju i razvoj od 14. prosinca 1960.,

UZIMAJUĆI U OBZIR OECD-ovu Deklaraciju o međunarodnim ulaganjima i multinacionalnim poduzećima ('Deklaracija') [OECD/LEGAL/0144], u kojoj države članice i države nečlanice koje su joj pristupile ('države pristupnice') zajednički preporučuju multinacionalnim poduzećima koja posluju unutar ili iz njihovih državnih područja da se pridržavaju Smjernica za multinacionalna poduzeća o odgovornom poslovnom ponašanju ('Smjernice'),

UVIDAJUĆI DA BI, s obzirom na to da se poslovanje međunarodnih poduzeća odvija u cijelom svijetu, međunarodna suradnja u pitanjima u vezi s Deklaracijom trebala obuhvatiti sve zemlje,

SMATRAJUĆI da je poželjno unaprijediti postupke za savjetovanja o pitanjima koja ove Smjernice obuhvaćaju i promicati učinkovitu primjenu Smjernica,

na prijedlog Odbora za ulaganja:

ODLUČUJE:

I. Nacionalne kontaktne točke za odgovorno poslovno ponašanje

1. Države pristupnice dužne su osnovati Nacionalne kontaktne točke za odgovorno poslovno ponašanje (NKT) s ciljem učinkovitije primjene Smjernica. NKT-ovi će imati sljedeće dužnosti:
 - a) promicati svijest o Smjernicama i njihovu primjenu, uključujući odgovaranjem na upite;
 - b) doprinositi rješavanju pitanja koja se odnose na primjenu Smjernica u posebnim okolnostima.

Osim toga, kada je to primjereno i u koordinaciji s nadležnim javnim

tijelima, NKT-ovi također mogu pružati podršku naporima svojih vlada na razvijanju, provedbi i poticanju usklađenosti politika s ciljem promicanja odgovornog poslovnog ponašanja.

Poslovna zajednica, radničke organizacije, druge nevladine organizacije i ostale zainteresirane strane moraju biti obaviještene o dostupnosti NKT-ova.

2. NKT-ovi u različitim državama pristupnicama dužni su surađivati, prema potrebi, u pogledu svih pitanja u vezi sa Smjernicama koja su relevantna za njihove aktivnosti. Općenito gledano, prije uspostave kontakta s drugim NKT-ovima potrebno je provesti raspravu na nacionalnoj razini.
3. NKT-ovi su dužni održavati redovite sastanke radi razmjene iskustava i izvještavanja Odbora za ulaganja.
4. Države pristupnice dužne su osigurati svojim NKT-ovima ljudske i financijske resurse kako bi mogle učinkovito ispunjavati svoje dužnosti tako da u potpunosti budu zadovoljeni kriteriji učinkovitosti opisani u Provedbenim postupcima priloženima ovoj Odluci, vodeći pritom računa o unutarnjim proračunskim prioritetima i praksama.
5. Države pristupnice obvezne su provoditi periodička istorazinska ocjenjivanja svojih NKT-ova, u skladu s modalitetima koje je usvojila Radna skupina za odgovorno poslovno ponašanje (WPRBC).

II. Odbor za ulaganja i Radna skupina za odgovorno poslovno ponašanje

1. Odbor za ulaganja ('Odbor') obavezan je nadzirati primjenu Deklaracije o međunarodnim ulaganjima i multinacionalnim poduzećima. WPRBC je obavezan pomagati Odboru u provedbi odjeljka I. Deklaracije u pogledu svojih dužnosti u vezi sa Smjernicama.
2. Odbor je dužan, periodički ili na zahtjev države pristupnice, razmjenjivati mišljenja o pitanjima obuhvaćenima Smjernicama i iskustvima stečenim tijekom njihove primjene. Odbor je dužan periodički pozivati Savjetodavni odbor za poslovanje i industriju pri OECD-u (BIAC), Savjetodavni odbor sindikata pri OECD-u (TUAC) ('savjetodavna tijela'), OECD Watch, kao i druge međunarodne partnere, da iznose mišljenja o pitanjima obuhvaćenim Smjernicama.

Razmjene mišljenja o tim pitanjima s navedenim partnerima mogu se također održati na njihov zahtjev.

90

- Odbor je dužan angažirati se na razmatranju pitanja obuhvaćenih *Smjernicama* s državama koje nisu pristupnice radi promicanja odgovornog poslovnog ponašanja u skladu sa *Smjernicama* u cijelom svijetu i radi uspostave ravnopravnih uvjeta. Također je dužan nastojati surađivati s državama koje nisu pristupnice i koje su posebno zainteresirane za *Smjernice* i za promicanje njihovih načela i standarda.
- Odbor je također dužan davati pojašnjenja *Smjernica*. Stranke uključene u konkretan slučaj koji je potaknuo zahtjev za pojašnjenje dobit će priliku izraziti svoje stajalište usmeno ili pisanim putem. Odbor ne donosi zaključke o postupcima pojedinih poduzeća.
- Odbor je dužan razmjenjivati mišljenja o aktivnostima NKT-ova radi poboljšanja učinkovitosti primjene *Smjernica* i promicanja funkcionalne jednakovrijednosti NKT-ova.
- Odbor je dužan periodički izvještavati Vijeće o pitanjima koja su obuhvaćena *Smjernicama*. U svojim izvještajima Odbor je dužan uzimati u obzir izvještaje NKT-ova i, prema potrebi, mišljenja koja su iznijela savjetodavna tijela (BIAC i TUAC), OECD Watch, drugi međunarodni partneri i države koje nisu pristupnice.
- Odbor je dužan, u suradnji s NKT-ovima, u poduzećima proaktivno promicati učinkovito poštovanje načela i standarda iz *Smjernica*. Odbor je posebno dužan raditi na stvaranju prilika za suradnju sa savjetodavnim tijelima (BIAC-om i TUAC-om), OECD Watchem, drugim međunarodnim partnerima i ostalim dionicima radi promicanja pozitivnih doprinosa napretku, u kontekstu *Smjernica*, koji multinacionalna poduzeća mogu dati u području gospodarstva, okoliša i društva s ciljem ostvarivanja održivog razvoja, te kako bi im pomogao utvrditi i odgovoriti na rizike od štetnih učinaka u vezi s određenim proizvodima, regijama, sektorima ili industrijama.

III. Provedba i revidiranje Odluke

- Provedbenim postupcima priloženima ovoj Odluci utvrđuju se

91

očekivanja, preporuke i smjernice primjenjive na države pristupnice, NKT-ove, Odbor i WPRBC u provedbi ove Odluke.

- Ova će Odluka se periodički revidirati. Odbor je dužan davati prijedloge u tu svrhu, a WPRBC može sastavljati i dostavljati takve prijedloge Odboru.

POSTUPCI

I. Nacionalne kontaktne točke za odgovorno poslovno ponašanje

Zadaća Nacionalnih kontaktnih točaka za odgovorno poslovno ponašanje (NKT) jest promicati učinkovitu primjenu *Smjernica*. NKT-ovi će djelovati na način koji je:

- vidljiv;
- dostupan;
- transparentan;
- odgovoran;
- nepristran i pravičan;
- predvidljiv; i
- u skladu sa *Smjernicama*.

Ova načela zajedno obuhvaćaju ključne kriterije učinkovitosti NKT-ova. Uzimajući u obzir njihove posebne okolnosti, NKT-ovi će težiti funkcionalnoj jednakovrijednosti, što znači da svi NKT-ovi funkcioniraju s jednakim stupnjem učinkovitosti, uz zadovoljavanje ključnih kriterija učinkovitosti.

A. Institucionalni ustroj

U skladu s ciljevima funkcionalne jednakovrijednosti NKT-ova i radi promicanja učinkovite primjene *Smjernica*, države pristupnice mogu primijeniti fleksibilan pristup načinu organizacije NKT-ova kako bi zadovoljile ključne kriterije učinkovitosti. Pri utvrđivanju institucionalnog ustroja svojih NKT-ova, vlade će prema potrebi zatražiti aktivnu podršku socijalnih partnera i drugih dionika, kao i drugih nadležnih javnih tijela.

U skladu s navedenim, NKT-ovi:

- bit će sastavljeni, ustrojeni i imati dovoljno resursa kako bi predstavljali polazišnu točku za učinkovito rješavanje brojnih pitanja obuhvaćenih *Smjernicama*, imali pristup stručnim znanjima o svim relevantnim aspektima zadaća NKT-ova, kako bi mogli djelovati

nepriistrano, a pritom i dalje odgovarati vladama država pristupnica u odgovarajućoj mjeri;

2. mogu biti uspostavljeni u različitim ustrojstvenim oblicima radi ostvarivanja ključnih kriterija učinkovitosti i postizanja funkcionalne jednakovrijednosti, imajući u vidu važnost zadržavanja povjerenja dionika. Na primjer, NKT može biti viši dužnosnik ili pak može biti ustrojen kao vladin ured na čelu s višim dužnosnikom; kao međuagencijsko ili međuministarsko tijelo sastavljeno od viših dužnosnika ili koje vode viši dužnosnici; tijelo sastavljeno od predstavnika vlade, poslovne zajednice, radničkih organizacija i drugih nevladinih organizacija (višedioničko), i/ili od nezavisnih stručnjaka. Vlade se potiče da predstavnike poslovne zajednice, radničkih organizacija i drugih nevladinih organizacija uključe u savjetodavna ili nadzorna tijela kada je to korisno radi pružanja pomoći NKT-u u obavljanju njegovih zadaća;
3. razvijat će i održavati smislene odnose te surađivati sa socijalnim partnerima prema potrebi, kao i s predstavnicima poslovne zajednice, radničkih organizacija, nevladinih organizacija, i/ili drugih zainteresiranih strana koje mogu doprinijeti učinkovitoj primjeni Smjernica.

B. Informiranje i promidžba

NKT:

1. pobrinut će se za objavljivanje *Smjernica* i osigurati njihovu dostupnost na primjerene načine, što uključuje informiranje putem interneta i na nacionalnim jezicima. NKT-ovi također trebaju promicati *Smjernice* OECD-a za dubinsku analizu odgovornog poslovnog ponašanja, uzimajući u obzir specifičnu prirodu smjernica kako je navedeno u *Smjernicama*, II. poglavlju, točki 15. Komentara. Relevantni dionici, uključujući potencijalne ulagače (u zemlji i izvan zemlje), trebaju prema potrebi biti informirani o *Smjernicama*;
2. jačat će svijest o *Smjernicama*, njihovim provedbenim postupcima i o samom NKT-u, među ostalim suradnjom, prema potrebi, s nadležnim javnim tijelima, poslovnom zajednicom, radničkim organizacijama, drugim nevladinim organizacijama i zainteresiranom javnošću;
3. odgovarat će na upite o *Smjernicama* i OECD-ovim smjernicama za dubinsku analizu, kao i o samom NKT-u, uključujući i one koji stižu od:
 - a) drugih NKT-ova;

- b) poslovne zajednice, radničkih organizacija, drugih nevladinih organizacija i javnosti; i
- c) vlada država koje nisu pristupnice.

C. Konkretni slučajevi

Djelujući kao izvansudski mehanizam za pritužbe, NKT će doprinosti rješavanju problema koja se odnose na primjenu *Smjernica* u konkretnim slučajevima na način koji je u skladu s ključnim kriterijima učinkovitosti navedenima u odjeljku I.A. NKT-ovi će objavljivati svoje načine obrade predmeta, tj. postupke koje provode u rješavanju konkretnih slučajeva, koji će biti u skladu s ovim Postupcima. NKT-ove se potiče da se u izradi načina obrade predmeta savjetuju sa svojim dionicima. NKT-ovi će osigurati forum za raspravu i ponuditi svoja stručna znanja o *Smjernicama* te pomagati poslovnoj zajednici, radničkim organizacijama, drugim nevladinim organizacijama i drugim relevantnim zainteresiranim stranama u rješavanju iznesenih problema na učinkovit i pravodoban način te u skladu s mjerodavnim pravom i *Smjernicama*. Ovisno o osobitostima svakog slučaja, ta pomoć može uključivati pružanje podrške konstruktivnom dijalogu, pomaganje u postizanju sporazuma između stranaka i/ili davanje preporuka. Ta pomoć ima za cilj, među ostalim, unaprjeđenje provedbe *Smjernica* u budućnosti i/ili otklanjanje štetnih učinaka na način koji je u skladu sa *Smjernicama*. Prilikom pružanja pomoći, NKT će:

1. ako su drugi NKT-ovi zabrinuti zbog osobitosti pojedinog konkretnog slučaja, koordinirati ih u dobroj vjeri i izabrati vodeći i prateći NKT;
2. posavjetovati se sa strankama o iznesenom problemu i provesti početnu procjenu kojom će utvrditi zaslužuje li izneseni problem daljnje ispitivanje, te odgovoriti uključenim strankama;
3. ako NKT na temelju početne procjene odluči da izneseni problem zaslužuje daljnje ispitivanje, ponudit će uključenim strankama pomoć u rješavanju tog problema. U tu svrhu NKT će se savjetovati s uključenim strankama i, prema potrebi:
4. zatražiti mišljenje relevantnih tijela i/ili predstavnika poslovne zajednice, radničkih organizacija, drugih nevladinih organizacija i relevantnih stručnjaka;
5. savjetovati se s NKT-om ili NKT-ovima u relevantnoj drugoj državi pristupnici ili državama pristupnicama;
6. o sličnim konkretnim slučajevima zatražiti informacije od Tajništva ili upute od WPRBC-a, ako postoje nedoumice u pogledu tumačenja

- Smjernica*. Te su informacije i upute savjetodavne, povjerljive i specifične za pojedini slučaj te ne nude pojašnjenje tumačenja *Smjernica*, koje je i dalje dužnost Odbora u skladu s odjeljkom II.2.c). Ovisno o raspoloživim resursima, te informacije i upute potrebno je pružiti brzo kako bi se izbjeglo kašnjenje u rješavanju slučaja;
7. ponuditi i uz suglasnost uključenih stranaka omogućiti pristup sporazumnim i nekontradiktornim postupcima poput mirenja ili posredovanja, kako bi se uključenim strankama pomoglo u rješavanje tih problema;
 8. po dovršetku postupaka i nakon savjetovanja s uključenim strankama, javno objaviti rezultate postupaka, vodeći računa o potrebi zaštite osjetljivih poslovnih informacija i informacija drugih dionika, tako što će javno objaviti konačno priopćenje;
 9. ako NKT odluči da izneseni problemi ne zahtijevaju daljnje ispitivanje. Priopćenje bi trebalo sadržavati barem opis problematike, prema potrebi stavove uključenih stranaka, korake koje je NKT poduzeo u razmatranju podneska i angažman stranaka u postupku, te razloge za NKT-ovu odluku;
 10. ako stranke postignu dogovor o iznesenim problemima. Priopćenje bi trebalo sadržavati barem opis problematike, prema potrebi stavove uključenih stranaka, korake koje je NKT poduzeo kako bi pomogao strankama i informacije o tome kada je dogovor postignut. Informacije koje se odnose na sadržaj dogovora uključuju se samo ako na to pristanu predmetne stranke. NKT također može, prema potrebi, u svojim priopćenjima dati preporuke o provedbi *Smjernica* kada se postigne dogovor;
 11. ako se ne postigne dogovor ili ako stranka nije voljna sudjelovati u postupku. Priopćenje bi trebalo sadržavati barem opis iznesenih problema, prema potrebi stavove uključenih stranaka, razloge zašto je NKT odlučio da izneseni problemi zahtijevaju daljnje ispitivanje i korake koje je NKT poduzeo da pomogne strankama, uključujući informacije o angažmanu stranaka u postupku. NKT treba također uključiti preporuke o provedbi *Smjernica* kad je to relevantno. Prema potrebi, priopćenje može također sadržavati razloge zašto nije postignut dogovor. Ako to dopušta mjerodavno pravo i NKT-ovi načini obrade predmeta, NKT može, prema svojem nahođenju, u konačnoj izjavi iznijeti svoje stajalište o tome je li poduzeće poštovalo *Smjernice*.
 12. NKT će o rezultatima rješavanja konkretnih slučajeva pravodobno

- obavijestiti Odbor i WPRBC.
13. kad je to relevantno, angažirati se na naknadnom praćenju nakon rješavanja konkretnog slučaja, na provedbi preporuka ili dogovora koji su stranke postigle, ukoliko je postignut. NKT treba objaviti priopćenje o naknadnom praćenju. Svako naknadno praćenje koje NKT ima namjeru provesti treba biti navedeno u konačnom priopćenju, uključujući i rokove za njegovu provedbu;
 14. postupati transparentno i u konkretnom slučaju upoznati stranke sa svim relevantnim činjenicama i argumentima koje su NKT-u iznijele druge stranke, posebno tijekom faze pružanja dobrih usluga. Međutim, na temelju razumnog zahtjeva stranke, na primjer kako bi se zaštitile osjetljive informacije i/ili interesi dionika uključenih u konkretni slučaj, NKT može zadržati povjerljivost određenih informacija u odnosu na druge stranke;
 15. obavijestiti stranke da tijekom ili nakon postupka ne smiju javno ili trećoj stranci otkrivati činjenice i argumente koje su podijelile druge stranke ili NKT (uključujući, kad je to relevantno, vanjske posrednike ili miritelje) tijekom postupka opisanog u točkama od 1. do 5., osim ako stranka koja je dala informacije ne pristane na njihovo otkrivanje, ako te činjenice i argumenti već nisu u javnoj domeni ili bi njihovo neotkrivanje bilo protivno odredbama nacionalnog zakonodavstva;
 16. ako se problemi pojave u državama koje nisu pristupnice, poduzeti korake kako bi se ti problemi bolje razumjeli, te primijeniti ove Postupke;
 17. NKT-ovi trebaju tijekom cijelog postupka poduzimati sve odgovarajuće mjere u okviru svojih mogućnosti kako bi spriječili rizik od odmazde protiv stranaka u konkretnom slučaju. Ako saznaju za stvarni ili potencijalni slučaj odmazde, NKT-ovi trebaju, koliko god je to moguće, podržati pogođenu stranku kako bi se izbjegla i ublažila bilo kakva šteta te stupiti u kontakt s relevantnim tijelima, po mogućnosti uz savjetovanje s osobom ili osobama koje su u rizičnom položaju. Vlade bi također trebale poduzeti odgovarajuće korake za zaštitu NKT-ova i njihovih članova od odmazde.

D. Podrška nastojanjima vlada na promicanju odgovornog poslovnog ponašanja

Kako bi poboljšali učinkovitost *Smjernica*, NKT-ovi mogu, gdje je to prikladno i u koordinaciji s nadležnim javnim tijelima, podržati nastojanja njihovih vlada u razvoju, provedbu i poticanje usklađenosti politika s

ciljem promicanja odgovornog poslovnog ponašanja. Prilikom osiguravanja ili traženja takve podrške u obzir treba uzeti NKT-ove resurse i njegovu sposobnost za izvršavanje dužnosti opisanih u točki I.1. *Odluke*.

E. Izvještavanje

1. Svaki NKT podносит će godišnji izvještaj Odboru i WPRBC-u.
2. Izvještaji bi trebali sadržavati informacije o prirodi i rezultatima aktivnosti NKT-a, uključujući u konkretnim slučajevima.

F. Istorazinsko ocjenjivanje

Države pristupnice provodit će periodička istorazinska ocjenjivanja svojih NKT-ova koja organizira Tajništvo radi poboljšanja učinkovitosti provedbe *Smjernica*, razmjene primjera dobre prakse i poticanja učinkovitosti i funkcionalne jednakovrijednosti NKT-a. Modalitete periodičkog istorazinskog ocjenjivanja, uključujući postupke za njegovu provedbu, trajanje ciklusa istorazinskog ocjenjivanja i aranžmane financiranja odobrit će WPRBC i revidirati ih nakon svakog ciklusa. Prvi ciklus periodičkog istorazinskog ocjenjivanja bit će pokrenut tek nakon što takvi modaliteti budu odobreni.

II. Odbor za ulaganja, WPRBC i Tajništvo

1. Odbor, WPRBC i Tajništvo razmotrit će zahtjeve NKT-ova za pružanje pomoći u provedbi njihovih aktivnosti, uključujući u slučaju nedoumica u pogledu tumačenja *Smjernica* u konkretnim slučajevima, svaki od njih u skladu sa svojim dužnostima.
2. Radi veće učinkovitosti *Smjernica* i ostvarivanja funkcionalne jednakovrijednosti NKT-ova, Odbor će, uz pomoć WPRBC-a:
 - a) razmatrati godišnje izvještaje NKT-ova opisane u odjeljku I.E. Na temelju tih izvještaja, WPRBC će objavljivati godišnji izvještaj u kojem se analiziraju aktivnosti NKT-ova;
 - b) razmatrati potkrijepljene podneske koje dostave države pristupnice, savjetodavna tijela (BIAC ili TUAC) ili OECD Watch, u kojima se postavlja pitanje ispunjava li NKT svoje dužnosti u vezi s postupanjem u konkretnim slučajevima. Odbor će odobriti odgovor konsenzusom. Država pristupnica čiji je NKT predmet potkrijepljenog podneska sudjelovat će u tom postupku u dobroj vjeri te se očekuje da sudjeluje u konsenzusu, osim u iznimnim okolnostima;
 - c) razmotriti mogućnost pojašnjenja u tumačenju *Smjernica* na zahtjev države pristupnice, savjetodavnog tijela (BIAC-a ili TUAC-a)

ili OECD Watcha. Taj zahtjev može se odnositi na pitanje je li neki NKT ispravno protumačio *Smjernice* u konkretnim slučajevima, no u takvim slučajevima Odbor neće donositi zaključke o postupanjima pojedinih poduzeća;

- d) davati preporuke, prema potrebi, s ciljem unaprjeđenja rada NKT-ova i učinkovite primjene *Smjernica*. Ako na temelju zadnja dva godišnja ciklusa izvještavanja i na temelju prijedloga WPRBC-a Odbor utvrdi da neki NKT, tijekom duljeg vremenskog razdoblja i bez opravdanog razloga, očigledno nije postupao na način koji je u skladu s ovim Postupcima, Odbor može dati odgovarajuće preporuke državi pristupnici i pozvati je da ponovno podnese izvještaj u određenom roku te može to učiniti više puta sve dok ne utvrdi da su problemi riješeni. Odbor i WPRBC donosit će odluke o tim pitanjima konsenzusom. Država pristupnica čiji je NKT uključen sudjelovat će u postupku u dobroj vjeri te se očekuje da sudjeluje u konsenzusu, osim u iznimnim okolnostima;
 - e) surađivati s međunarodnim partnerima;
 - f) angažirati se zajedno sa zainteresiranim državama koje nisu pristupnice na razmatranju pitanja obuhvaćenih *Smjernicama* i njihovoj provedbi.
3. Odbor i WPRBC mogu zatražiti i razmotriti mišljenje stručnjaka o svim pitanjima koja su obuhvaćena *Smjernicama*. Odbor će u tu svrhu utvrditi odgovarajuće postupke.
 4. Odbor i WPRBC izvršavat će svoje dužnosti učinkovito i pravodobno.
 5. Odboru i WPRBC-u će u obavljanju dužnosti pomagati Tajništvo koje će, u skladu s općenitim smjernicama Odbora i WPRBC-a i ovisno o Programu rada i proračunu Organizacije:
 - a) služiti kao središnja točka za informacije o promidžbi, tumačenju i provedbi *Smjernica* za NKT-ove koji imaju pitanja u tom pogledu. Informacije o tumačenju *Smjernica* davat će se u skladu s odjeljkom I.C.2.c);
 - b) prikupljati relevantne informacije o novim trendovima i praksama u pogledu NKT-ovog institucionalnog ustroja, promidžbenih aktivnosti i primjene *Smjernica* u konkretnim slučajevima te osigurati javnu dostupnost prikupljenih informacija, uključujući pružanjem podrške WPRBC-u prilikom objavljivanja godišnjeg izvještaja u kojem se analiziraju aktivnosti NKT-a na temelju odjeljka II. 2. a). Tajništvo će definirati jedinstvene izvještajne formate s ciljem uspostave i održavanja ažurirane baze podataka o konkretnim slučajevima te provoditi redovite analize tih konkretnih slučajeva;

- c) omogućiti provedbu uzajamnog učenja i jačanja kapaciteta i izobrazbe, posebice za NKT-ove novih država pristupnica i novo osoblje NKT-ova, o *Smjernicama* i njihovim provedbenim postupcima, poput promidžbenih aktivnosti i osiguravanja pristupa postupcima mirenja i posredovanja;
- d) organizirati periodička istorazinska ocjenjivanja NKT-ova kako je navedeno u odjeljku I.F.;
- e) prema potrebi omogućiti suradnju između NKT-ova; i
- f) promicati *Smjernice* na relevantnim međunarodnim forumima i sastancima te pružati podršku NKT-ovima i Odboru u njihovu radu na jačanju svijesti o *Smjernicama* u državama koje nisu pristupnice.

III. Razno

Iz ovih Postupaka ne proizlaze nikakva dodatna prava ili obveze u skladu s međunarodnim pravom.

KOMENTARI UZ PROVEDBENE POSTUPKE

1. Odluka Vijeća predstavlja obvezu koju su države pristupnice preuzele radi unaprjeđenja provedbe preporuka sadržanih u tekstu *Smjernica*. Provedbeni postupci priloženi su Odluci Vijeća i navode očekivanja, preporuke i druge smjernice za države pristupnice, nacionalne kontaktne točke za odgovorno poslovno ponašanje (NKT-ove), Odbor za ulaganja (Odbor), Radnu skupinu za odgovorno poslovno ponašanje (WPRBC) i Tajništvo, a da iz njih ne proizlaze bilo kakva dodatna prava ili obveze u skladu s međunarodnim pravom. Očekivanja su izražena korištenjem futura. Preporuke su izražene korištenjem kondicionala i glagolima 'morati' odnosno 'trebati'. Smjernice su izražene korištenjem glagola 'moći'.
2. Odlukom Vijeća utvrđuju se ključne dužnosti država pristupnica u pogledu NKT-ova u skladu sa *Smjernicama*, kako slijedi:
 - osnovati NKT-ove i informirati zainteresirane strane o dostupnosti mehanizama povezanih sa *Smjernicama*,
 - osigurati dostupnost potrebnih ljudskih i financijskih resursa,
 - prema potrebi omogućiti međusobnu suradnju NKT-ova iz različitih država pristupnica,
 - omogućiti NKT-ovima da održavaju redovite sastanke i izvještavaju Odbor.
3. Odlukom Vijeća također se utvrđuju dužnosti Odbora u pogledu *Smjernica*, što uključuje sljedeće:
 - organizirati razmjene mišljenja o pitanjima u vezi sa *Smjernicama*,
 - davati pojašnjenja kada je to potrebno,
 - razmjenjivati mišljenja o aktivnostima NKT-ova,
 - izvještavati Vijeće OECD-a o *Smjernicama*.
4. Odbor za ulaganja je OECD-ovo tijelo koje je odgovorno za nadzor primjene *Smjernica*. Ta odgovornost ne odnosi se samo na *Smjernice*, nego i na sve elemente *Deklaracije* (instrument nacionalnog tretmana i instrumenti za poticanje i odvratanje međunarodnih ulaganja, i proturječni zahtjevi). Odbor brine o poštovanju i razumijevanju svih elemenata iz *Deklaracije* te o tome da se ti

elementi međusobno dopunjuju i budu međusobno usklađeni.

100

5. WPRBC je pomoćno tijelo Odbora s dužnostima koje proizlaze iz *Smjernica* i Odluke. U Provedbenim postupcima navode se različiti načini na koje WPRBC pruža pomoć Odboru, uključujući:
 - razvoj modaliteta za periodičko istorazinsko ocjenjivanje NKT-ova, nadzor nad organizacijom istorazinskih ocjenjivanja od strane Tajništva i odobravanje izvještaja o istorazinskom ocjenjivanju,
 - osiguravanje savjetodavnog vodstva NKT-ovima koji imaju pitanja u pogledu tumačenja *Smjernica* u konkretnim slučajevima,
 - pripremu odgovora Odbora na potkrijepljene podneske i zahtjeve za pojašnjenje *Smjernica*,
 - savjetovanje Odbora o davanju preporuka državi pristupnici čiji je NKT očito postao nefunkcionalan kroz dulje vremensko razdoblje i bez opravdanog razloga,
 - pružanje podrške Odboru kod razmatranja godišnjih izvještaja NKT-ova i izdavanja godišnjih javnih izvještaja o aktivnostima NKT-ova.
6. U svjetlu sve veće važnosti odgovornog poslovnog ponašanja za države koje nisu pristupnice, Odlukom se predviđa angažman i suradnja u pogledu pitanja obuhvaćenih *Smjernicama* s državama koje nisu pristupnice. Ta odredba omogućuje Odboru da organizira posebne sastanke sa zainteresiranim državama koje nisu pristupnice s ciljem promicanja razumijevanja standarda i načela iz *Smjernica* te provedbenih postupaka za njihovu primjenu. U skladu s relevantnim OECD-ovim provedbenim postupcima, Odbor također može uključiti te države u posebne aktivnosti ili projekte u području odgovornog poslovnog ponašanja, što uključuje pozive na sastanke.
7. Odbor će surađivati s NKT-ovima i tražiti prilike za suradnju sa savjetodavnim tijelima (BIAC-om i TUAC-om), OECD Watchem i drugim međunarodnim partnerima s ciljem proaktivnog promicanja učinkovite provedbe *Smjernica*. Odbor će posebno, kao dio svojeg rada na nadzoru provedbe Deklaracije, uz podršku WPRBC-a davati smjernice za dubinsku analizu odgovornog poslovnog ponašanja te nastojati ojačati sposobnost poduzeća da je provedu, uključujući u specifičnim sektorima, zemljopisnim područjima i rizičnim područjima. To će se među ostalim provoditi putem angažmana više dionika te će se u obzir uzimati potrebe malih i srednjih poduzeća, u suradnji s NKT-ovima. Dodatne smjernice za NKT-ove u tom pogledu navedene su u točki 21.

101

I. Komentari uz Postupke za NKT-ove

8. NKT-ovi imaju važnu ulogu u izgradnji pozitivne slike o *Smjernicama* i povećanju njihove učinkovitosti. Iako su poduzeća dužna pridržavati se *Smjernica* u svojem svakodnevnom ponašanju, vlade i njihovi NKT-ovi mogu doprinijeti poboljšanju njihove učinkovite provedbe. U tu su se svrhu složile da je potrebno osigurati bolje usmjeravanje organizacije i aktivnosti NKT-ova, što uključuje održavanje redovitih sastanaka i nadzor Odbora.
9. Mnoge funkcije i aktivnosti navedene u Postupcima iz Odluke nisu nove, nego odražavaju iskustva i preporuke izrađene tijekom godina. Izričito navođenje tih funkcija povećava transparentnost očekivane primjene mehanizama za provedbu *Smjernica*. Sve funkcije sada su definirane u šest odjeljaka Postupaka za NKT-ove: institucionalni ustroj, informiranje i promidžba, konkretni slučajevi, podrška nastojanjima vlada na promicanju odgovornog poslovnog ponašanja, izvještavanje i istorazinsko ocjenjivanje.
10. U uvodnom odlomku koji prethodi tim odjeljcima utvrđuje se osnovna svrha NKT-ova i ključni kriteriji učinkovitosti. Iako su vlade fleksibilne u pogledu načina na koji organiziraju NKT-ove, svi NKT-ovi trebali bi funkcionirati jednako učinkovito, što je definirano kao 'funkcionalna jednakovrijednost'. Funkcionalna jednakovrijednost ključna je za učinkovit doprinos cjelokupne mreže NKT-ova provedbi *Smjernica*, posebno u pogledu potpune uključenosti svih NKT-ova u mehanizam rješavanja konkretnih slučajeva. Takva uključenost svih NKT-ova važna je za povjerenje dionika i potpunu učinkovitost NKT-ova na svim razinama. Svi NKT-ovi, svaki u svjetlu svojih posebnih okolnosti, nastojat će prilikom izvršavanja svojih zadaća postići funkcionalnu jednakovrijednost ispunjavanjem dolje opisanih ključnih kriterija učinkovitosti, što će također pomoći Odboru i WPRBC-u kod istorazinskog ocjenjivanja i rasprave o postupanju NKT-ova.

Ključni kriteriji učinkovitosti za postizanje funkcionalne jednakovrijednosti u aktivnostima NKT-ova:

a. Vidljivost

U skladu s Odlukom, države pristupnice pristaju osnovati NKT-ove koje će dionici i nadležna javna tijela u zemlji i izvan nje lako identificirati te informirati poslovnu zajednicu, radničke organizacije i druge zainteresirane strane, uključujući nevladine organizacije, o dostupnosti

mehanizama povezanih s NKT-ovima u svrhu primjene *Smjernica*. Prvi korak u tom smislu bit će osiguravanje web stranice ili mrežnog mjesta za NKT-ove. Od vlada se očekuje da objavljuju informacije o svojim NKT-ovima, kao što je njihov položaj u vladi, institucionalni ustroj i načini obrade predmeta, te da aktivno promiču *Smjernice*, što uključuje promidžbena događanja i materijale o tom instrumentu. Događanja i materijali mogu se pripremati u suradnji s poslovnom zajednicom, radničkim organizacijama, nevladinim organizacijama i drugim zainteresiranim stranama, iako nije nužno da svi budu uključeni u svako pojedino događanje.

b. Dostupnost

Jednostavnost pristupa NKT-ovima važan je preduvjet njihovog učinkovitog djelovanja. To podrazumijeva osiguravanje pristupa poslovnoj zajednici, radničkim organizacijama, nevladinim organizacijama i drugim predstavnicima javnosti. NKT-ovi bi trebali odgovarati na sve opravdane zahtjeve za informacije i baviti se konkretnim slučajevima na učinkovit i pravodoban način. NKT-ovi neće naplaćivati naknadu za podnošenje podnesaka, a uvjeti za prijavljivanje slučaja bit će jasno navedeni, lako dostupni i neće biti nepotrebno zahtjevni. Kada je to primjereno i razmjerno vremenskim i proračunskim kapacitetima NKT-ova, NKT-ovi također mogu uključenim strankama pružati nepristranu i pravičnu pomoć. Takva se pomoć primjerice može odnositi na korištenje jezika i prijevoda, savjete o podnošenju dopuštenog podneska i angažman na posredovanju, omogućavanje fleksibilnosti u pogledu rokova ili osiguravanje povoljnih mogućnosti za sudjelovanje u postupku, kao što su mogućnosti održavanja sastanaka na daljinu.

c. Transparentnost

Transparentnost je važan kriterij zato što doprinosi drugim ključnim kriterijima učinkovitosti te izgradnji povjerenja dionika, stranaka u konkretnim slučajevima i šire javnosti. Stoga će aktivnosti NKT-a, u načelu i podložno mjerodavnom zakonu, biti transparentne. Na primjer, godišnji izvještaji koje NKT-ovi objavljuju OECD-u može biti dokaz transparentnosti. Bez obzira na to, u konkretnim slučajevima NKT može osigurati povjerljivost određenih dijelova postupka, u skladu s odjeljkom I.C.6.–7. Postupaka i povezanih Komentara.

d. Odgovornost

Što se tiče njihove uloge u izgradnji pozitivne slike o *Smjernicama* i

njihovog potencijala da pomognu u rješavanju zahtjevnih problema između poduzeća i društava u okviru kojih djeluju, NKT-ovi će usmjeriti pažnju javnosti na svoje aktivnosti. Na nacionalnoj razini, parlamenti, vlade, savjetodavna tijela NKT-ova ako postoje, kao i dionici, mogu imati ulogu u osiguravanju povratnih informacija o aktivnostima NKT-ova i djelovati kao izvor stalnog učenja s ciljem poboljšanja učinkovitosti NKT-ova. Godišnji izvještaji i redoviti sastanci NKT-ova, aktivnosti uzajamnog učenja i istorazinska ocjenjivanja predstavljat će priliku za razmjenu iskustava i poticanje primjene dobre prakse od strane NKT-ova. Odbor i WPRBC također će organizirati razmjene mišljenja i iskustava tijekom čega će se moći ocijeniti učinkovitost aktivnosti NKT-ova.

e. Nepristranost i pravičnost

Nepristranost i pravičnost preduvjeti su za kontinuirano povjerenje dionika, stranaka u konkretnim slučajevima i javnosti. U skladu s tim, vlade će organizirati svoje NKT-ove na način koji im omogućuje da djeluju na taj način i da ih se takvima smatra. NKT-ovi će osigurati nepristranost u rješavanju konkretnih slučajeva, među ostalim aktivnim nastojanjem da se spriječe i riješe potencijalni ili uočeni sukobi interesa svake osobe koja djeluje u ime NKT-a tako što će pomagati strankama u rješavanju problema iznesenih u konkretnom slučaju. NKT-ovi također trebaju nastojati, među ostalim putem jasnih i pristupačnih postupaka za rješavanje predmeta, osigurati strankama sudjelovanje u postupcima pod poštenim i pravičnim uvjetima, na primjer osiguravanjem da neravnoteža moći i resursa ne sprječava stranke da se učinkovito angažiraju u postupku, ili osiguravanjem razumnog pristupa izvorima informacija koje su relevantne za postupak.

f. Predvidljivost

NKT-ovi će u okviru svojih aktivnosti pružiti jasne i javnosti dostupne informacije o vlastitoj ulozi i postupcima koje provode u izvršavanju svojih dužnosti, posebno u rješavanju konkretnih slučajeva. Područja u kojima treba pružiti takve informacije obuhvaćaju:

- pružanje dobrih usluga,
- različite faze postupka rješavanja konkretnih slučajeva, uključujući okvirne rokove i kriterije za početnu procjenu,
- očekivanja u pogledu dobre vjere i povjerljivosti,
- prirodu postupka i njegove moguće rezultate, i
- ulogu koji NKT-ovi mogu imati u praćenju provedbe dogovora

postignutih između stranaka ili preporuka koje su dali NKT-ovi. NKT-ovi će objavljivati načine obrade predmeta sastavljene na jasan i pristupačan način i redovito izvješćivati stranke u konkretnim slučajevima o razvoju slučaja, posebno kada je potrebno produžiti okvirne rokove utvrđene u točkama 51. i 52.

g. Usklađenost sa Smjericama

NKT-ovi će postupati u skladu sa Smjericama. Kada je riječ o konkretnim slučajevima, to posebice uključuje rad sa strankama kako bi se izbjegla bilo kakva situacija u kojoj bi sporazumi bili suprotni Smjericama ili načini obrade predmeta ne bi bili u skladu s Postupcima.

Institucionalni ustroj

11. NKT-ov institucionalni ustroj omogućit će NKT-ovima da zadovolje ključne kriterije učinkovitosti, zadrže povjerenje socijalnih partnera, prema potrebi, te drugih dionika, i izgrade pozitivnu sliku o *Smjericama* u javnosti. Odluka i Postupci omogućuju državama pristupnicama fleksibilnost u odlučivanju o institucionalnom ustroju za njihove NKT-ove, identificirajući neke od različitih mogućih opcija. U njima se također navode minimalni uvjeti potrebni za zadovoljavanje tih očekivanja, kao što je uključivanje višeg rukovodstva, dostatnih ljudskih i financijskih resursa te dostatan pristup stručnom znanju o pitanjima obuhvaćenima *Smjericama*. Vlade mogu za svoje NKT-ove koristiti različite nazive koji odgovaraju njihovom nacionalnom kontekstu. Kako bi ojačale povjerenje u NKT-ove, vlade se trebaju savjetovati s dionicima u pogledu odluka koje mogu značajno utjecati na institucionalni ustroj nekog NKT-a.
12. Bez obzira na odabrani način ustroja NKT-a, vlade se potiče da osnuju višedionička savjetodavna ili nadzorna tijela ako je to korisno radi pružanja pomoći NKT-ovima u obavljanju njihovih zadaća.
13. Odgovarajući resursi ključni su za učinkovitost i ovlasti NKT-ova. U Odluci se od država pristupnica traži da za svoje NKT-ove osiguraju potrebne ljudske i financijske resurse kako bi NKT-ovi učinkovito ispunjavali svoje dužnosti na način koji u potpunosti zadovoljava kriterije učinkovitosti. Države pristupnice se potiče da prema potrebi takve resurse stave na raspolaganje NKT-ovima u okviru namjenskog proračuna. U slučaju rotacije osoblja, države

pristupnice trebaju osigurati kontinuitet. To može obuhvaćati odgovarajuću izobrazbu novog osoblja, prema potrebi i uz podršku Tajništva, i očuvanje institucijskog pamćenja.

14. NKT-ovi će bez obzira na svoj sastav razvijati i održavati smislene odnose i surađivati s predstavnicima nadležnih javnih tijela, poslovne zajednice, radničkih organizacija, drugih nevladinih organizacija i ostalih zainteresiranih strana, kako bi dobili aktivnu podršku i povjerenje dionika.

Informiranje i promidžba

15. Funkcije NKT-ova u području informiranja i promidžbe od temeljne su važnosti za izgradnju pozitivne slike i svijesti o *Smjericama* kod dionika i javnosti, te za poticanje poduzeća da postupaju u skladu sa Smjericama i pri tome koriste Smjernice OECD-a za dubinsku analizu.
16. Od NKT-ova se zahtijeva da aktivno promiču Smjernice te ih se potiče da promiču Smjernice OECD-a za dubinsku analizu ako je potrebno, posebno kako je preporučeno u Preporukama Vijeća o tim smjericama, te uzimajući u obzir specifičnu prirodu Smjernica u skladu sa stavkom 15. Komentara u II. poglavlju Smjernica. Primjeri promidžbenih aktivnosti uključuju osiguravanje materijala za dionike te organizaciju ili sudjelovanje u događanjima o odgovornom poslovnom ponašanju. Također treba promicati događanja koja se odnose na odgovorno poslovno ponašanje a koja organiziraju OECD, drugi NKT-ovi ili relevantni dionici. Promidžbene aktivnosti NKT-ova i povezane informacije trebaju biti lako dostupne, putem interneta i drugih odgovarajućih sredstava, uključujući na nacionalnim jezicima. Na internetskoj stranici NKT-a trebaju se nalaziti poveznice na Smjernice kao i na Smjernice OECD-a za dubinsku analizu odgovornog poslovnog ponašanja. Tajništvo OECD-a stavit će na raspolaganje inačice na engleskom i francuskom jeziku.
17. Prema potrebi, NKT-ovi će nastojati nuditi gore navedene aktivnosti i informacije na pravičan način raznovrsnom i reprezentivnom nizu relevantnih dionika. U Postupcima se kao primjer spominju potencijalni ulagači, u zemlji i izvan nje. NKT-ove se također potiče da se obrate nadležnim javnim tijelima i diplomatskim mrežama, koji mogu imati važnu ulogu u promicanju Smjernica

i izgradnji svijesti o NKT-ovima, uključujući kod dionika u drugim zemljama. Ovisno o kontekstu i resursima nekog NKT-a, mapiranja dionika i promidžbeni planovi mogu doprinijeti povećanju dosega i učinka napora koji je određeni NKT uložio u promidžbu.

18. NKT-ovi bi također trebali pružati informacije o svojim dužnostima i aktivnostima vodeći računa o osnovnim kriterijima učinkovitosti. NKT-ovi bi trebali promicati svoju ulogu u konkretnim slučajevima, i to kod relevantnih dionika, uključujući, kad je to moguće i primjereno, potencijalne podnositelje zahtjeva. To treba uključivati informacije o koracima koje stranke trebaju poduzeti kada prijavljuju ili odgovaraju na konkretni slučaj, savjete o informacijama koje su potrebne za prijavljivanje konkretnog slučaja, obveze stranaka uključenih u konkretni slučaj, posebno u pogledu povjerljivosti, te informacije o postupcima i okvirnim rokovima kojih će se NKT pridržavati.
19. U svojem radu na informiranju o *Smjernicama* NKT-ovi će surađivati s nizom različitih organizacija i pojedinaca, uključujući prema potrebi nadležna javna tijela, poslovnu zajednicu, radničke organizacije, nevladine organizacije i druge zainteresirane strane. Promidžba *Smjernica* od iznimne je važnosti za te organizacije, a njihove institucionalne mreže osiguravaju mogućnosti za promidžbu, koje će, iskoriste li se u te svrhe, znatno doprinijeti naporima NKT-ova u tom pogledu.
20. Od NKT-ova se očekuje da odgovaraju na legitimne upite, što je jedna od njihovih osnovnih aktivnosti. U tom pogledu posebno se izdvajaju tri skupine: i) drugi NKT-ovi (prema relevantnoj odredbi Odluke); ii) poslovna zajednica, radničke organizacije, druge nevladine organizacije i javnost; i iii) vlade država koje nisu pristupnice.
21. Kako bi podržali Odbor i WPRBC u proaktivnoj promidžbi provedbe *Smjernica*, NKT-ovi bi trebali održavati redovite kontakte, među ostalim putem sastanaka, sa socijalnim partnerima, prema potrebi, i drugim dionicima kako bi:
- razmotrili nove pojave i prakse koje se odnose na odgovorno poslovno ponašanje;
 - podržali pozitivan doprinos poduzeća gospodarskom i socijalnom napretku i napretku u pogledu okoliša;

- sudjelovali prema potrebi u zajedničkim inicijativama čiji je cilj identificirati rizike od negativnih učinaka povezanih s određenim proizvodima, regijama, sektorima ili industrijama, te odgovorili na te rizike.

Uzajamno učenje

22. Uz podršku radu Odbora i WPRBC-a s ciljem poboljšanja učinkovite primjene *Smjernica*, NKT-ovi će sudjelovati u aktivnostima uzajamnog učenja. Uzajamno učenje može se odvijati na sastancima organiziranim u OECD-u ili putem izravne suradnje između NKT-ova.

Istorazinska ocjenjivanja

23. Istorazinska ocjenjivanja važan su mehanizam za povećanje učinkovitosti provedbe *Smjernica*, razmjenu primjera dobre prakse i poticanje funkcionalne jednakovrijednosti. Kako je navedeno u Odluci, države pristupnice obvezuju se poduzimati periodička istorazinska ocjenjivanja NKT-ova. Tajništvo će organizirati takva istorazinska ocjenjivanja pod nadzorom WPRBC-a. Istorazinskim ocjenjivanjima procjenjuju se jake i slabe strane NKT-ova u pogledu provedbe njihovih zadaća i ključnih kriterija učinkovitosti definiranih u odjeljku I. Postupaka, te se prema potrebi daju preporuke za poboljšanje.
24. Modaliteti periodičkog istorazinskog ocjenjivanja (postupak, trajanje ciklusa ocjenjivanja i aranžmani financiranja) bit će definirani u 'Osnovnom obrascu za istorazinsko ocjenjivanje NKT-a' koji WPRBC treba odobriti konsenzusom i koji treba objaviti na internetskoj stranici OECD-a. WPRBC će na kraju svakog ciklusa revidirati osnovni obrazac, posebno kako bi se osiguralo da NKT-ovi dobiju dovoljno vremena za pripremu svojih istorazinskih ocjenjivanja, da istorazinska ocjenjivanja ne predstavljaju nerazumno opterećenje, da budu troškovno učinkovita za vlade i NKT-ove (uključujući NKT-ove koji provode istorazinsko ocjenjivanje) i da uzimaju u obzir radno opterećenje WPRBC-a i Tajništva, te da postupak odabira NKT-ova koji provode istorazinsko ocjenjivanje osigura da svi NKT-ovi dobiju mogućnost sudjelovanja u timovima zaduženim za istorazinsko ocjenjivanje. Ciklus periodičkog istorazinskog ocjenjivanja neće započeti dok modalitete ne odobri WPRBC.

Konkretni slučajevi

25. Kada se pojave pitanja u vezi s primjenom *Smjernica* u konkretnim slučajevima, od NKT-a se očekuje da pomogne u njihovu rješavanju, djelujući kao izvansudski mehanizam za pritužbe. NKT-ovi će u tom kontekstu nastojati poticati dijalog između stranaka i podržavati ih u traženju obostrano prihvatljivih rješenja koja su u skladu sa *Smjericama*, te će također aktivno pružati informacije za takav dijalog zahvaljujući svojem stručnom znanju o *Smjericama*. NKT-ovi bi također trebali sastavljati konačna priopćenja u kojima će ponuditi smjernice o načinu rješavanja tih problema i provedbe *Smjernica*. Smjernice OECD-a za dubinsku analizu odgovornog poslovnog ponašanja i sektorske smjernice OECD-a za dubinsku analizu korisni su za NKT-ovo bolje razumijevanje i promicanje *Smjernica*, ali njihova svrha nije predstavljati jedinu osnovu za podnošenje prijave u konkretnim slučajevima. Svaki NKT objavit će jasne i lako dostupne načine obrade predmeta koji opisuju postupak primjenjiv na konkretne slučajeve u skladu s ovim Postupcima. NKT-ove se potiče da razrade svoje načine obrade predmeta u konkretnim slučajevima savjetujući se s dionicima.

Djelovanje u dobroj vjeri

26. Postupak rješavanja konkretnog slučaja je dobrovoljan. Očekuje se djelovanje u dobroj vjeri od svih stranaka uključenih u postupak. Djelovanje u dobroj vjeri u ovom kontekstu podrazumijeva pravodobno reagiranje, poštovanje zahtjeva povjerljivosti informacija, kad je to potrebno, u skladu s načinima obrade predmeta NKT-ova, suzdržavanje od davanja netočnih informacija o iznesenom problemu i postupku, osobito u javnoj komunikaciji, te suzdržavanje od prijetnji odmazdom nad strankama uključenim u postupak ili samom NKT-u, te istinsku posvećenost sudjelovanju u postupku radi pronalaženja rješenja za iznesene probleme u skladu sa *Smjericama*, uključujući ozbiljno razmatranje svake ponude dobrih usluga od strane NKT-a.

27. Ako NKT sazna za prijetnju ili postojanje odmazde usmjerene prema osobi uključenoj u konkretni slučaj, ili prema NKT-u ili nekom od njegovih članova, trebao bi poduzeti mjere u okviru svojih kapaciteta i u konzultaciji s drugim nadležnim javnim tijelima kao što su diplomatske misije, prema potrebi, s ciljem osiguranja da ugrožena osoba ima odgovarajuću zaštitu i da se postupak može nastaviti

na siguran, pristupačan, pravedan i nepristran način. Prije poduzimanja bilo kakvih radnji u tom smislu, NKT će se konzultirati s ugroženom osobom ako je to moguće. Odmazda može uključivati prijetnje nanošenjem štete pojedincu, njegovoj obitelji ili drugim bližnjima, neprimjerene prijetnje prekidom radnog odnosa ili usluga, ili neopravdane prijetnje pravnim postupkom. Odgovarajuće mjere mogu uključivati, na primjer, čuvanje tajnosti identiteta ugrožene osobe, predlaganje da ugroženu osobu zastupa treća strana od povjerenja, dokumentiranje pokušaja odmazde u izvjavama, kontaktiranje nadležnih tijela ili pomoć ugroženoj osobi.

28. Osim toga, kako bi se očuvala dostupnost i nepristranost, vlade bi trebale poduzeti odgovarajuće mjere kako bi zaštitile NKT i njegove članove od odmazde, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i u dogovoru s nadležnim državnim tijelima. Vlade bi trebale podržati mjere koje NKT poduzima kako bi zaštitio sebe i svoje članove.

Koordinacija između NKT-ova u konkretnim slučajevima

29. Budući da države pristupnice upućuju *Smjernice* poduzećima koja posluju na njihovom državnom području ili s njega, NKT-ovi mogu primiti konkretne slučajeve u vezi s problemima koji se događaju u njihovoj zemlji ili alternativno u vezi s problemima koji se tiču poduzeća osnovanih u njihovoj zemlji. Sukladno tome, određeni konkretni slučajevi mogu se ticati NKT-ova nekoliko država pristupnica, npr.:

- kad se konkretni slučaj odnosi na različite matične zemlje i zemlje domaćine koje su pristupile (npr. u vezi s aktivnostima poduzeća sa sjedištem u jednoj državi pristupnici koje imaju utjecaj u drugoj državi pristupnici ili poduzeća s različitim sjedištima u više država pristupnica);
- kad se problemi izneseni u konkretnom slučaju odvijaju u nekoliko država pristupnica ili se tiču nekoliko poduzeća osnovanih u nekoliko država pristupnica;
- kad se isti konkretni slučaj ili povezani konkretni slučaj (kao što su konkretni slučajevi u koje su uključena različita poduzeća aktivna na istom projektu ili u istom opskrbnom lancu) predaju nekoliko NKT-ova.

U takvim situacijama NKT-ovi koji su primili određeni konkretan slučaj na početku će obavijestiti i sve druge predmetne NKT-ove i koordinirati se s njima, s ciljem određivanja vodećih i pratećih NKT-ova i

30. Općenito, NKT zemlje u kojoj su se problemi pojavili bio bi vodeći NKT. Međutim, u određenim situacijama mogu se primijeniti drugi kriteriji, npr. ako je to potrebno da se doprinese rješavanju iznesenih problema ili ako su se problemi pojavili kod država nepristupnica. Stranke bi trebale biti obaviještene o načinima koordinacije i konzultirane o odlukama o prijenosu predmeta drugom vodećem NKT-u od onoga kojemu je predmet podnesen.
31. Vodeći NKT je odgovoran za sve aspekte postupka rješavanja konkretnog slučaja i njegovi načini obrade predmeta primjenjivat će se na postupak. Tijekom postupka rješavanja konkretnog slučaja, prateći NKT-ovi bit će obaviješteni o razvoju događaja i moći će doprinijeti postupku, na primjer pregledom priopćenja/izvješća, pružanjem usluga prevođenja, sudjelovanjem na zajedničkim sastancima sa strankama i pružanjem drugih oblika praktične pomoći. Prateći NKT-ovi djelovat će u dobroj vjeri kako bi podupirali rješenje konkretnog slučaja, a svi uključeni NKT-ovi poštovat će povjerljivost i odgovarajuću upotrebu informacija i materijala primljenih od drugih NKT-ova.
32. NKT-ovi mogu tražiti pomoć, uključujući prijedloge, od predsjedavajućeg WPRBC-a kada raspravljaju o odabiru vodećih i pratećih NKT-ova i koordinaciji među njima. Ako NKT-ovi ne uspiju postići konsenzus, NKT-ovi koji su zaprimili konkretan slučaj trebali bi donijeti konačnu odluku o tom predmetu u konzultaciji s drugim predmetnim NKT-ovima i redovito ih obavještavati o napretku u predmetu.

Početna procjena

33. Nakon savjetovanja sa strankama o iznesenim problemima i, ako je potrebno, koordinacije s drugim predmetnim NKT-ovima radi imenovanja vodećeg NKT-a na temelju točaka 29.–32., NKT će napraviti početnu procjenu treba li izneseni problem detaljnije ispitati.
- U tom kontekstu, NKT će razmotriti:
 - identitet dotične stranke i njezin interes za problematiku o kojoj je riječ;
 - je li pitanje bitno, tj. relevantno za provedbu *Smjernica* i je li potkrijepljeno, tj. utemeljeno na dovoljnim i vjerodostojnim

- informacijama;
 - je li poduzeće obuhvaćeno *Smjernicama*;
 - postoji li veza između aktivnosti poduzeća i problema iznesenog u konkretnom slučaju;
 - u kojoj mjeri mjerodavno pravo i/ili paralelni postupci ograničavaju sposobnost NKT-a da doprinese rješavanju problema i/ili provedbi *Smjernica*, u svjetlu točke 35. u nastavku;
 - bi li razmatranje problematike doprinijelo ciljevima i učinkovitoj provedbi *Smjernica*.
34. Nakon početne procjene NKT će odgovoriti zainteresiranim strankama. Ako NKT odluči da pitanja ne zahtijevaju daljnje ispitivanje, obavijestit će stranke o razlozima svoje odluke. Odluka da predmet zahtijeva daljnje ispitivanje ne znači da su izneseni problemi konačno razmotreni i ne podrazumijeva bilo kakav nalaz o tome je li poduzeće postupalo u skladu sa *Smjernicama* ili nije.

Paralelni postupci

35. Izraz 'paralelni postupci' odnosi se na sudske ili izvansudske postupke, koji mogu biti nacionalni ili međunarodni, uključuju ista ili blisko povezana pitanja i koji mogu utjecati na konkretni slučaj u tijeku. To uključuje, na primjer, konkretne slučajeve pred istim ili drugim NKT-om. Ako su paralelni postupci postojali, u tijeku ili su dostupni dotičnim strankama, to ne sprječava NKT da strankama ponudi dobre usluge. NKT-ovi bi trebali procijeniti može li pružanje dobrih usluga pozitivno doprinijeti rješavanju iznesenih problema i/ili provedbi *Smjernica* u budućnosti te bi li stvorila ozbiljnu štetu bilo kojoj od stranaka uključenih u te druge postupke ili uzrokovala nepoštovanje suda. Pritom bi NKT-ovi mogli uzeti u obzir praksu koja je na snazi u drugim NKT-ovima, razmotriti mogućnost da djelomično prihvate konkretni slučaj ili obustave njegovo ispitivanje dok su paralelni postupci u tijeku i, prema potrebi, konzultirati se s institucijama u kojima se paralelni postupci provode ili bi se mogli provoditi. NKT-ovi će tražiti pomoć od stranaka prilikom razmatranja tih pitanja tako što će zatražiti relevantne informacije i mišljenja o paralelnim postupcima.

Dobre usluge

36. Ako izneseni problemi zahtijevaju daljnje ispitivanje, NKT će

ponuditi 'dobre usluge' u nastojanju da doprinese rješavanju problema. Kao dio dobrih usluga, NKT može zatražiti savjet relevantnih tijela, kao i predstavnika poslovne zajednice, radničkih organizacija, drugih nevladinih organizacija i stručnjaka, u skladu sa svojim načinima obrade predmeta. Savjetovanje s NKT-ovima u drugim zemljama ili traženje informacija od tajništva ili uputa od WPRBC-a o pitanjima koja se odnose na tumačenje *Smjernica*, također može pomoći u rješavanju problema.

37. Pružanjem dobrih usluga NKT-ovi će ponuditi platformu za dijalog između stranaka kako bi pomogli u rješavanju iznesenih problema. U skladu s izvansudskom prirodom postupka rješavanja konkretnog slučaja i podložno pristanku stranaka, uloga NKT-a uključuje stvaranje uvjeta za dijalog i dogovor između stranaka oko obveze poduzeća da nastavi provoditi *Smjernice* u budućnosti i, ako je relevantno, u skladu sa *Smjericama* ukloni štetne učinke koji su mogli nastati. Dok olakšava dijalog, NKT bi trebao objasniti odredbe *Smjernica* relevantne za iznesene probleme kao način pružanja podrške strankama u postizanju dogovora koji je u skladu sa *Smjericama*.
38. Kao dio pružanja dobrih usluga, i ako je to relevantno za predmetnu problematiku, NKT-ovi će ponuditi ili olakšati pristup sporazumnim i nesuparničkim postupcima, kao što je posredovanje ili mirenje, kako bi pomogli strankama u rješavanju predmetne problematike. U skladu s prihvaćenom praksom mirenja i posredovanja, ti bi se postupci koristili samo uz suglasnost dotičnih stranaka i njihovu obvezu sudjelovanja u dobroj vjeri tijekom postupka. Ako se odabere posredovanje, NKT-ovi ga mogu odlučiti sami provesti ili angažirati vanjske posrednike u dogovoru sa strankama da provedu ili pruže potporu u posredovanju.

Dovršetak postupka

39. Od NKT-ova se očekuje da uvijek objave rezultate konkretnog slučaja u skladu s točkama I.C-4. i I.C-6. Postupaka.
40. Kada NKT, nakon što je proveo početnu procjenu, odluči da problemi izneseni u okviru konkretnog slučaja ne zahtijevaju daljnje ispitivanje, izdat će priopćenje nakon konzultacija s uključenim strankama i uzimajući u obzir potrebu očuvanja povjerljivosti osjetljivih poslovnih i drugih podataka. Ako NKT smatra da bi na temelju rezultata svoje početne procjene bilo nepošteno javno identificirati stranku u priopćenju o svojoj odluci, to priopćenje

može sastaviti na način da zaštiti identitet dotične stranke.

41. NKT također može javno objaviti svoju odluku da izneseni problemi zahtijevaju daljnje ispitivanje i svoju ponudu da uključenim strankama pruži dobre usluge.
42. Ako uključene stranke postignu dogovor o iznesenim problemima, trebale bi u svom dogovoru navesti kako i u kojoj će mjeri sadržaj dogovora biti javno dostupan. NKT će u dogovoru sa strankama javno objaviti priopćenje o rezultatima postupka. NKT može davati preporuke o provedbi *Smjernica* čak i ako postoji dogovor ili djelomični dogovor među strankama.
43. Ako uključene stranke ne uspiju postići dogovor o svim ili nekim od iznesenih problema, ako se jedna ili obje stranke povuku iz postupka ili ako NKT utvrdi da jedna ili više stranaka u konkretnom slučaju nije voljna uključiti se ili sudjelovati u dobroj vjeri, NKT će izdati priopćenje i prema potrebi dati preporuke o provedbi *Smjernica* u vezi s iznesenim problemima. Ovim se postupkom jasno utvrđuje da će NKT izdati priopćenje čak i kada smatra da određena preporuka nije potrebna. U tom priopćenju trebalo bi navesti identitet dotičnih stranaka, iznesene probleme, datum kada su problemi pokrenuti pred NKT-om, sve preporuke NKT-a i sve primjedbe koje NKT smatra primjerenima uključiti o razlozima zašto postupak nije rezultirao dogovorom.
44. Ako je potrebno i relevantno za rješavanje iznesenih problema, NKT također može, prema vlastitom nahođenju, ako to dopušta mjerodavno nacionalno pravo i njegovi načini obrade predmeta, iznijeti svoje stavove u svojem konačnom priopćenju o tome je li poduzeće poštovalo *Smjernice*. Isto tako, NKT prema potrebi može obavijestiti nadležna javna tijela o angažmanu stranaka u dobroj vjeri ili njegovom nedostatku te bi trebao na transparentan način komunicirati sa strankama o svim planiranim ili stvarnim mjerama u tom pogledu.
45. NKT bi trebao pružiti mogućnost strankama da komentiraju nacrt priopćenja. Međutim, priopćenje je NKT-ovo i on ima diskrecijsko pravo odlučiti hoće li promijeniti nacrt priopćenja s obzirom na komentare stranaka.

Praćenje

46. NKT-ovi će omogućiti praćenje dogovora koje potpomognu ili preporuka koje daju prema potrebi. Takvo praćenje primjerice možda neće biti relevantno u situacijama u kojima ga stranke odbijaju ili

se slažu da su problemi u potpunosti riješeni. Rokovi takvog praćenja trebali bi biti navedeni u priopćenju NKT-a. Praćenje može uključivati, na primjer, zahtjeve za informativne izvještaje strana-ka ili jedan ili više sastanaka između NKT-a i stranaka (odvojeno ili zajedno) kako bi se procijenio napredak provedbe obveza iz dogo- vora ili preporuka NKT-a. NKT bi trebao objaviti priopćenja nakon što provede svoje praćenje.

Transparentnost i povjerljivost

47. Transparentnost je prepoznata kao opće načelo ponašanja NKT-ova (vidi točku 10c. u odlomku 'Temeljni kriteriji učinkovitosti'). Međutim, u točki I.C-6 Postupaka prepoznato je da postoje posebne okolnosti u kojima je opravdano čuvanje povjer- livosti određenih činjenica i argumenata koje su iznijele stranke. Na primjer, NKT će poduzeti odgovarajuće mjere za zaštitu osjet- ljivih poslovnih informacija kao što su poslovne tajne. Jednako tako, ostale informacije kao što je identitet pojedinaca uključenih u postupak, trebale bi biti povjerljive, na primjer ako njihovo otkri- vanje dovodi njih ili povezane osobe u rizik od odmazde. Unatoč tome, i dalje je važno uspostaviti ravnotežu između transparen- tnosti i povjerljivosti kako bi se izgradilo povjerenje u postupak rješavanja konkretnog slučaja i promicala učinkovita provedba *Smjernica*. Prepoznaje se da NKT-ovi mogu biti obvezni pridržavati se nacionalnih zakona o transparentnosti i otkrivanju podataka, bez obzira na ove odredbe.

48. Što se tiče razmjene informacija između stranaka, u interesu pra- vednog postupka, NKT bi u načelu trebao upoznati stranke sa svim relevantnim činjenicama i argumentima koje su NKT-u iznijele dru- ge stranke tijekom postupka (osobito tijekom faze dobrih uslu- ga). Ako jedna stranka podnese razuman zahtjev da se njezina očitovanja ne dijele u cijelosti s drugom strankom, posebno radi zaštite osjetljivih poslovnih informacija i interesa drugih dionika, NKT bi trebao surađivati s dotičnom strankom kako bi se izbacio sav osjetljiv sadržaj i na taj način olakšalo dijeljenje informacija. NKT-ovi bi što je više moguće trebali izbjegavati temeljiti ključne aspekte svojih odluka na informacijama koje nisu dostupne obje- ma strankama.

49. S obzirom na komunikaciju s javnošću ili trećim stranama, u skla- du s temeljnim kriterijem učinkovitosti transparentnosti, stranke i

NKT mogu otkriti da konkretan slučaj postoji, osim ako se stranke i NKT ne dogovore drugačije. Nadalje, NKT-ove se potiče da dopuste strankama javno komuniciranje o fazi postupka kako je opisano u Odjeljku I.C.1.–5 Postupaka (ili da to učine same), te da dopuste dotičnim strankama da objave svoj zahtjev ili početni odgovor. Obje stranke također mogu razgovarati o informacijama ili doku- mentima koje je druga strana podijelila sa svojim savjetnicima za konkrentni slučaj, pod uvjetom da ti savjetnici sami dalje ne otkrivaju takve informacije. Ostale informacije bit će povjerljive osim ako se stranke ne dogovore drugačije. Konkretno, NKT će na početku postupka obavijestiti stranke da bez pristanka druge stranke ili NKT-a ni u jednom trenutku ne smiju otkriti činjenice i argumente koje je tijekom postupka podijelila druga stranka ili sam NKT (uključujući, ako je relevantno, vanjskog posrednika ili miritelja) i koji već nisu u javnoj domeni. U interesu predvidljivo- sti i povjerenja, NKT-ovi mogu tražiti pisana jamstva od stranaka i njihovih savjetnika u tom pogledu te u svojim načinima obrade predmeta donijeti odredbe kojima se potiče poštovanje njihovih zahtjeva za neotkrivanje podataka.

Problemi koji se javljaju u trećim zemljama

50. Kao što je navedeno u točki 2. poglavlja 'Koncepti i načela', podu- zeća se potiče da poštuju *Smjernice* bez obzira na to gdje poslu- ju, uzimajući u obzir određenu okolnost svake zemlje domaćina.

- U slučaju da se problemi u vezi sa *Smjernicama* pojave kod drža- va nepristupnica, NKT-ovi matičnih država poduzet će mjere radi boljeg razumijevanja tih problema. Iako nije uvijek moguće dobiti pristup svim relevantnim informacijama ili okupiti sve uključene stranke, NKT ipak može biti u stanju nastaviti s istragama i uključiti se u druge aktivnosti utvrđivanja činjenica. Primjeri takvih mjera mogu uključivati kontakt s upravom poduzeća u matičnoj zemlji i, prema potrebi, veleposlanstvima i nadležnim tijelima u trećim zemljama.
- Sukobi sa zakonima i drugim propisima te politikama zemlje domaćina mogu otežati učinkovitu provedbu *Smjernica* u kon- kretnim slučajevima u trećim zemljama. Kao što je navedeno u komentaru uz poglavlje 'Opće politike', iako *Smjernice* u mnogim slučajevima često obuhvaćaju šire područje nego zakoni, ne bi trebale i nisu namijenjene da dovedu poduzeća u situaciju u kojoj se suočavaju s proturječnim zahtjevima.

- Uključene stranke morat će biti obaviještene o ograničenjima provedbe *Smjernica* u trećim zemljama.
- O pitanjima koja se odnose na provedbu *Smjernica* u trećim zemljama također se može raspravljati na sastancima NKT-a s ciljem jačanja stručnosti u rješavanju problema koji se javljaju u trećim zemljama.

Okvirni rokovi

51. Postupak rješavanja konkretnih slučajeva sastoji se od pet faza:
 1. *koordinacija*: prema potrebi, koordiniranje s drugim NKT-ovima na temelju obilježja zaprimljenog konkretnog slučaja radi određivanja vodećeg NKT-a. Početne mjere koordinacije s ciljem utvrđivanja vodećih i pratećih NKT-ova treba dovršiti u roku od dva mjeseca.
 2. *početna procjena i odluka o tome treba li ponuditi dobre usluge radi pružanja pomoći strankama*: NKT-ovi bi trebali nastojati dovršiti početnu procjenu tri mjeseca nakon utvrđivanja vodećih i pratećih NKT-ova, iako će možda biti potrebno dodatno vrijeme kako bi se prikupile ili prevele informacije potrebne za donošenje informirane odluke.
 3. *pomoć strankama u nastojanju da riješe iznesene probleme*: odluči li ponuditi dobre usluge, NKT bi trebao nastojati olakšati pravodobno rješenje problema. Uviđajući da napredak ostvaren dobrim uslugama, uključujući posredovanje i mirenje, u konačnici ovisi o uključenim strankama, NKT bi nakon savjetovanja sa strankama trebao utvrditi razuman rok za raspravu između stranaka radi rješavanja problema. Ne uspiju li stranke postići dogovor u tom roku, NKT bi trebao razgovarati sa strankama postoji li interes da im nastavi pružati pomoć; zaključi li NKT da nastavak postupka neće biti produktivan, trebao bi okončati postupak i sastaviti priopćenje.
 4. *dovršetak postupka*: NKT bi trebao nastojati izdati priopćenje u roku od tri mjeseca od dovršetka postupka.
 5. *praćenje*: NKP može odrediti svoj vremenski okvir za naknadno praćenje u dogovoru sa strankama.
52. U načelu, NKP-ovi bi trebali nastojati dovršiti postupke u roku od 12 mjeseci (14 mjeseci ako je potrebno usklađivanje radi određivanja vodećeg NKT-a) od zaprimanja konkretnog slučaja do njegovoog zatvaranja. Podrazumijeva se da će ovaj rok možda trebati produljiti s obzirom na okolnosti, primjerice u slučaju problema u trećoj zemlji, ako se konkretni slučaj tiče više poduzeća, više

podnositelja zahtjeva i više NKT-ova, ili kada su potrebni prijevodi. U slučaju mogućih ili utvrđenih kašnjenja u obradi konkretnog slučaja, NKT o tome treba pravodobno obavijestiti stranke tako da postupak ostane predvidljiv. U skladu s načinima obrade slučajeva NKT može odlučiti da objavi nove informacije o postignutom napretku u predmetima.

Izveštavanje WPRBC-a i Odbora za ulaganja

53. Izveštavanje je važna dužnost NKT-ova te može doprinijeti izgradnji baze znanja i jačanju temeljnih kompetencija za unaprjeđenje učinkovitosti *Smjernica*. U svjetlu navedenog, NKT-ovi će predavati svoja godišnja izvješća WPRBC-u i Odboru za ulaganja kako bi se osigurao da informacije o svim konkretnim slučajevima koje su stranke iznijele budu uključene u Godišnje izvješće o OECD-ovim *Smjernicama*. WPRBC će dostaviti Odboru analizu godišnjih izvješća NKT-ova radi njihova uključivanja u Godišnje izvješće o *Smjernicama*. Godišnja izvješća NKT-ova trebaju sadržavati posebne slučajeve u fazi koordinacije, početne procjene, dobrih usluga, dovršetka ili praćenja. U svojim izvješćima o provedbenim aktivnostima u posebnim slučajevima NKT-ovi će se pridržavati načela transparentnosti i povjerljivosti utvrđenih u točki I.C-6–7 Postupaka i u njihovim načinima obrade slučajeva.

Potpora vladinim nastojanjima za promicanje odgovornog poslovnog ponašanja

54. Odluka prepoznaje potporu koju NKT-ovi mogu pružiti izradi, administraciji i usklađenosti politika i programa vlada koje promiču odgovorno poslovno ponašanje, prema potrebi i u skladu s nadležnim javnim tijelima. NKT-ovi posebno mogu podržati usklađivanje tih nastojanja sa *Smjernicama* i doprinijeti očuvanju njihova statusa međunarodnog standarda odgovornog poslovnog ponašanja, kao i drugih instrumenata i smjernica OECD-a koji proizlaze iz *Smjernica*, poput preporuka OECD-a o dubinskoj analizi.
55. NKT-ovi mogu na različite načine pružati potporu nastojanjima vlade da razvije, provede i potiče usklađenost politika promicanja odgovornog poslovnog ponašanja, ovisno o kontekstu. Prvo, NKT-ove se potiče da nadležnim javnim tijelima dostave svoja izvješća i druge podatke, istraživanja i uvide, kada znaju da su relevantni za politike i programe određenog tijela, poput obrane trgovinskih

interesa, gospodarske diplomacije ili drugih oblika potpore i usluga poduzećima. Drugo, pristupnice su smatrale korisnim uključiti svoje NKT-ove u razvoj i provedbu politika ili programa kao što su nacionalni akcijski planovi o odgovornom poslovnom ponašanju i/ili o poduzećima i ljudskim pravima. Ova odredba ne mijenja dobrovoljnu prirodu *Smjernica*, a svaka potpora koju je pružio NKT ili koja je od njega zatražena treba uzeti u obzir njegove sposobnosti i prioritete te ne bi trebala spriječiti ispunjenje njegovih dužnosti opisanih u Odluci i Postupcima.

II. Komentari uz Postupke za Odbor za ulaganja, WPRBC i Tajništvo

56. Postupci priloženi Odluci Vijeća također sadržavaju smjernice za Odbor, WPRBC i Tajništvo o izvršavanju njihovih dužnosti, uključujući
- učinkovito i pravodobno obavljanje dužnosti,
 - razmatranje zahtjeva za pomoć koje upute NKT-ovi, među ostalim davanjem pojašnjenja, usmjeravanja
 - i informacija o tumačenju *Smjernica* u konkretnim slučajevima,
 - organiziranje razmjene mišljenja o aktivnostima NKT-ova,
 - omogućivanje traženja savjeta od međunarodnih partnera i stručnjaka.
57. S obzirom na neobvezujuću prirodu *Smjernica*, Odbor ne može djelovati kao sudsko ili neformalno sudsko tijelo. Odbor također neće preispitivati nalaze i priopćenja NKT-ova (osim tumačenja *Smjernica*). Odredba na temelju koje Odbor neće donositi zaključke o ponašanju pojedinih poduzeća zadržana je i u samoj Odluci.
58. Tajništvo i WPRBC razmatrat će zahtjeve NKT-ova za pomoć u slučaju nedoumica o tumačenju *Smjernica* u konkretnim slučajevima u tijeku. U takvim situacijama NKT-ovi prvo bi trebali kontaktirati Tajništvo da dobiju informacije o tumačenju *Smjernica* u sličnim predmetima. Ako takve informacije nisu dostupne ili su nedovoljne za pružanje pomoći NKT-u, ili ako Tajništvo ne može pomoći NKT-u, NKT može zatražiti smjernice od WPRBC-a. S takvim će se zahtjevima postupati povjerljivo i u najkraćem roku, ovisno o dostupnim resursima. Za ubrzanje obrade zahtjeva za smjernice, WPRBC može organizirati *ad hoc* sastanke ili uspostaviti podskupinu zaduženu za odgovaranje na takve zahtjeve. U tom slučaju WPRBC će osmisliti postupke koje treba slijediti podskupina. Informacije koje

dostavi Tajništvo i smjernice WPRBC-a su povjerljive, specifične za svaki predmet i savjetodavne. Tajništvo će redovito izvještavati WPRBC a WPRBC će redovito izvještavati Odbor o pitanjima na temelju kojih su nastali zahtjevi za informacije i smjernice te o pruženim odgovorima, uz dužno poštovanje obveze povjerljivosti. Ako WPRBC smatra da pitanje o kojem su zatražene smjernice zahtijeva tumačenje *Smjernica*, pozvat će NKT da zatraži pojašnjenje od Odbora na temelju Odjeljka II.2.c) Postupaka.

59. Pojašnjenja tumačenja *Smjernica* na temelju Odjeljka II.2.c) Postupaka ostaje ključna dužnost Odbora kako bi osigurao da se tumačenje *Smjernica* ne razlikuje od jedne do druge zemlje. Zahtjev za pojašnjenje može podnijeti država pristupnica, savjetodavno tijelo (BIAC ili TUAC) or OECD Watch, posebno kako bi saznali je li NKT ispravno protumačio *Smjernice* ili prethodno pojašnjenje Odbora tijekom konkretnog slučaja koji je zatvoren. Pojašnjenja Odbora priprema WPRBC uz potporu Tajništva, u skladu s postupcima koje treba definirati Odbor, te ih objavljuje na inetrnetskoj stranici OECD-a. Odbor za ulaganja u okviru svojih pojašnjenja neće donositi zaključke o ponašanju pojedinačnih poduzeća, a NKT-ovi ne smiju ponovno otvoriti konkretni slučaj kao rezultat pojašnjenja.
60. Prilikom rasprave o aktivnostima NKT-ova Odbor može dati preporuke, prema potrebi, s ciljem poboljšanja njihova funkcioniranja, posebno u okviru učinkovite provedbe *Smjernica*, i radi rješavanja svake situacije u kojoj NKT bude neuspješan. Posebno, Odbor može, na temelju zadnja dva NKT-ova ciklusa izvještavanja i na prijedlog WPRBC-a, utvrditi da NKT tijekom duljeg razdoblja i bez opravdanog razloga očito nije djelovao u skladu sa *Smjericama*. Takav se nalaz primjerice može temeljiti na opetovanom propuštanju alokacije resursa potrebnih za osnovno obavljanje dužnosti NKT-a, na očito neadekvatnom institucionalnom ustroju, nedostatku ikakvih promotivnih aktivnosti, ponovljenim i značajnim nepotrebnim kašnjenjima u obradi konkretnih slučajeva ili na nedostatku izvještavanja. Odbor tada može izdati preporuke državi NKT-a i pozvati je da podnese izvješće o njihovoj provedbi u utvrđenom roku te donijeti daljnje preporuke u slučaju da navedeno izvješće ne omogućiti Odboru da ustvrdi da NKT funkcionira u skladu sa *Smjericama*. Odbor može zatražiti od Tajništva da državama pristupnicama pomaže u provedbi preporuka. Država pristupnica o čijem NKT-u

se radi trebala bi sudjelovati u procesu u dobroj vjeri i priključiti se konsenzusu, osim u iznimnim okolnostima koje utvrdi ta država.

120

61. Odbor će također ispitati propisno obrazložene zahtjeve države pristupnice, savjetodavnog tijela (BIAC ili TUAC) ili OECD Watcha da NKT nije ispunio svoje postupovne obveze u provedbi *Smjernica* u konkretnim slučajevima. Odgovor Odbora pripremit će WPRBC uz potporu Tajništva, u skladu s postupcima koje treba definirati Odbor. Odobrit će se konsenzusom. Država pristupnica čiji je NKT predmet obrazloženog zahtjeva trebala bi sudjelovati u procesu u dobroj vjeri i priključiti se konsenzusu, osim u iznimnim okolnostima koje utvrdi ta država. Odbor dotičnoj državi pristupnici daje priliku da izrazi svoje stajalište o obrazloženom zahtevu prije donošenja odluke i Odbor može pozvati državu pristupnicu da podnese izvješće o provedbi bilo kojih preporuka u roku od 12 mjeseci od odgovora.
62. U svrhu poticanja angažiranosti trećih zemalja na pitanjima koja su obuhvaćena *Smjernicama*, Odbor može pozvati zainteresirane treće zemlje na svoje sastanke, godišnje okrugle stolove na temu korporativne odgovornosti i sastanke o konkretnim projektima u području odgovornog poslovanja
63. Naposljetku, Odbor i WPRBC mogu odlučiti pozvati stručnjake da ispituju i iznesu svoje mišljenje o širim temama (na primjer, dječji rad ili ljudska prava) ili konkretnim problemima, ili da pak doprinesu poboljšanju učinkovitosti postupaka. U tu svrhu Odbor za ulaganja može zatražiti mišljenja stručnjaka iz OECD-a, međunarodnih organizacija, savjetodavnih tijela (BIAC i TUAC), OECD Watcha, nevladinih organizacija, akademske zajednice i drugih. Podrazumijeva se da ti stručnjaci neće sačinjavati povjerenstvo za rješavanje konkretnih pitanja.

121

SMJERNICE OECD-A ZA MULTINACIONALNA PODUZEĆA O ODGOVORNOM POSLOVNOM PONAŠANJU

Smjernice OECD-a za multinacionalna poduzeća o odgovornom poslovnom ponašanju preporuke su vlada upućene multinacionalnim poduzećima. Njihov je cilj poticati pozitivan doprinos koji poduzeća mogu dati napretku u području gospodarstva, zaštite okoliša i društva te svesti na najmanju mjeru štetne učinke koji se mogu povezati s njihovim djelovanjem, proizvodima i uslugama u područjima obuhvaćenim *Smjernicama*. *Smjernice* obuhvaćaju sva glavna područja odgovornosti poduzeća, uključujući ljudska prava, prava radnika, zaštitu okoliša, korupciju, interese potrošača, objavu informacija, znanost i tehnologiju, tržišno natjecanje i oporezivanje. Izdanje *Smjernica* iz 2023. sadržava ažurirane preporuke za odgovorno poslovno ponašanje u okviru ključnih tema poput klimatskih promjena, bioraznolikosti, tehnologije, integrirana poduzeća i provođenja dubinske analize lanca nabave, kao i ažurirane provedbene postupke za nacionalne kontaktne točke za odgovorno poslovno ponašanje.